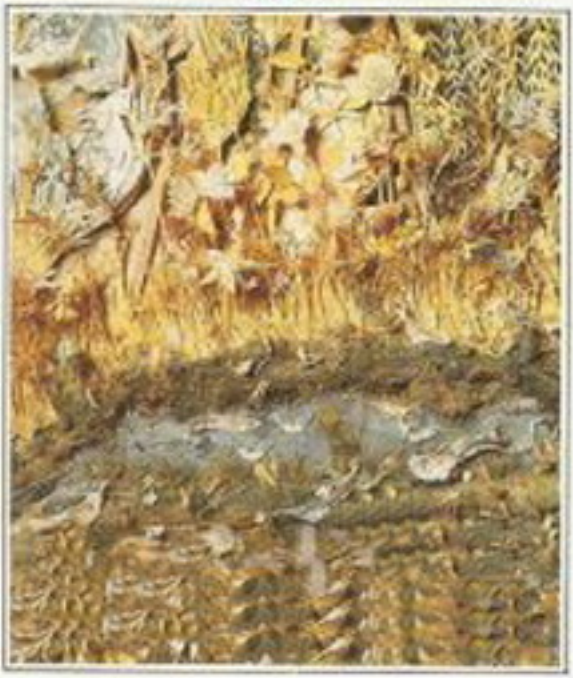
Şebnem İşigüzel

ESKİ DOSTUM KERTENKELE

2. BASIM

Şebnem İşigüzel

ESKİ DOSTUM KERTENKELE

TÜRK YAZARLARI

1. basım: 1996
2. basım: 1999

ISBN 975-510-725-8
© Şebnem İşigüzel / Can Yayınları Ltd. Şti. (1996)

Bu kitap, İstanbul'da Can Yayınları'nda dizildi,
Eko Basımevi'nde basıldı. (1999)
Dizgi: Gülay Altunkaynak

Şebnem İşigüzel

ESKİ DOSTUM KERTENKELE

ROMAN

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 80060 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0-212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33

ŞEBNEM İŞİGÜZEL'İN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
ÖBÜR KİTAPLARI

ESKİ DOSTUM KERTENKELE / *roman*
HANENE AY DOĞACAK / *öykü*
ÖYKÜMÜ KİM ANLATACAK / *öykü*

Şebnem İşigüzel, 1973 yılında Yalova'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Yalova'da tamamladı. İstanbul Üniversitesi Antropoloji Bölümünde okudu. Çeşitli dergi, gazete ve televizyon kanallarında muhabir, editör olarak çalıştı. İlk öykü kitabı, *Hanene Ay Doğacak* 1993 yılında yayımlandı. Aynı yıl 'Yunus Nadi Öykü Ödülü'ne değer bulundu. 1994 yılında yayınlanan *Öyküm Kim Anlatacak* genç yazarın ikinci öykü kitabıdır.

Manuel'e...

Her şey, her şey o kadının yüzünden oldu. Ne güzel paraları göğsüme bastırmıştım. Yumuşacıktılar. Başparmak, ıslık çalar çalmaz dışarıdaydım. Sanki bir kuklaymışım, bacaklarım tahtaymış gibi gümüş rengi yolda koşuyordum. Birden o uğursuz kadın çığlığı dolaştı tahta bacaklarıma. Rüzgârımla mavi yağmurluğum şişti. Tanrıdan, rüzgârla şişen yağmurluğumun bir çift kanat olmasını diledim. Olmadı. Balon da olabilirdi. Bir karış açık ağzımdan içime yanan bir kibrit çöpü salınıverdi. Ciğerlerim, boom! Göğüs boşluğum bir bardak sıcak su içmiş gibi yandı. Koşmaya devam ediyordum ve her şeyi çift görmeye başlamıştım. Önümde iki gümüş rengi yol uzanıyordu. Karşımda iki köprü vardı. Meydandaki heykelin yanında aynısından bir tane daha vardı.

Tavşan kaç, tazı tut.
Tavşan kaç, tazı tut.
Tavşan kaç, tavşan kaç...

Çocukluğumdan hatırladığım bu çığlıklar arasında benimki de olmalı. Çocuk çığlıkları ağzımdan girip patlayan ciğerlerimin yerine yerleşiyor. Bir soluk daha. Ancak çocuklar iki yüzlü. "Tavşan kaç, tazı tut," diyorlar. Tazılar beni yakalıyor.

Karakolda bacaklarım titriyor. Korktuğumu düşünüyorsanız yanılıyorsunuz tazı beyler. Korkan kim? Korksam bu soygunu yapar mıydım?

Tanrıdan, titreyen tahta bacaklarımın birer koltuk değneği olmalarını diliyorum. Dileğim yerine geliyor, ama onlar bile beni ayakta tutmaya yetmiyor. Kopuyorum. Her şeyi hatırlar hale geldiğimde kendimi bir sandalyenin üzerinde oturur buluyorum. Komiser soru soruyor. Cevap vermek yerine başımla yamuk bir daire çiziyorum. Başım öne düştüğünde görüyorum ki, önce tahta bacağa, sonra koltuk değneğine dönüşen bacaklarım birer sandalye bacağı olmuş. Bu duruma çok üzülüp ağlamamak için dudağımı ısırıyorum. Hırsızlık yapmaya kıçı yeten adam ağlar mı? Hiç böyle bir adam, hapishaneye mi gideceğim, ne olacak diye düşünüp ağlar mı? Ama hırsızlık yapan adam, bacakları oturduğu sandalyenin bacakları olmuşsa ağlayabilir. Ben de bunun için ağlıyorum. Sonra beni yakalayan tazı beylerin sesini duyuyorum:

– Götürelim komiserim, daha on altı yaşında.

– Arkadaşını benzin istasyonunun sahibi yakalamış. "Komiser, bunu da göndersin," diyormuş.

Mavi yağmurluklu tavşan, kafesine girip oturmuş. Sonra çok uykusu gelmiş, yağmurluğunu çıkarıp katlamış, başının altına koymuş ve uyumuş. Kendime anlattığım masaldaki gibi uykum gelmiyor. Annem ve dayım gelene kadar mavi yağmurluklu tavşan masalını kendime anlatıp duruyorum. Tam masalın, "Mavi yağmurluklu tavşan o parayı ne yapacakmış?" sorusunun geçtiği yere geldiğimde annemle dayımın geldiğini haber veriyorlar.

Karşılıklı oturuyoruz. Dayım, tazı beylerden rica ediyor:

– Çocuğa su verebilir misiniz? Çok korkmuş.

Kim korkmuş? Mavi yağmurluklu tavşan mı? Suyun yanında çay da geliyor. Mavi yağmurluklu tavşan, yumuşak, pembe patilerini sıcak çay bardağıyla ısıtmaya çalışıyor. Masala, annemin iç çekişiyle ara veriyorum:

– Burada kalacak mıyım?

Dayım cevap verdiğinde, gümüş rengi yolda keşke daha hızlı koşsaydım, diye düşündüğümden, Başparmak'ı düşündüğümden, anlayamıyorum. Ancak dayım, omzuma vurup gıcırlığı gitmiş, bu yüzden yumuşacık olmuş parayı patilerim arasına sıkıştırınca kafeste kalacağımı anlıyorum.

Kafesimde beklemeye başladım. Soğuktu, üşüdüm. Mavi yağmurluğumu çıkardım. Katladım. Ayakucuma koydum. İçinde ateş yanan mavi bir tenekeye dönüşmesini diledim. Ahlaklı kullarını seven Tanrı pes demiş olmalıydı. Kutsal kitapların yasaklamış olduğu bir şeyi yapmama rağmen iyi bir genç olduğum için Tanrı mavi yağmurluğumu içinde ateş yanan mavi küçük bir teneke kutusuna çevirdi. Isındım. Kendime de söz verdim: Artık dişini sık, Tanrıdan bir şey isteme. Sonra kendime güldüm. İçimde bir insan varmış gibi konuşup kendimi eğlendiriyordum. Bu; dans etmek, şarkı söylemek, hatta bir kere yapmış olmama rağmen sevişmek, yine yalnızca bir kere yapmış olmama rağmen hırsızlık gibi bir şeydi.

Beni adliyeye götürecek olan araba geldi. Yanımda tazı beylerden birisi. Savcıya işlediğim suç anlatıl-

dı. O da kısa ve anlaşılır olduğu için hoşuma giden bir şey söyledi:

– Tutuklayın, cezaevine. Mahkemesi 27'sine...

Cezaevine gönderildim. Başparmak'ın ağabeyini görebilirim belki, dedim. Dört yıldır içerideydi, ölünceye kadar içeride kalacaktı. Anlatılanlara bakılırsa dört yılın sonunda kafayı çoktan yemişti. Bildiğim kadarıyla âşık olduğu kadını çizmişti. Biraz derinden çizince de içeri girmişti. Çiziktirmenin hikâyesi, annemin güzel sözüyle, 'Her gün doğan güneş gibi,' herkesinkiyle aynıydı.

"Şu aşk denilen şeyi çizmek gerekirmiş hayatta." Başparmak, ağabeyinin böyle söylediğini anlatırdı.

Ağabeyiyle ilgili her şeyi sokak başındaki Dumanaltı Kahvede anlatırdı. Kahvenin dumanı, soğuklardan sonra ısınmaya başlayan havaların şehrin üzerine serdiği sis gibiydi. Bu sis köprüleri, evleri, burnunuzun ucunu nasıl yutuyorsa kahvedeki duman da orada geçmekte olan zamanı yerle bir ederdi. Zamanın kıçına bağlı hayatlarımız, it kuyruğuna bağlı teneke kutular gibi tıngırtılar çıkararak geçer giderdi. Kahvede, dumanaltında yüzlerimiz kaybolur kaybolmaz, Başparmak yoksullara yakışır bir iç çekişle, cezaevinde ziyaret ettiği ağabeyinin söylediklerini tekrarladı: "Şu kahvenin dumanaltından kopmamak için iki kolumu kestirirdim."

Ben o zaman mutlu olurdum. Bu mutluluk, yoksul mahallemizin kıyısındaki 800 yıllık dört mezarı görmeye gelen iyi giyimli insanlara bakıp "Her gün gördüğüm mezarları görmek için geliyorlar," dediğimde hissettiğimle aynı şeydi.

Kütüphane memurlarının da böyle benzer bir nedenden dolayı mutlu olduğunu düşünmüştüm. İlko-

kuldayken öğretmenimiz kütüphaneye götürmüştü. Kitaplarda, kimsenin bana anlatmadığı hikâyeler vardı. Başka bir hayat vardı. Bu yüzden kütüphaneye gitmeye, kitap okumaya başladım. Sakallarım çıkmaya başladığında okulu çoktan bırakmış, ama şehrin bütün kütüphanelerini gezmiştim. Kütüphanede hiç arkadaşım olmadı. Kitaplardan çok şey öğrendim. Bunları kimseyle konuşmadım. Dumanaltı kahvedeki muhabbetlerde, roman kahramanlarının, tarihin, coğrafyanın, mitolojinin, Platon'un düşüncesinin adı bile geçmedi. Bu, Başparmak'ın gittiği filmleri kimseye anlatmaması gibi bir şeydi.

İki gün önce, şehrin en büyük kütüphanesinde staja gelen öğrenciler arasında bir kızla tanıştım. Son günlerde daha çok şehrin tarihiyle ilgili kitaplar okuyordum. Bizans döneminde şehrin altında uzanan tünelleri merak ediyordum en çok. Bu tünellerle ilgili en doğru kitabı o verdi. Kitabın üzerindeki ismi okşadı. Yazar babasıymış. Tarih öğrencisi olup olmadığımı sordu. Sonra bir harita getirdi. Şehrin, Bizans dönemindeki durumunu anlatan bu haritada parmağını kâğıt üzerinde nedense beni çok etkileyen bir biçimde hareket ettirdi. Haritadaki surları hızla yeniden çizen parmağı bir çocuğa aitmiş gibi duruyordu. Bu çocuk toprakla oynamıştı. Oyununun neşesi, ince bir kir tortusu olarak kısa tırnağıyla eti arasına sıkışmıştı. Sonra topraklı ellerini kolonyalamış olmalıydı bu çocuk. Tepemizde dönüp duran pervane, kütüphanedeki sessizliği eşit parçalara bölüyor, kitapların sayfalarını yerinden bile oynatamıyordu. Pervane o an tek bir işe yarıyordu: Kızın kolonya kokusu yüzüme çarpıyordu. Kitabı okurken bütün tünellerde, giz-

li geçitlerde kolonya kokulu kızı aradım. Kitabı teslim ettiğimde saatine baktı,

– On dakika sonra getirseydiniz kitabı, benim de işim bitmiş olacaktı. Konuşurduk, dedi.

– Okuduğum şeyler üzerine pek konuşamam. Daha doğrusu okumadığım şeyler üzerine de konuşamam. Konuşamam işte.

– Konuşuyorsunuz ya... Bakın bana fazla konuşmaktan hoşlanmadığınızı anlattınız.

– Ama şehrin altında uzanan gizli geçitlerin nerede başlayıp nerede bittiğini anlatamam.

– Belki ben sorarım siz cevap verirsiniz. Saraydan surlara uzanan kaç tünel var?

– Dört. İkisi kuzeyden, birisi doğudan, birisi güneyden. Batıdaki tünel gizli bir geçit gibi sadece stadyumun altına kadar iniyor.

Sonra ikimiz birden gülümsedik. Kitaba yarın da devam edip etmeyeceğimi sordu. Yarın başka bir kütüphaneye gideceğimi söyledim. Ve onun için kütüphaneye haftada üç gün gitmeye karar verdim.

Elbette âşık oluyordum. Kitaplarda buna benzer aşk hikâyeleri okumuştum. Kızı düşündükçe aklıma yüzü, saçları değil de, italik harflerle yazılmış bir kitap geliyordu. Düşündüğüm her şeyi kelime kelime okuyordum. Tırnağı kirli bir işaret parmağı, okuduğum kelimeleri hızla takip ediyordu. Kitabın sayfaları kolonya kokuyordu.

Akşam annem, dayımın bir elektrik tesisatçısında bana iş ayarladığını söyledi. Kütüphaneye gidemeyeceğimi düşünüp korktum. Birden kütüphanede kitapların üzerine eğilmiş sessizce okuyan çocuk olmaktan çıkıp Başparmak gibi konuştum:

– Bırakın askere kadar rahat edeyim.

Annem sinirlendi. Paradan söz etti.

– Biz nasıl rahat edeceğiz? dedi.

Kapıyı çarpıp çıktım. Dumanaltı Kahveye gittim. Başparmak'la dertleştim. Başparmak, demirdenmiş, çok ağırmış ve bir türlü kapanmıyormuş gibi duran çenesini nasıl olduysa bir hamlede kapatıp bir hamlede açarak,

– Arasıra annene para götürüp sesini keseceksin, dedi.

Bunu söylerken, "Nasıl?" sorusunun cevabını boşlukta duran bir şeyi hızla alır gibi bir hareketle verdi. Herkes hırsızlık yapıyordu. Dumanaltı Kahvenin bir köşesinde asılı duran gonglu saatin vuruşuyla aynı anda Başparmak şunları söyledi:

– İki elin var. Kör de değilsin.

Başparmak, filmlerde izlediği adamları taklit ediyordu. En çok sevdiği gibi saçlarını ortadan ayırıyor, yumuşakça yüzüne döküyordu. Aort damarını şişirme tikini de bu artistin son filminden kapmıştı. Filmlerdeki gibi iyiyle iyi, kötüyle kötü olmaya çalışıyordu. Ancak Başparmak'ın oynadığı senaryo, iyilerin, yeri geldiğinde kazıklanması gerektiğini yazıyordu. Filmin çekilecek sahnesinde Başparmak, en iyi arkadaşına birlikte soygun yapmayı teklif ediyordu. Televizyonun sesi yükseldi. Kadının teki şarkı söylüyordu:

Seni içime çektim bir nefeste[1]
Yüreğim yıkıldı, gönlüm kafeste,
Yanacağız ikimiz de ateşte,
Aşk için ölmeli aşk o zaman aşk.
Aşk için ölmeli aşk o zaman aşk.

[1] Sezen Aksu şarkısı.

Başparmak dışarı çıkalım işareti yaptı. Kahvenin önünde kavak ağaçlarının altında durduk. Televizyonun sesi gelmeye devam ediyordu:

Allahım, Allahım ateşlere yürüyorum.[1]
Allahım acı ile aşk ile yürüyorum.

Başparmak sigara verdi. Kavakların rüzgârı kibrit alevini yedi. Sigarası dudağının kenarında düştü düşecekmiş gibi duran Başparmak kavak ağaçlarına çattı:

– Bu ağaçların sesi de konuşuyorlarmış gibi.

Kavak ağaçlarının konuşabileceklerini düşünmüş olması hoşuma gitti. Başparmak sadece film yıldızı değil, roman kahramanı da olabilirdi. Çünkü böyle cümleler daha çok okuduğum kitaplarda geçiyordu. Ancak Başparmak söze, "Bir filmde görmüştüm," diye başladı. Olsun, kitaplarda böyle yazabilirdi.

– Bir filmde görmüştüm. İki kişiler. Seninle benim gibi. Dükkânı kestiriyorlar gözlerine. Dükkân kaçta kapanıyor, dükkânın başka girişi var mı, kasa nerede? Bütün soruların cevaplarını biliyorlar. Sonra dükkânı soyuyorlar. Paralarla ne yapıyorlar biliyor musun? Pırıl pırıl elbiseler giymiş kızları kucaklarına oturtuyorlar. Beyaz arabalara biniyorlar.

Kasadan çıkan para, kızlara ve gıcır arabalara yetiyor mu?

Bu soru Başparmak'a bir film sahnesinde olmadığını göstermek olurdu. Benim kitaplarla kurduğum o dünyadan sonra düştüğüm karanlık ve keskin soğuk boşluk gibi. Başparmak'ı bu boşluğa itemezdim.

– Kızlar ve gıcır bir araba olmasa bile, dedim.

Başparmak soygun için beni kafalamış olmaktan dolayı sevinçli, şımarıkça,

[1] Sezen Aksu şarkısı.

– Neden kızlardan kaçıyorsun? Onlar çok tatlı, dedi.

Başparmak pırıl pırıl elbiseler giymiş kızları kucağından kaldırmak istemiyor, beyaz arabadan inmemeye yeminli görünüyordu. Bana soygun planını anlattı. "Yarın uzun uzun yeniden konuşuruz," dediği için onu dinlemedim.

Şehrin altındaki gizli geçitleri düşündüm. Mutlaka bazıları kalmıştır. O dev sarnıcı bulan arkeolog bu gizli geçitleri de araştırıyormuş. Kızın söylediğine göre saraydan, şehrin sınırlarını belirleyen surlara kadar gidenini bulmuş. Kazılar için ödenek bulamadığından, tek başına yeraltına inip farelerle birlikte kazıya devam ediyormuş. Yepyeni bir şehir üzerinde eğlenirken, sevişirken, nefret ederken, bayram kutlarken, arkeolog, yüzyıllar öncesinin geçitlerinde insanı boğan rutubetli havayı soluyarak mor elbiseli imparatoriçenin hayaletini kovalıyormuş.

Başparmak'la evin önünde ayrılıyoruz. Evdekiler televizyon izliyor. Ortalıkta yanık yağ kokusu var. Hepsi bir ağızdan çığlık atıyor. Beni gördüklerine değil, televizyona çıkan teyze kızına. Teyzemin kızı hazırladığı haberi anlatıyor. Üzerinde sarı bir ceket, boynunda turunculu bir eşarp. Annem,

– Anasının genç kızlık eşarbı, diyor.

Saçlarını dümdüz omuzlarına dökmüş. Kameraya korkarak, gözlerini açarak bakıyor. Yoksulluktan çıkmış, düşlerini ufalamış, bu yüzden çok yorgun. Parlak makyajı güzel bir maske yüzünde. Bu maske, çocukken oyuncakları olmuş, kitapları, boya kalemleri olmuş, dayak yememiş, aç kalmamış gibi. Büyüklerle verdiği savaşın tahrip ettiği yüzünde her maske şeffaflaşıyor. Sudan çıkmış bir balık gibi gövdesini yere çarpıyor. Gövdesini çarptığı toprağa güvenle ayak

basanlar başka türlü yemekler yiyor, başka başka düşünüyor, onun yeni yeni öğrendiği ressamları, şairleri çoktan biliyorlar. Kendisini eksik sanıyor, oysa sadece genç. Bunu, televizyonda renkli ceketlerle gördüğüm teyzemin kızına söylemek istedim. Ama onu pek göremiyorum. Çocukluğumuzda da o hep ayrıydı. Kendisi için kurduğu bir bahçesi vardı. Neşeliydi. Birlikte oynadığımız oyunlara katılırdı. Yine de kendisini o bahçeye kapatır, boyumuzu aşan bahçe kapısını kilitlerdi. Kimse o bahçede ne olup bittiğini bilemezdi.

Bir keresinde yolda karşılaşmıştık. Sevinmişti beni gördüğüne. Yaralı bir hayvan gibiydi, kan kaybediyordu, inliyordu. Sonra hastalandığını duymuştum. Günlerce uyuduğunu. Teyzemin çorba pişirdiğini, onun o çorbaları içmediğini. Kısa cümlelerle çok yorgunmuş gibi konuştuğunu, bazen soruları cevaplamadığını duymuştum. Onun o ölümlü hali konuşulurken asmanın ürpertici bir gölge çizdiği balkonda halam altın dişlerini göstererek, "Aşk," demişti.

Sonra Pamuk Prensese elmayı yediren cadı gibi sinsice gülümsemişti. Aşkın kara bir büyüye dönüşmesi biz yoksulların dünyasında mümkündü. Teyzemin kızı, renkli ceketleri ve sessizce akan bir su gibi düz saçlarıyla televizyona çıksa da, şeker olmadığı için çayın reçelle karıştırıldığı yerden, yoksulların arasından geliyordu. Kamera karşısında zayıf göğüs kafesinden çıkacakmış gibi olan kalbiyle teyzemin kızı hâlâ bizim dünyamıza aitti.

Oysa çok sevdiği insanlar, âşık oldukları, kendisinin balık olduğu dünyadandılar. Aşkın ve sevginin anlamları çok değişikti. Teyzemin kızının tüm bunlara aklı ermedi. Altın diş pırıltısı yakıcılığındaki aşk,

onu yatağa düşürdüğünde, boş bir kibrit kutusunun içinde yanmış bir kibrit çöpü gibi görünüyordu.

Ey sevip de karşılık göremeyen prenses.[1]

Bu şiiri bir dua gibi mırıldanıp durdum onu öyle görünce. Annemle teyzem nedense insana huzur veren bir mırıltıyla konuşuyorlardı. Ben odamdaydım. Sağlıklı genç bir delikanlı gibi uzanmıştım yatağıma. Beni yıkacak aşk ortada yoktu. Mırıltıları koltuk altlarımı gıdıklayacak kadar yumuşaktı:

– Sonra adam eski sevgilisini evine getirmiş. Kız, onun evine yerleşmiş. Sevdiği adam bizimkine, "Evden atmışlar onu, hasta," demiş. Olabilir. Sonra içi içine sığmamış. Ben, onu çok severken nasıl başka kadınla yaşar, diye üzülmüş hep. Adamı da çok sevdiği için bitsin bu iş diyememiş.

Annem, "Aptal!" diyor çok sevdiği yeğeni için.

– Aptal, adam için paraladı kendini.

Teyzemle annemin mırıltısını mermer kadar sert iç sesimle paramparça ediyorum.

Bir güvercin idin sen, dev gibi ruhu olan.[2]
Kanatların kırıldı, sen ona can verirken.

– Bizimkinde suç. Adam böyle bir şeye karar vermiş. Ne biliyorsun belki ikisini de seviyor. Ama benim kızım istiyor ki sırça köşkü olsun, âşığı yanında olsun. Olmamış işte! Birileri de takılmış, sen o adamı seviyorsun, ama bu nasıl iş, diye. Bilemiyorum işte... Sıkılmış, sıkılmış... Kanser gibi, yara gibi büyümüş yavrumun içinde sıkıntısı.

[1, 2] Lorca'nın *Deli Juana'ya Ağıt* adlı şiirinden.

Uysal bir şehzadeye benzesin isterdin aşk.[1]
Eteğini tutsun da gelsin öyle peşinden.

– Adam, ona bir şey demiş mi, sen artık hayatımdan çık diye?

– Yok dememiş. Adam ikisini de sevmiş. Bizimkisi anlamamış adamın dilinden.

– Aptal işte. Dilinden anlamadığın adamı ne seversin!

Yok senin için yuva.[2]
Yok hüzünlü bir şarkı.

– Adam paylamış bizimkini bir gün. Telefonu yüzüne kapatmış. Öbür kız yüzünden. Sonra da üzülmüş. Aslında adam çok iyi bir insan. Kalp meselelerini insan bilemiyor ki... Bizim kız da düşmüş.

Ama sen sevilmek için yaratılmıştın.[3]

– Öyle ağladı ki. Gözyaşından başka bir şeydi dökülen. Yüzünü yaktı geçti. Yüzünde yaralar açtı gözyaşları.

Yüreği bin parçaya bölünür usul usul,[4]
Ey sevip de karşılık göremeyen prenses.
Acını sızdırıyor yattığın mezar.

– Mezara benziyor yattığı yatak. Ne çok sevmiş.

Annemle teyzeme kızıyorum. Mermer kadar sert iç sesimle kafalarını patlatmak istiyorum. Kendi yoksul dilleriyle kimseyi anlamıyorlar. Ama acıdığım bir tarafları var. Kendilerinden çok uzakta olan bir şeyi, aşkı anlamaya çalışıyorlar. Tenini delip geçen gözyaşlarını akıtan kızı kadar zavallı teyzem. Genç yaşta sa-

---

[1, 2, 3, 4] Lorca'nın *Deli Juana'ya Ağıt* adlı şiirinden.

çının iki tarafından sarkan tellerle şehire gelin gelmiş. Kendisine köylü denildikçe şehirli olmayı öğrenmiş. Güzel mavi elbiseler giymiş, güneş gözlükleri takmış, saçlarını kabartmış, yüksek topuklu ayakkabılar giymiş. Üzerindeki halsizlikle başka bir insan olmaya çalışmanın verdiği yorgunlukla çocuklarını öfkeyle büyütmüş. Kızının boyun kirlerini keselerken onu boğmaya kalkışmış. Çocuklarının yaramazlıkları karşısında kendisini yerden yere atıp, 'Ölüyorum!' diye bağırmış. Çocuklar hep korkmuş. Teyzemin kızı, annesini, annesinin hayata karşı öfkesi dindiğinde sevmeye başladı. Annesi yaşadığı değişimi bitirdiğinde, kertenkele gibi debelenerek ölü derisini üzerinden çıkarmayı başardığında.

Teyzem, kızını ziyarete gider, evinde kalırdı. Mermer döşeli ev, teyzemin sarayıydı. Kızının evinde teyzem özgürdü. Kızının perdeleri, minderleri, ortalığı aydınlatan gece lambası bir değişikti. İşten gelene kadar biricik kızı, teyzem evden çıkmazdı. Perdenin gerisinden, neredeyse gizlenerek dışarıdaki hayatı izlerdi. Karşı apartmandakilerin, yan dairedekinin, üst kattaki ev sahibinin, köşedeki tuhafiyecinin hayat hikâyelerini ilmek ilmek örerdi. Kızı dışarıdaki hayattan, aşksızlıktan bezgin eve geldiğinde hepsini ona anlatma heyecanında olurdu. Kızının evinde geçirdiği zaman uykudan tatlı, uyku kadar geçiciydi.

Bir kere gittim teyzemin kızının evine. Evimizde bulunan eski bir dolabı istemişti. Yoksullara özgü eski şeylerden iğrenme duygusuyla dolabı bahçenin bir köşesine atmıştık. Dolap öyle zavallı bir durumdaydı ki, tavuklar içine girip tünüyordu. "Olsun, ben yaptırırım," demiş. Dolabı temizledik. Kırık camlarını çıkarttık. Yükledik arabaya, götürdük. Başparmak da

vardı. Kapıyı kendisi açtı. Yazdı. Beyaz üzerine yeşil puanlı bol bir elbise vardı üzerinde. İlk gençlik dönemindeki gibi hafif kamburca duruyordu. Boynunu hafifçe yana büküp konuşuyordu ki, bu onu olduğundan daha saf ve kırılgan yapıyordu. Teşekkür etti ve bize iyi davrandı. Ama tedirgindi. Kelimelerin sınırı, yüksek bahçe duvarının tepesinde bitiyordu. Yan yana getiremediği kelimelerle, "Ben artık senin hayatının içinde değilim," diyordu. "Ben başka bir insan oldum. Üniversite okudum, iyi bir işim var. Başka bir insan olacak şekilde yetiştirildim. Sonra annemin, babamın, ötekilerin yazdığı alınyazımı değiştirdim."

Bütün bu söylemek istedikleri yüzünden yorgundu. Başparmak'ın ve benim anlattıklarıma güldü. Bizimle olmak hoşuna gitti. El lekeleriyle dolu cam sehpanın üzerinde plastik bir kap içinde böğürtlenler vardı. Birden bu böğürtlenleri avucuna döktü,

– Son günlerdeki yeni oyunum, dedi.

Avucundaki böğürtlenleri ağzına doldurdu, biraz çiğneyip çıkarttı:

– Bak, sanki bir organımı ağzımdan çıkartmışım gibi.

Böylelikle iğrenme duygusunu yok ediyormuş. Aslında bilincini yok etmek istermiş. Bunu nasıl yapacağını da biliyormuş.

Birden onunla oynamak istedim. Kimseyi almadığı bahçesine girip onu şaşırtmak istedim. Beni bıçkın bir mahalle delikanlısı olarak tanıyordu. Ona tarihten, müzikten, edebiyattan söz etmek istedim. Piri Reis'in haritalarındaki sırrı, Matrakçı Nasuh'un minyatürlerini, Minai seramiklerini anlatmak istedim.

Ona, Moğol Kilisesini, oradaki çekik gözlü İsa ikonasını gördün mü? demek istedim.

Kertenkele hüngür hüngür ağlar,[1]
eşi hüngür hüngür.
Bay ve bayan kertenkele küçücük beyaz önlüklü,
yüzüklerini yitirdi onlar dalgınlıkla çünkü.
Kurşun yüzüklerini ah,
Canım nişan yüzüklerini...

Ona bir tekerleme gibi bu şiiri okumak istedim. Ona kertenkelelerin nişan yüzükleri olabileceği gibi benim de kitap okuyabileceğimi, bunu sadece kendim için yapabileceğimi, kimsenin karşısında bıçkın delikanlı maskemi indirip kertenkeleli şiirin devamını okumaya kalkışmayacağımı anlatmak istedim.

Demek burada yaşıyor diye sandalyelere, suyu döküldüğünde evi yosun kokutacak geçkin papatyalara, bardak şeklindeki vazoya, güneşin laciverdini soldurduğu perdelere, sigara küllerinin telaşla silkelenip gri lekeler bıraktığı beyaz koltuklara bakıp durdum. Banyonun yolunu göstermek için aydınlık koridorun ortasına kadar bana eşlik ettiğinde evin küçük olduğunu, arkada bir de yatak odasının bulunduğunu söyledi. Yatak odasının penceresi, muhtemelen teyzemin verdiği bordo palmiyeli perdelerle kapalıydı. Ardına kadar açık kapıdan görünen eşyalar sıradan ve özensizdi. Günlerce kirli yatak çarşafları arasında yatıyor olmalıydı. Kertenkeleler ölü derilerini, mis kokulu yatak çarşafları üzerinde değiştirmeyi pek sevmezlerdi çünkü. Fırlatıp attığı donlarına bulaşan beyaz sümüksü akıntısı nedeniyle uyuduğu oda küflü peynir gibi kokuyor olmalıydı. Bu onun için hayatın

[1] Lorca'nın *'Kertenkele Hüngür Hüngür'* adlı şiirinden.

kokusuydu. Bunu kendisi değil, eski bir sevgilisi söylüyordu. Donlarını koklayan eski sevgilisi bir elinde tuttuğu kafatasıyla, "Olmak ya da olmamak," diyen Hamlet gibiydi. İçi çürüyordu. Organları yavaş yavaş irinlerini akıtmaya başlamışlardı. O donlarına bulaşan akıntısının nedenini kendisine böyle açıklıyordu. Kalbinden sızan irinler ise bazı sabahlar ağzından geliyordu. Dişlerini ve dilini kaplayan hafif kanlı irinin zaman zaman dudağının kenarından aktığı da oluyordu. Hiç iğrenmiyordu. Avuç avuç böğürtlenleri çiğneyip çiğneyip ağzından çıkararak iğrenme duygusunu çoktan yok etmişti.

Her gün öğle saatlerinde uyanıyor, günde yarım litre süt içiyordu. Evinin koridorunda manzarası çalışan insanlar olan bir pencere vardı. Güneş alıyordu. Böylece uyanır uyanmaz dışarıda nasıl bir günün yaşanmakta olduğunu anlıyordu.

Kahvaltı ederken radyosu sürekli açık oluyordu. Terliksiz dolaşmazdı. Rengi kirle nitelendirilebilecek havlu terlikleri hep ayağındaydı. Ona bu alışkanlığı kazandıran teyzemdi. Aslında çıplak ayakla gezmek istiyordu. Bunu çocukluğundan bu yana çok seviyordu. Nişan yüzüğü takan kertenkelelerin bir de terliklerinin olması düşünülemezdi. Ruhu gibi ayakları da çıplak olsun istiyordu. Ama çocukken terliklerini giymediği için aldığı ceza onu hep engelliyordu.

Ben kızamık olmuştum. Kardeşime bulaşmasın diye teyzemlerde kalıyordum. Onu kolundan tuttuğu gibi divana oturtan teyzemin, "Neden terliklerini giymiyorsun?.." çığlıklarını duydum. Çıplak ayakları boşlukta kımıldamadan duruyordu. Minik parmakları korkudan büzülmüştü. Teyzem odanın ortasında duran elektrikli sobanın fişini çekti. Kordon, bir yı-

lan gibi boşlukta kıvrılıp koluna dolandı. Saymaya başladı. Elektrikli sobanın silindir şeklindeki taşlarına dolanmış teller kor kırmızısına dönmüştü. Yılanın gözleri kor kırmızıydı. Elektrikli soba bir kız çocuğunun korkmuş parmaklarına yaklaştı. Yılanın ağzından çıkan ateşi ben de gördüm. Önce yılan tısladı, sonra teyzem,

– Bir daha terliksiz dolaşacak mısın?

Yılan tekrar tısladı.

Teyzem, kızının bir sabun kalıbı gibi beyaz ayaklarını tutup yılanın ağzından çıkan ateşe daldırdı.

Öğleden sonraya kalmadan ayak tabanında yılanın gözkapaklarının izi belirdi. Bu izleri, gözyaşları kirli dizkapaklarınca temiz çizgiler çizen teyzemin kızına gösterdim. Bir hafta boyunca bir kertenkele gibi sürünerek dolaştı. "Bak kertenkele gibi yürüyorum," diyen de kendisiydi. Kızamık olduğum için vücudumda beliren kırmızı lekelerin hep kalacağını, teyzemin kızının da hayatının sonuna kadar bir kertenkele gibi yürüyeceğini düşünüp ağladım. Annem, temiz çamaşır getirmek için teyzeme geldiğinde yüzüme bakıp "Hastalığın geçmek bilmiyor, gittikçe bir cüzamlıya benziyorsun," dediğinde kütüphanedeki fıstık yeşili kaplı kızamık hastalığını da anlatan kalın kitabı buldum. C harfinden cüzama baktım. Cüzamlı yüzü gördüm. Yüzümdeki lekeler dökülünceye kadar kimseyle konuşmadım.

Teyzemin kızı en güzel hastalığın su çiçeği olduğunu söyleyip beni kandırmıştı. Kendisi su çiçeği olduğunda vücudunda değişik renklerde mis kokulu çiçekler çıkmış. Bütün vücudu bir bahçeye dönmüş. Sonra çiçekler kendi kendilerine kuruyup dökülmüş-

ler. Bu kez yerlerini çiçek desenleri almış. Teni, evlerinin salonundaki çok sevdiği çiçekli kanepeye benzemiş. Bir kâğıt parçasını tenine bastırdığında mis kokulu çiçek desenleri çıkıyormuş. Bu sayede bütün kitap ve defterleri güzel çiçek resimleriyle dolmuş. İyi çiçek deseni olmayan defterlerini kurdeleli ikiz kızlara satmış. Resim dersinden yıldızlı aferinler almış. Bu yüzden yıllarca su çiçeği çıkaracağım günü bekledim. Bu yaşıma kadar çıkaramadım, belki hapishanede çıkarırım. Hayır, Başparmak'la yapacağımız soygunda yakalanabileceğimi düşünmüyordum. Soygun yapacağımız için heyecanlı değildim. Teyzemin kızını televizyon ekranında gördüğümde daha çok heyecanlanıyordum.

Uyudum. Rüyamda geçen yıl teyzemin kızının evine bıraktığımız dolabı tekrar bahçemizde gördüm. İçine baktığımda halamın horozu korkup kaçtı. Meğer bir defterin üzerine tünemiş. Defter, dolabı geri getiren teyzemin kızına aitmiş, Ve bir 'günlük'müş. Günlüğü satır satır okumaya başladım. Harfler, noktalar, virgüller gerçekti. Horoz, dolabın tepesine konup benimle konuşmaya başladı. Teyzemin kızının çok sevdiği o adamla birlikte yaşamaya başladığını söyledi. Adamın evine taşınmış. Bütün eşyalarını dağıtmış. Sevdiği bütün oyuncaklarını, elbiselerini atmış. Taşındığı ev küçükmüş. Üstelik hiç tanımadığı eşyalar varmış.

Horoz omzuma doğru pike yapıp kondu. Gagasını burnumun ucuna dayadı:

– Çocukluğundan bu yana nesnelerle arasında ilişki olan bir insan için bu ne kadar zor olmalı?

Sonra tekrar dolabın içine girip konuşmasına oradan devam etti:

– Şimdi yeni sandalyelerine, masalara, duvar renklerine, çekmecelerin içindeki kalıntılara, bardaklara, kenarı yaldızlı tabaklara alışmaya çalışıyor.

Horoz, kanadını koluymuş gibi savuruyor.

– Bütün gün uyuyor. Yatak odasında günün her saatinde çok güzel ışık oluyor. Üstelik duvarda, daha önce rüyasında içine girip yürüdüğü tablo da asılı. Senin bu teyzenin kızı geçen gün ne yaptı biliyor musun? Bir çanta dolusu plastik kertenkeleyi çekmecelere, dolap arkalarına, yatak altlarına, kiler köşelerine, saksı diplerine sakladı. Ben, ona çay içmeye gitmiştim. "Neden böyle yapıyorsun?" dedim. "Onlar benim arkadaşım, bu evde kendimi yalnız hissetmeyeyim diye," cevap verdi. "Siktir," dedim, "ben, senin arkadaşın değil miyim?" Sinirlenip kalktım. Baktım arkamdan ağlıyor, gözyaşları kırmızı ibiğime damlıyor, dayanamadım. Yine de öfkemden, "Kendine yüzlerce sürüngeni arkadaş seçtiysen ben senin arkadaşın değilim," dedim. Kapıdan çıkarken de, "Sen de o kertenkeleler gibi sürüngensin, aşk sürüngenisin!" diye bağırdım.

Horoz içini çekti:

– Kışın da hastalandı biliyor musun? O zaman da ona ben bakmıştım. Aklına plastik kertenkeleler gelince tekrar sinirlendi:

– Madem kertenkeleleri dost bellemiş, bir daha yüzünü göremem.

Sonra olduğu yere tünedi, gözlerini yavaşça kapadı horoz. Ben de dolabı karıştırmaya başladım. Belki bir şey unutulmuştur diye. Plastik bir kertenkele buldum. Çok güldüm.

Annem, kardeşlerim kahvaltı ediyorlardı. Halam da bizdeydi.

– Hala, rüyamda senin horozu gördüm, dedim.

Halam altın dişlerini göstererek güldü:

– Keşke ben de uyusam da rüyamda ibiği düşmüş kart horozumu görsem.

Altın dişlerinin pırıltısı kalın dudaklarının arasından kahvaltı sofrasına, zeytin tabağının içine döküldü.

– Sinema yüzünden bir damla uykum yok.

Halamın iki katlı evinin yan duvarı, açık hava sinemasına perde görevi görüyordu. Evinin yan duvarında oynayan filmleri izlemek için halamın, balkona çıkıp başını gövdesinden ayırması gerekiyordu ki, filmleri böyle izlemesi mümkün değildi. Bir ara radyo dinler gibi filmleri dinlemeye çalıştı. Bir-iki yaz, filmleri sadece dinledi. Yatakların, yorganların içini boşaltıp yıkadığı yünleri filmleri dinlerken dövdü, ditti. Sonra seslerini duyduğu artistleri görememekten sıkıldı. Kendine yeni bir oyun buldu. Yatak odası sinemanın oynadığı duvarın öbür tarafındaydı. Bütün sesler odasında, yatağındaydı. Yaz geceleri yatağına uzanıp aşk sahnelerinin gelmesini bekledi. Öpüşme sahnelerinde öpüştü, sevişme sahnelerinde sevişti. Yatağına her gece bir artisti aldı. Çoğu kez parmağını donundan içeri kaydırıp gövdesini içinde bir erkek

varmış gibi zevkle savurdu. Sinemanın kapandığı kış mevsimi uzaktaki sevgilisini özler gibi bir hali vardı. Enişte, karısının artistlerle yaşadığı aşktan habersiz, Dumanaltı Kahveyi en son terk eden oldu. Annem, artık eskisi gibi bize gelmeyen halama küstü.

Halam, elindeki ekmek parçasını güvercinlerine verecekmiş gibi didikleyip dururken,

– Eskisi gibi güzel filmler oynatmıyorlar, dedi.

Yatağına artık ellerinde silah, koşturup duran erkekler, uzaylılar, savaşçılar geliyordu. Onlar da filmlerde hiç sevişmiyorlardı. Koca bir yaz, içinde tek bir aşk sahnesi olan film gelmiyordu. Filmlerde birbirlerinin ağzını burnunu kıran zorbalar halamın yatak odasını darmadağın edip gidiyorlardı.

Annem halama kızdı,

– Ekmeği ziyan ettin!

Halam,

– Güvercinlere ekmek ufalamaktan. Alışkanlık, diye geçiştirdi.

Ağzındaki pırıltılar parmaklarına düştü, ekmek parçalarıyla birlikte ufalandı.

Kahvaltımı bitirdim, ağzımı çalkalamak için lavaboya gittim ki suratıma kan kokan bir şamar yedim. Kızkardeşim gözümün önünde bir kova kanı küvete boşalttı.

– Adam mı kestin kızım? dedim, bayılacak gibi oldum.

Başım döndü, kapıya tutundum. Kardeşimin çığlığı midemi daha şiddetli titretti. Annemle halam koşup koluma girdiler. Kusacağımı anlayıp lavaboya koştum. Kustum. Küvetin içindeki kızıllık üzerime geldi. Annem, kızkardeşimi omzundan tutup iteledi,

– Kız, aybaşı bezlerini yıkayacak zamanı mı buldun? İnsan bu saatte evin erkeği evdeyken amından çıkardığı kanlı bezleri suya tutar mı?

Kardeşim kovalarca döktüğü kanlı suların rengine batıp çıkmış gibi oldu. Koştu gitti. Annemin bana da söyleyecek lafı vardı,

– Seni de oldum olası kan tutar. Erkeksin erkek, ona göre!

Gidip yatağıma uzandım.

Başparmak'ın geldiğini haber verdiler.

Başparmak bahçe duvarına dayanmış sigara içiyordu. Sigarayı iki parmağıyla tutmuş öyle içiyordu. Bu yüzden her yere gidebilir, her şeyi yapabilir gibi görünüyordu. Siyah pantolon giymiş, belli ki ayakkabılarını da parlatmıştı. Gömleği rüzgârla şişti. Konuşmaya başladı ve hep konuştu. Ben hiçbir şey düşünmek ve yapmak istemiyordum.

Dumanaltı Kahvede oturmuş çay içiyorduk. Başparmak'ı dinler gibi görünmekten yorulmuştum. Birden başımı gövdemin üzerinde zor tutuyor gibi oldum.

– Sen gerçeksin, ben yalanım, diye mırıldandım.

Başparmak'tan dinlediklerimle söylediğimin hiçbir ilgisi yoktu. Başparmak konuşmasına kaldığı yerden devam etti. Kütüphanelerde kitapların üzerine kapanmış çocuğun çenesini yine kapatamıyordum.

– Başparmak, ben neden sinemaya gitmeyi sevmiyorum biliyor musun? diye sordum.

Başparmak işte bu yüzden dostumdu: Hiç şaşırmamış gibi yapıp cevabımı bekledi.

– Bir kere bir filme gitmiştim. Filmde çocuk bir kıza âşıktı. Onunla birlikte kiliseye gitti, dua etti. Ona âşık olduğunu söyledi. Kızın yüzü bir meleğe

benziyordu. Kız, çocuğa çok güzel cevaplar verdi. Doğrusu ben de böyle bir kıza âşık olabilirdim. Sonra kızı evinin kapısına kadar bıraktı. Ve kıza sordu: "Seni yarın da görebilir miyim?" Kız, ona ne dedi biliyor musun Başparmak? "Yarın manastıra giriyorum." Çocuğun bu cevap karşısında merdiven kenarındaki çelimsiz bedeninin titreyişini hissettim. Onun yerine geçtim ve melek yüzlü bu kızın verdiği cevapla dünyam yıkıldı. Bir film bir insana o acıları yüklüyorsa ben buna dayanamazdım Başparmak.

– Bu işin eğlencesi de var, dedi Başparmak.

Sesi filmlerdeki tedirgin karakterlerininkine benzer, hırıltılı çıkıyordu.

– Ama gerçek hep var ve bıçak yarası gibi. Bıçağı yedikten kısa bir süre sonra başlayan o sızı gibi.

Başparmak her şeyi filmlerden öğrenmişti. Benim düzgün cümlelerim ve ona içimi açışım izlediği bir filmde olmalıydı. Kendisi de, âşık olduğu kızın yarın manastıra gireceğini öğrenen çocuğun yerinde olsa, yıkılacağını söyledi. Sonra birden iki bıçkın delikanlı olduk. Başparmak, filmlerdeki gibi sekerek yürümeye başladı. Meyhaneye gittik. Şarap açtırdık, yanında haşlanmış patates istedik. Parmak çetesi hayallerini dinledim.

İçeri, benzin istasyonundaki pompacı girdi. Yanımıza davet ettik. Muhabbetimiz yoktu onunla. Sessizliğine hayrandım sadece. Yüzündeki sessizlik biraz da üst üste kapanan dişlerindendi. Ona karşı, benim hakkımda umarım yanlış şeyler düşünmüyordur korkusunu yaşıyordum. Yaşlıydı aslında. Bizden büyük bir oğlu vardı. Geçen yıl ölmüştü. Önce kurtulmuştu ölümden. Doğuda asker olduğunu biliyordum. Savaşın tam ortasında. Karakollarının üstüne çığ düşmüş-

tü. Babasına benzeyen sessiz yüzüyle iki gün çığ altında kalmıştı. Herkes ailesine başsağlığına giderken, "Asker çığ altından sağ çıktı" haberi geldi. Sonra, "Askerin hiçbir şeyi yok", ardından, "Asker otobüse bindirildi evine geliyor" haberi ulaştı. Karşılamaya gitmedik, cümbüş için mahalle girişinde bekliyorduk. Askeri nasıl uğurladıysak öyle bekliyorduk. Ben yüksek duvarın üzerine oturmuş, ayaklarımı aşağıya sallandırmıştım. Kötü haberi kimden duydum bilmiyorum, güçlü bir el iki bacağımdan tutup beni aşağı çekti. Asker, otobüsten, soğuk karakolda bekleyen, hayal kuran, şehrini, annesini özleyen, beyazlığın altında iki gün öylece sessiz kalan yüz ifadesiyle inmişti. Annesi kollarını açmış, babası tam ona doğru uzanmışken, askerin kalbi durmuştu. Kulaklarına uğultudan başka bir şeyin gelmediği beyazlığın altında iki gün kalan askerin kalbi, doğduğu şehirde annesini kucaklamak için otobüsten indiğinde durmuştu. Oraya kadar dayanabilmişti sessiz asker. Bu acıyı peşisıra girdiği kahveye, meyhaneye sürükleyen, benzin doldurduğu depolara sızdıran sessiz yüzlü babayı her gördüğümde güçlü iki kol bacaklarımdan tutup beni aşağıya çekiyor. Sessiz yüzlü baba, karşımda haşlanmış patatesini minik çatal darbeleriyle parçalarken, çatalın parlak keskinliği yumuşak ciğerlerime batıyor. Her çatal darbesiyle soluğum kesiliyor. "Bu, askerin kar altındaki soluksuzluğu olmalı," diye düşünüyorum. Aynı anda kalkan kadehlerden bir yudum şarap ciğerlerimdeki çatal kesiklerini yakıyor. Bu yakı dönüşsüzlük, pişmanlık, kahrolmak, anne ve babasının gözleri önünde kalbi duran askerin ölümünü görmek gibi.

Başparmak, avı ayağına gelmiş bir hayvan gibi keyifli. Soymayı düşündüğü benzinliğin pompacısına filmlerdeki gibi sorular soruyor. Al Pacino rolündeki Başparmak, sessiz yüzlü pompacının kısa cevaplarını zekice değerlendirip kıllandırmadan muhabbeti sürdürüyor. Bir aynaya bakar gibi, pompacının yüzündeki beyazlık, sakinlik Al Pacino'nun yüzüne yansıyor. Düşük yüz çizgileri yatay çizgilere dönüşüyor.

"Benzin istasyonları iyi kazandırıyor. Benzin istasyonu sahibi olmak isterdim," diyen Al Pacino.

– İyi para, cevabını alıyor.

Beni de muhabbete karıştırıp iyi parayı rakama dönüştürmeyi hedefliyor.

– İnsan dört milyar harcasa böyle bir benzin istasyonuna, günde herhalde 300 milyon kazanabilir.

– Hatta biraz daha fazla.

Al Pacino istediği cevabı almanın huzuru, senaristin aptallığıyla, zekâsını reddeden bir şey yapacakmış gibi bakıyor. Beni kamera yerine koyup kesik atıyor. Sonra bakışlarına endeksli ses tonuyla bize emir veriyor:

– İçelim.

Kütüphaneye gitmek istiyorum. Şarap kokan soluğumu kütüphanenin tavandaki dev pervanenin metal soğukluğundaki kollarına bırakmak istiyorum. Kaldığım yerden devam edeceğim deyip kızın dudağındaki gülüşe tutunacağım. Sonra başlayacağım sallanmaya. Sallandıkça dev pervanenin yarattığı rüzgârın daha şiddetlisini yaratacağım. Sallandıkça başım daha çok dönecek. Midem daha çok bulanacak. Kız belki bana yine birşeyler anlatmaya çalışacak, arkadaş olmaya çalışacak. Hiç oralı olmayacağım. Kendimi aşktan koruyacağım. Masallardan, şiirlerden, efsane-

lerden bildiğim kadarıyla, Dumanaltı Kahvede esrarlı dumanları içlerindeki aşkı boğup öldürsün, soluksuz bıraksın, uyuştursun diye çekenlerden bildiğim kadarıyla kendimi aşktan koruyacağım. Aşk, bıçkın mahalle delikanlısı yüzümün karşısına çıkarsa onu çizeceğim. Ola ki aşk kitap sayfalarına işlenmiş yüzümün karşısına çıktı, ona hakaret edeceğim.

Ama aşktan kaçarken ter yerine kan fışkıracak vücudumdan. Göz pınarlarımda kanlı yaşlar birikecek. Kanayacağım. Kız, yüzüme baktığında kan damlaları açık kitap sayfalarının üzerine düşecek. Kitaplarımı koltuğumun altına alıp masaya çöktüğümde soluk alamıyor olacağım ve annemin sesini duyacağım: Üzgün, dünyanın sonunu görmüş gibi... Cümlenin bir yerinde yerlerde sürünen ses. Teyzemin kızı da aynı şizofrenik biraz da mikrofonik sesi duyarmış. Sessiz, içe kapanık, hastalıklı, tehlikeli hayatını sürdürürken birisi ona dokunup da paramparça ettiğinde annesinin sesini işitirmiş:

"Vah güzel yavrum!"

"Vah güzel yavrum, neden kendini bu kadar çok üzüyorsun?"

"Vah güzel yavrum, gözyaşların kristal olsaydı binlerce küpü doldururdu?"

"Vah güzel yavrum (anne sesi vurdumduymazın teki olmuş), değer mi, kendini böyle çok üzmeye değer mi?"

Anne git başımdan! Tutma omuzlarımdan. Anne benimle konuşma, daha çok yanıyorum. Kocaman bir rüzgârsın, alevlerimi öyle büyütüyorsun ki. Anne ben piçin tekiyim, ne yapacağımı bilmiyorum.

Anne, kanlı gözyaşlarımın bir kısmı teyzemin kızı için. Onun için üzülüyorum. Üzülüyorum, çünkü

rüyamda gördüğüm horoz onun başka bir kadının eşyalarıyla bir adamın evinde yaşamaya başladığını söyledi. Adamın yanında kalabilmek için çok gözyaşı dökmüş. Bir arkadaşı ona, "Yalnız uyumamak için, aşk için bu kadar acı çekilir mi?" demiş. O da adama çok âşık olduğunu anlatmış. Bana da anlatmıştı anne. Adamı görmüştüm, mavi arabası vardı. Yanında, o zaman birlikte yaşadığı kadın. Kadının suratı asıktı. Dudakları kocamandı. Adam iyi birisine benziyordu. Gülümser bir yüzü vardı. Adam mavi arabası içinde başka bir kadınla birlikte gidiyordu ve teyzemin kızı bunu anlamakta güçlük çekiyordu.

Kütüphaneye gidip bir kitaba başlıyorum. Harflere, kelimelere, noktalara, paragraflara tutuna tutuna kendime yeni bir yeryüzü yaratıyorum. Çocukken ağlamayı kestikten sonraki rahatlıktayım. Kurumları silkelenmiş bir boru gibiyim. Tam Matrakçı Nasuh'un minyatürlerindeki şehre ayaklarımı değdirmişken kız başımda bitiyor. Fısıltıyla konuşuyor. Onu duymak için minyatürdeki ağaçlar bile dallarını eğiyor:

– Matrakçı Nasuh, minyatürlerini dört duvar arasında çizmemiş.

Gülümseyip elindeki diğer kitapları uzatıyor.

– Bunları okumuş muydun?

Hayır anlamında başımı sallıyorum. Kitapları masaya bırakıp gidiyor. Nasuh'un minyatürlerine tekrar giriyor, dümdüz şehirlerin taş yollarında yürüyorum. Minyatürdeki ağaçların, duvarların, gökyüzünün renkleri bana Nasuh'un yalnızlığını, renklerle ve gördüğü şehirlerle kurduğu hayatını anlatıyor. İçine aşkı, başka bir insanı ve kendine ait bir mekânı almadığı dünyasını, maviyi, yeşili, turuncuyu yaratır-

ken kendisini unutmasını, çocukluğunu, sevdiği insanı, hayal kırıklıklarını, yeraltında gizli bir hayatı saklayan şehirleri, masum şehirleri, yeşil ya da sarı şehirleri, zengin ya da fakir şehirleri yeniden yaratırken zamanı yok etmesini. Tek kahrının taşan renkler, uzayıveren bir çizgi, içindekini çizememesinin olmasını anlatıyor. Hepsi benim şimdiki acılarıma eşit. Aşk acılarına, ölüm acılarına, pişmanlıklara eşit. Biz minnacık tanrılarız. Acılarımızı itina ile yaratıyoruz.

Bıraksam şu Başparmak denen hıyarla muhabbeti, teyzemin kızını bu kadar kafaya takmasam, kitapları veren kız için de 'aptal âşık' olmasam. Karada çırpınıp denizde boğulan tuhaf bir balık gibi yaşamasam. Matrakçı Nasuh gibi ya da şehrin altında uzanan gizli geçitleri keşfe çıkan arkeolog gibi, yatak odasına taşan seslerle, anneme olan sevgisiyle yıllarca avunan halam gibi kendime bir başka hayat kursam...

Belki farkında değilim, belki yarattım böyle bir hayatı. Kitaplar, bildiklerim, okuduklarım ayrı bir hayat değil mi? İki kafalı, iki kalpli, ama tek kuyruklu bir kertenkele değil miyim? Kütüphanede oturan bu çocuk, Başparmak'ın sardığı sigaradan bir fırt çeken çocuk mu? Faça yemiş arkadaşlarından karı muhabbeti dinleyen bu bitirim sokak delikanlısı Matrakçı Nasuh'un minyatürlerinin içine nasıl girer?

Her şey kalbimde.

Çıkıp gidiyorum kütüphaneden. Kıza iyi akşamlar diyorum. Belediye otobüsleri kalkıyor kütüphanenin önünden. Egzos gazlarını içime çekip binlerce şey düşünüyorum. Küçücük binlerce düşünce kolayca sığıyor kafama. Ablam, evlenince kullanmak üzere her ay aldığı yatak çarşafları, kucağında yatak çarşaf-

ları eve geldiğindeki mutluluğu... Annemin belki de ablam gibi sevinçle aldığı yatak çarşafları üzerinde çocukları uyurken daldığı düşler, içinden çıkamadığı hesaplar, kuruntular, kıskançlıklar. Eminim ki annem yıllarca, uyku öncesi, yatakta binlerce düşüncesiyle dönüp durdukça, babamın eve dönmesini bekledikçe çarşafın kıvrımları arasına hiç güzel bir düş, mutluluk, sevinç sıkışmamıştır.

Kaldırımın üzerinde beş altı tane tel saç tokası. Kimbilir hangi süslü kızın? Neden hepsi aynı yere dökülmüşler? Kızkardeşimin tutam tutam dökülen saçları, bu saçların lavaboda çizdiği haritalar. Kızkardeşimin nereye gideceğini gösteren haritalar. Mutsuz bir evliliğe, gece üstüne çıkıp abanan bir kocaya, yoksulluğa, yorgunluğa, geçmek bilmeyen sırt ağrılarına. Kızkardeşimin kaderi her gün tutam tutam lavaboya dökülüyor. Çatlak beyazlıkta uzun saç tellerinin öfkeyle kıvrılarak çizdiği kader haritasını okuyup ağlamaklı oluyor. Annem de ablam da yanılıyor. O, her defasında dökülen saçları için değil, kel kalacak ruhu için ağlıyor.

Otobüsten indiğimde kararsız kalıyorum. Eve mi, her salı mahallede kurulan pazarda abisine yardım eden Başparmak'ın yanına mı gitsem?

Başparmak'ın meyhaneden çıkıp da tezgâhın başına geçmesi öğleyi bulduğundan mevsimine göre yine en kötü işe kalmıştır. Şimdi işi enginar ayıklamak. Temizlediği enginarlar ellerini kahveyle kızıl arası bir renge boyamış. Bundan dolayı sinirli. Jön halinden eser yok. Sıkıntılı sıkıntılı mavi leğen içinde enginar dilimlerini yüzdürüyor. Sırtında sapları suyun içinde birbirlerine çarpan enginarların rüzgârı yan tezgâhtan; çilek kokulu. Başparmak yelkenliye benzeyen

enginarlardan birisinin içinde. Mavi leğen bir okyanus. Başparmak başparmaktan küçük. Ellerinde ayıkladığı enginarların kızıllığı. Yelkenlisinin bir kenarından suya değdiriyor boyalı ellerini. Bununla avunmuyor, ayaklarını sarkıtıyor teknenin kıçından. Dalgalar yelkenliyi kucakladıkça dizlerine kadar suya gömülüyor. "Ne işim var burada?" diyor. "Bak bindim yelkenlime gidiyorum. Hollywood'a gidiyorum. Boyum Al Pacino'dan uzun. Üstelik sarı kızları seviyorum. O yüzden bütün paramı Perihan'a ve sarı Rus orospularına yediriyorum. Hollywood'da sarı kızlardan çok var. Boyum Al Pacino'dan uzun. Hepsi bana verirler."

Başparmak ellerini sudan çıkarmıyor. Çıkarmıyor ki ellerinin boyası gitsin. Yoksa sarı saçlı kızları nasıl okşar?

Yanına gider gitmez Başparmak'ı yelkenli enginardan indiriyorum. Tezgâhın başında yan yana oturuyoruz.

– Ulan diyorum, yoksa ben de mi seninle Hollywod'a gelseydim?

Enginarların yüzdüğü mavi leğendeki suya bakıp kendimi Steve Mc Queen benzetiyorum.

– Ben banka soyardım, sen artist olurdun. Sen artist olduğun için herkes sana güvenirdi, daha kolay soygun yapardık. Şimdi olduğu gibi orada da altın kalpli soyguncular olurduk.

Üstüne vurunca yeniden çalışan televizyonumuzda izlediğim bir filmde Steve Mc Queen, mahkûmlara taş taşıttırılan hapishanede işeme bahanesiyle çalıların arkasına gidip çalılara bağladığı ip sayesinde dalları sürekli hareket ettirip oradaymış gibi yaparak kaçıyordu.

Ne güzel kaçıyordu Steve. İnsan böyle kaçabilmek için bir kere olsun yakayı ele verirdi.

Bir kadın enginarları soruyor, kendimize geliyoruz.

Üç tanesi yüz.

– Neden geldin buraya, ben akşama seni çağıracağım.

Başparmak'ı mavi leğenin başında bırakıp gidiyorum.

Kendime bir eğlence bulmak istiyorum. Nasuh'un minyatürlerini önüme dizilmiş taşlar gibi takip ederek doğuya gitme serüvenime daha çok var. Bu yol beni bozkırlara götürecek. Sur diplerine, cami avlularına, alçak damlı evlere, taş yollara götürecek. İşte o zaman gerçek bir kertenkele olmak isterim. Matrakçı Nasuh'un minyatürlerinde bir kertenkele gibi sürünmek isterim. Karnımı acıtsın isterim sarı toprak, taşlı yol. Karnım buz kessin isterim bozkır soğuğuna basılmış toprakta. Güneş kerpeten olsun kanıttırsın kalın derimi. Hızla sürünerek kaçayım hayattan. Matrakça Nasuh'un minyatürleriyle kurduğu dünyaya dahil olayım. Hiçbir düşüncem olmasın. Kendime sakladıklarımı pul pul dökeyim. Saklı olan, ötekileri hiç ilgilendirmesin.

Kendimi eğlendirecek oyunu buldum. Kütüphane çıkışı kızı takip edeceğim. Otobüse atladığım gibi kütüphanenin önündeyim. Kapanmasına on dakika var. Kendimi kalabalığın arasına saklayıp kapıyı gözlüyorum. Kitap kurtlarının ardından kütüphane görevlileri dışarı çıkmaya başlıyor. O çok sakin, biraz salınarak çıkıyor. Kahverengi kocaman bir çantası var ve iki defa açıp içine bakıyor. Sonra eteğinin ce-

binden sanırım bir otobüs bileti çıkarıyor. Şimdi durakta bekliyor.

Onu takip edebilmem için aynı otobüse binmeliyim. Karşıya geçiyorum. Bu kez kendimi kalabalık durağın bir ucuna saklıyorum. Kulağında walkmeni var. Ne dinlediğini merak ediyorum. Beklediği otobüs geliyor. Kalabalığın beni saklayacağını düşünüp 'devam' kararı veriyorum. O ön kapıdan biniyor, ben arka. Saçının bir ucunu görerek izini sürüyorum. Duraklara kadar bazen dalıyorum, başka şeylerle ilgileniyorum. Yaptığımın aptallık olduğunu düşünüyorum. Kızın sevgilisi olabileceğini, benimle ilgilenmesini kendimce neden bu kadar büyüttüğümü düşünüyorum. Birden onun sesini duyuyorum. İnmek üzereyken beni görmüş. Durağı kaçırmış, şimdiki durakta inecekmiş. Benimle laflayabilirmiş. Çok heyecanlı. Cümlelerin sonunu getirmeye soluğu yetmiyor, yutkunuyor. Bana kitaplardan söz ediyor ve ben anlattıklarını dinlemiyorum. Ağzı sadece konuşuyor olmasına rağmen porno filmlerde kendinden geçen kadınlarınki gibi açılıp kapanıyor. Ön dişlerinde iki küçük pırıltı var. Bunlar sedef gibi birer leke. Dişlerinin arasına gömülmüş ya da orada oluşmuş değerli renksiz bir taş gibi duruyorlar. Kendimden geçecek gibi oluyorum. Walkmaninde bir şey dinletmek istiyor. O sırada durağa geliyoruz. Ben de iniyorum. Buna seviniyor ya da ben öyle sanıyorum. Dinletmek istediği parçayı hızla aramaya devam ediyor. Play, rew-play rew, hayır daha ileride, play, fwd, play fwd. Sonunda şarkıyı bulup kulaklığı kepçe kulaklarıma dayıyor. Şarkıda söylenenleri çok zor anlıyorum, bana yardım ediyor:

Kız alıngan[1]
Oğlan imkânsız
Zıtlıklarını paylaşıyorlar
İşte mükemmel eş olmanın üç hali
Oğlanın şizofrenik eğilimleri var
Kız komplike
Ama bir arada olabiliyorlar.

Şizofrenik eğilimler paranoyaklığı da içine alır. İşte bir paranoya: Bana bu şarkıyı mesaj vermek için mi dinletti?

Yürüyoruz, şarkının melodisini mırıldanıp duruyorum. Şarkıyı söyleyen gruptan söz ediyor. Grubun Kertenkele adlı bir albümü var ki, favorisi o. Kızın benim bütün hayatımı bildiği kuşkusuna kapılıyorum. Kertenkele adlı albümü, albüme adını veren şarkıyı, şarkının sözlerini çok merak ediyorum. Birden kızla vedalaşıp yanından uzaklaşmak için hızlanıyorum. Ancak bu kız hiç de şarkıdaki gibi alıngan değil. Bu davranışıma alınmayıp neredeyse koşarak bana yetişiyor.

– Ben iki sokak üstte oturuyorum. Yarın bana gelirsen sana bütün güzel şarkıları dinletirim. Yarın bu saatte durakta buluşalım.

– Bilmem, diyorum, şarkıdaki imkânsız oğlan gibi.

Kız, teklifi yapmaktan mutlu, gülümseyerek uzaklaşıyor yanımdan.

Eve döneceğim. Param yok, biletim yok. Otobüse kaçak binmek istemiyorum. Yürümek istemiyorum. Ama yürüyorum. Egzos dumanları başımı döndürüyor. Dayıma uğruyorum. Sakatatçı dükkânı işle-

[1] Cing Crimson'ın *Three of a Perfect Pair* şarkısından.

tiyor. Son düğmesine kadar ilikli gömleği, kanlı önlüğü, ağzında çikleti.

– N'aber, diyor.

Başıyla otur işareti yaptığı yere oturuyorum.

Ciğerleri, dalakları, yürekleri, işkembeleri istenilen biçimde doğruyor. Minicik kuzu ayaklarını bir vuruşta dağıtıyor. Artık ellerinde çıkmayan kan lekeleri var. Çay söylüyor. Eski bir komünist. Ancak bir gecede komünistlikten vazgeçip örgütten atılmış. Bunun nedenini ağzından hiç duymadım. Dumanaltı Kahvede anlatılan, "Senin dayını polis bir gün içeri aldı, kulağını çekti, ertesi gün dayın komünistlikten istifa etti," oldu. Söylenenlere bakılırsa dayım ne komünistlerden, ne de polistendi. Ama polis onun komünistlikten vazgeçmediğine, komünistler ise onun polisten olduğuna inanıyorlardı. Allahın insanın belasını vermesi böyle bir şey olmalıydı. Dayımın idealleri zamanla değişmiş, hayat onu kanlı ciğerci dükkânında sıkıştırmıştı. On yedi yıldır kayınvalidesinin şehrin dışındaki arazisinin satılmasını bekliyordu. "Lanetli midir nedir?" dediği araziyi almak için bir Allahın kulu çıkmazken belediye her yıl üzerinden yol geçecek diye kapılarını çalıyordu. Dayım, boş arazinin üzerinden geçecek yolları bin bir rica ve rüşvetle aşağıya, yukarıya, sola ve sağa kaydırmayı başarmış, yine de arazi elinde kalmıştı. Arazinin ortadan birleştirilen paftası, üzerinde kasanın durduğu masanın üst çekmecesindeydi. Pafta üzerindeki kanlı parmak izleriyle gerçekten lanetli bir toprak parçasına aitmiş gibi duruyordu. Dayım elindeki yüreği ince ince dilimleyip kaşlarını kaldırarak bakan amcaya uzattıktan sonra, teyzemin kızının bugün dükkâna gelip alışveriş yaptığını anlattı.

Teyzemin kızı ciğer ve dalak almış. On beş günde bir mutlaka gelip ciğer alıyormuş.

Bazen yürek ve dalak aldığı da oluyormuş. Dayım bu alışveriş için ilginç bir yorum yapıyor:

– Hanım kızı değil. Pek çok insan sakatatı ağzına koyamıyor.

– Belki sakatat yemeyi seven birisine pişiriyordur.

– O adama değil mi?

– Gördün mü?

– Bir kere.

– Ben de.

– Evlenecekler mi?

– Yuvalarını zaten kurmuşlar. Onların hayatlarında böyledir herhalde.

– Mutlu muydu?

– Ben böyle şeyleri anlayamıyorum. Kendimin bile mutlu olup olmadığını bilmiyorum. Ciğerleri istenilen incelikte kesebilirim. Ama bu sorunun cevabını veremem.

Dayım mutlu olup olmadığını bilemeyebilir, ama ya Kertenkele şarkısını biliyorsa? Şarkıyı söyleyen grubu soruyorum.

– Bilmiyorum, diyor.

Komünistlik yıllarına rastlayanları hâlâ unutmamış. Kertenkele şarkısı, komünistlik yıllarına rastlamıyor.

Dayım eve ciğer, üç de yürek gönderiyor. Annemin pişirmekten üşendiğini bildiği için işkembe vermekten vazgeçiyor.

Ama evde yemek hazır. Köfte, patates. Her tabakta beş köfte var. Oysa hepimiz onar tane yemek isteriz. Kızkardeşim bahçede yatıp güneşlenmiş.

Annem kızıyor ona,

– Güneşlenip ne yapacaksın?

– Güneşi içime çekmek hoşuma gidiyor. Kışın hep üşüyoruz.

– Havalar iyice ısınsın, denize diyorum.

Annem anında ağlamaya başlıyor. Ablam çatalını fırlatıyor. Sinirleniyorum.

– Bu evde deniz diyemeyecek miyiz? İlk günkü gibi neden kendinizi yerden yere vuruyorsunuz?

Annem dişlerini kenetlemiş, üzerime geliyor.

– Canımın parçasını ben nasıl unuturum. Gözlerimin önünde dalgaların arasında köpük köpük gitti. Benim canım gitti.

– Salak mısın nesin?

Ablam sesini tizleştirerek bağırıyor.

– Ölümün ilk günü son günü mü olur. Ölen senin de kardeşindi.

– Deniz dedik, suçlu olduk. Dibiniz kurusun. Bütün acılar sizin için. Allah yazımızı kötü yazmış. Bu yüzden beş köfte yiyip hastalıktan, yoksul eğlencesinden ölüyoruz.

Bahçeye atıyorum kendimi. Böyle bir hayat yüzünden teyzemin kızı da kafayı yedi. Böcek gibi ezdiler onu ayaklarının altında. İnsan kendisi gibi olanlarla yaşamalı. İnsan çocukluğundan bu yana ne gördüyse onun bir adım ilerisine gitmemeli. Neden bu kadar kızdım anneme? Teyzemin kızını neden düşünüyorum? Niçin aklıma geliyor zengin arkadaşlarının elbiselerini ödünç alıp giymesi? Onlardan daha zeki olması, ama giyecek ayakkabısının, elbisesinin olmaması? O yoksulluğuyla insanların karşısına çıkamaması? O insanlarla birlikte yaşamak zorunda kaldığında kendine, onlarınkine benzer bir kimlik uydurması?

Ben neden böyle incir çürüğü şeyler düşünüyorum? Dünyanın yarıdan fazlası, kardeşimi boğan su, deniz. Annem nasıl unutabilir? Denizi, geniş suları nasıl unutabilir?

Kardeşim aniden boğuldu. O gün birlikteydik, eğleniyorduk. Denize girmeden önce yarın okula gideceği için mutsuzdu. Islak ayaklarını kum tepeciklerı arasına gömerken, "Yarın okul var," diyordu isteksizce. Halam, yüzüne karşı, okumayacağına ilişkin birşeyler söylemişti. Arkadaşlarının haydi denize çığlığıyla birlikte denize koşmuştu. Kavruk, güneşten kararmış bedenini sulara bırakmıştı. Yaşamak istiyordu elbette... Oynamak, çocukluğundan bu yana vazgeçemediği tutkusu toprak yemek için. Yarın okula gitmek istemiyordu. Boğulmak istemiyordu. Çocuk sesi, büyüyünce kabadayı olacağının işaretini veriyordu. Kavruk bedenini dalgalara çarpıp oynarken kıyıda serilmiş bize sesleniyordu. Dalgaların arasında suya girebilen bir karınca sürüsü vardı sanki. Birden kardeşimin denizde olmadığını fark ettik. Denizden çıkmıştır diye geçiştirdik. Uzunca bir süre ortada görünmedi. Arkadaşı yemin etti, denizden çıkmadığına. Annem başını kumlara vurdu. Sonra bir at gibi, irili ufaklı örgülerle başında bağladığı saçları da yelesiymiş gibi kendini denize sürdü.

Öyle uzağa sürüklenememişti, beş yüz metre ileride kıyıya vurdu ölüsü. "Deniz, deniz, yediğini geri çıkaran deniz." Halam gecenin soğuk yüzüne altın dişlerini göstererek söylemişti bunları. Cenazeyi kaldırmak için de altın dişlerinden birisini söktürüp bir mendil içerisinde annemin avucuna sıkıştırmıştı. Kanlı altın diş satıldı. Babam, cenaze namazına yetişebildi. Sonra da bir yabancı gibi gitti. Anneme biraz para bırakmıştı, ama bu halamın çekilen dişinin yeri-

ni dolduracak kadar değildi. Halam uzun zaman, dili dişleri arasındaki boşluğa takıldıkça kendini kötü hissettiğini söyledi.

Başımı öne eğip ama iyice eğip hızlı hızlı yürüyorum. Başparmak'ın geleceğini hatırlayıp aniden geri dönüyorum.

Eve nasıl gireceğim? Masanın üzerinde hâlâ kaldırılmamış tabaklara ve o tabaklardaki yağı donmuş köftelere, çatalın ucuna takılmış bir parçası ısırılmış köftelere, katık yapılmak için koparılmış ekmeklere nasıl bakarım? Ya annemin, "Benim canımı da al..." duası kabul olmuşsa?.. Bir tufan olmuşsa?.. Evimiz kapalı bir deniz olmuşsa ve aramızda Nuh peygamber yoksa? Annem suların içine gömüldükçe, "Canım oğlum böyle mi boğuldu?" diye düşünüyordur. Su ciğerlerini yaktıkça her şeyi unutuyordur. Saç örgüleri, suyun içinde yavru yılanlar gibi kıvıl kıvıl hareket ediyordur. Ablam çarşaflarının ıslandığını, kullanılmaz hale geldiğini mi düşünür? Hep hayatta kalacağım duygusunu çarşaflarını unutana kadar ıslatmaz.

Eve geldiğimde her yer kupkuruydu. Işıklar kapalıydı. Her şeyi unutmak için herkes uykuya yatmıştı. Güzel şeyler düşünmek için herkes uykuya yatmıştı. Masa öylece duruyordu. Soğumuş bir köfteyi ağzıma attım. Tadı güzel geldi, bütün tabaktakileri yedim. Dibi yosun bağlamış sürahiden iki bardak su içtim. Gittim uzandım. Yağmur başladı. Bir sigara sardım. Kokusu içeri gitmesin diye de kapının altını paspası kıvırıp tıkadım.

Cihandan ol gider bir gün yerini[1]
Biri dahi tutar anın yerini
Hakikat bu, cihan bir reh-güzerdir
Giden gitti, kalan da gidüserdir.

[1] Matrakçı Nasuh (Beyân-ı Menâzil-i Sefer-i Irâkeyn)

Matrakçı Nasuh'un peşine takıldım. Bir su kenarındayım. Önümde incecik bir köprü. Her şey önümde uzanmış. Bütün şehri görüyorum. Renkler Nasuh'un renkleri. Köprü bitiminde kemerli bir çarşı var. Minyatürdeki gibi kimseler yok. Toprak sarı. Evler renk renk.

– Bizim memlekette böyle ağaç yok değil mi?

Nasuh bu.

– Yok diyorum.

Başını öne eğmiş, gördüğüm her şeyi çiziyor.

– Neredeyiz?

– Sen kayboldun.

– Senin peşinden geldim. Sen neredeysen ben de oradayım.

– Ben de ordunun, hükümdarın peşinden geldim. Ama neredeyiz bilmem.

– Kaybolmak iyi midir?

– Kimsin, kim olduğunu biliyor musun?

– Biliyorum, ama kaybolduğum için kim olduğumun önemi yok.

– O zaman senin için her şey yeni olur.

– Bu yüzden delirmek iyi bir şeydir belki...

– O zaman rüyaya yatmış olursun.

– Gördüğünü çizerken kaybolur musun?

– Unuturum.

– Kim olduğunu, nereden geldiğini, dertlerini, kederlerini...

– Onlar olmazsa hayat olmaz.

– Nasıl bir ovanın tümünü görebiliyorsun? Ya da bir kuş gibi, bir kuş gibi görerek çizebiliyorsun?

– Ruh, hissetmek.

– Her şeyi görebildiğine göre belki de bir tanrısın ya da peygamber.

– Git dolaş çocuk. İçin çok sıkılmış.

– Nasuh, yüzünü bana neden göstermiyorsun?

– Yaptığım iş yüzümdür.

– Yüzüne baksam, çizdiğin ovaları, nehirleri, renkleri, ince yolları görebilir miyim?

– Git dolaş çocuk. Kendine benimki gibi bir uğraş bul.

– Nerede, burada mı?

– Gideceğin yerde.

– Kitap okuyorum yaşadığım yerde. Bu gece de Başparmak'la benzin istasyonunu soyacağız.

Kendimi ovanın ortasında buluyorum. Mutlu oluyorum. Nasuh'un çizdiği hayvanlar geçiyor yanımdan. Bir karacayı kovalıyorum. Nasuh'la konuştuğumu düşünüp daha çok mutlu oluyorum. Rüya işte. Bazen uyumuyor olduğumun farkındayken hatta hayatla ilgili çok ciddi bir cevap vermiş ya da bir şey düşünmüşken kendimi bir rüyada buluyorum. Eskiden bu, yeni uyanmışken oluyordu. Şimdi yemek yerken, yürürken, annemle konuşurken oluyor.

Başparmak'ın ıslığı. Yaz yağmuru dinmiş. Mavi yağmurluğum bir tedbir. Tam kapıyı çarpıp çıkmak üzereyken annem yetişiyor arkamdan.

– Nereye?

– Cehennemin dibine.

Anneme böyle bir cevap verdiğim için çok üzülüyorum. Anneme böyle bir cevap verdiğim için çok üzülüyorum. Anneme cehenneme gideceğimi söylediğim için, annemi önemsemediğim için, annem beni çok seviyorken onu görmediğim için çok üzülüyorum.

Gözlerimi kapatıyorum. Kaşlarım alnımda toplanıyor kederden. Dişlerimi sıkıyorum. Annem kapıyı kapatmış, ağır ağır yatağına gidiyor olmalı. Örgü örgü saçları patiska yastığın üzerine saçılmış yılan yavruları. Pek çok şey düşünüyor annem.

Ablamın, "Ne oldu?" sorusunu duymuyor.

Ablam uyumadan önce çok düşünmüş, şimdi kararını vermiş. Bahanesi, "Bu çarşaflar kokuyor." Belki sabundan, diye mırıldanıyor. Sandıktan bir çarşaf çıkarıp sereceğim, diye kalkıyor. Annemin bu duruma ses çıkarmamasına seviniyor. Eğilmiş sandıktan çarşafları çıkarırken üzülüyor. Karanlıkta hemen buluveriyor evleneceği günü bekleyen çarşafları. Seriyor yatağın üzerine; kederlerinin, bekleyişlerinin, hayallerinin, yoksulluğun üzerine. Yarın sabah annemin yatağına da sermeliyim, diye geçirip içinden uyuyor.

Başparmak'ın üzerinde jön hali yok. Tanımlayamadığım bir şey var: korku, tırsaklık belki daha yakın.

– Soygunu bu gece yapamayacağız.

Cevabını hemen kendisi veriyor.

– Mal getirdiler, boşaltmaları bütün gece sürer.

Cebinden çıkardığı, rulo yapılmış paraları avcuma sıkıştırıyor.

– Bu ne Başparmak?

– Bugün bir herifi çarptım, kırışalım.

– Ama birlikte çarpmadık.

– Olsun biz ortağız.

Sessiz anlaşmanın imzası rulo yapılmış paralar.

– Uyumak istiyorum, eve gideceğim, deyince Başparmak kıllandı.

– Oğlum bu gece soygun yapsaymışız uyuyacakmışsın demek. Ben de sana güzel bir eğlence hazırlamıştım. Uykun siktirip gitsin. Kedici'nin âleminden kalkıp geldim. Gel oraya gidelim.

Kedici'nin deniz kenarındaki barakasına gidiyoruz. Sözde balıkçı teknelerine bakıyor Kedici. Barakası, karaya oturmuş bir tekne gibi. İçeriden tiz kahkahalar geliyor. Kadın var. Dumanaltı. Kedici yanına oturttuğu kadını kediymişçesine seviyor. Cebine para koyanların parasını kaptırdıkları heriflere giderken kucağına oturttuğu kediler gibi okşuyor kadını. Kucağında kedilerle tahsilata gittiği için Kedici diye anılıyor. Kedileri usulca okşayıp bir yandan da aynı sakinlikte tahsilata gittiği herife soruyor,

– Parayı ne zaman ödersin?

Karşısındakinin ters bir sözü üzerine kucağındaki kediyi iki ayağından tuttuğu gibi yırtıyor. Kediyi yırtıyor. Vahşi bir miyavlamadan sonra ortalık kana bulanıyor. Paralar sayılıyor korkudan, kedi gibi yırtılmamak için. Kedici'nin karşısında hep titriyorum. Hoşuna gitmeyen bir şey yaparsam beni de yırtacakmış gibi korkuyorum.

Başparmak bana da içki koyuyor. Gazete kâğıtlarının üzerinde haşlanmış patatesler var. Adamlardan biri kucağına oturttuğu kadınla dışarı çıkıyor. Herkes gülüşüyor.

– Üç!" diye bağırıyorlar.

Kedici, yanındaki kadını okşayarak,

– Bu memleketinde dansçıymış, diyor.

Bunu bir aptala anlatmak istermiş gibi ağır ağır söylüyor.

– Öbürü de kimyacıymış. Şimdi daha güzel işler yapıyorlar.

Kızı sıkıştırıyor. Ama kız memnunmuş gibi davranıyor. Kirli muhabbet devam ediyor.

– Bacaklarını dümdüz açabiliyor.

Kadın, Kedici'nin dediklerini anlamasa da gülüyor.

Kedici, Başparmak'ın sırasını savdığını söylüyor.

– Hamamoğlanı! diye sesleniyor bana. Sıra sende.

Kedici'den korktuğum için hiçbir şey diyemiyorum.

Kadına işaret ediyorlar. İsteksizce dışarı çıkıyor. Barakanın yanındaki kapıdan giriyoruz. Kir kokulu bir yatak. Kadın elbisesinin önünü açıyor, eteklerini sıyırıyor. Buzdan bir heykelcik gibi. Kocaman açılmış gözlerini gördükçe kötü oluyorum.

İnsan kaybolduğu yerde her şeyini terk mi eder?

Bu güzel dansçı âşık olabilen bir kadındır, âşık olmuştur. Burada nasıl olur da kir kokulu adamlarla, üzerinde terleyen, sevişirken çok heyecanlanan, elleri titreyen, gözleri kayan adamlarla yatar? Bedeni ve kalbi uyuşmuş mu?

Kalkıp pantolonumu çekiyorum. İçeri girip elimi başım hizasında yukarı kaldırıp veda ediyorum. Kedici sinirleniyor.

– Altına karı verdik. Böyle çekip gitmek olur mu lan?

Başparmak araya girip yalan söylüyor:

– Abi, evde hastası var.

Kedici eliyle çek git işareti yapıyor.

Kapıyı açamıyorum. Çalıyorum kimse açmıyor. Kapı önüne uzanıyorum. Yine yağmur başlıyor. Ayaklarım ıslanıyor. Sabah yattığım yerde annem

buluyor beni. Gece kusmuşum. Birşeyler söylüyor, azarlıyor. Gidip yatağıma yatıyorum. Küçük kardeşim çay getiriyor. Çeyizlik çarşaflarını serdi diye annem ablama da kızıyor. Ablamın söylediklerini duymuyorum. Kardeşim yan odada ders çalışıyor.

Kanuni Sultan Süleyman'ın Irak seferi. Aynı sayfayı okuyup duruyor.

– Gel, diye sesleniyorum.

Susuyor.

– Sana bir şey söyleyeceğim, diyorum. Gel yanıma.

Odama giriyor.

– Kanuni'nin Irak seferinde yanında kim varmış biliyor musun?

Şaşkın şaşkın bakıyor.

– Matrakçı Nasuh varmış. O kim biliyor musun?

Hayır anlamında omuzlarını kaldırıyor.

– Minyatürcü. Seferde ordunun geçtiği şehirleri bir bir çizmiş.

– Resim mi çizmiş?

– Resim gibi değil.

Cevap vermeden hızla odadan çıkıyor. Annemle konuşmasını duyuyorum.

– Anne, abim benimle konuştu!

Ben herkesle konuşuyorum. Demek küçük kardeşimle konuşmuyormuşum. Allah bilir ablam ve annemle de konuşmuyorumdur. Sandalyelerle, pencerelerle konuşmadığım gibi. Demek buna üzülüyorlar. Üzülüyorlar ki kardeşim, onunla konuştuğumu söyledi.

Başparmak'ın sesini duydum. Annem onu azarladı. Başparmak anneme karşılık vermedi. Yattığım odaya sessizce süzüldü.

– Çok mu kötü oldun? Daha sonra kadınlara yapmadıklarını bırakmadılar. Kadınlar ağladı, kustu. Bakamadım, kaçıp gittim.

Biraz sessiz kaldıktan sonra sordu:

– Bu akşam hazırsın değil mi?

Cevap vermedim. Ayağa kalkıp duvarları tekmelemek, camı çerçeveyi indirmek istedim. Göğüs kafesime sıkışmış hayvan hırlıyordu. Yan odada ablam, çeyizlik çarşaflarını serdiği için kendisine kızıp ağlıyordu. Annem bağırdı:

– Ağlayacağına koca beğenmemezlik etme. Seni kim beğensin!

– Gel sonra kahveye, deyip kalktı Başparmak.

Tatlı tatlı uyumak istiyordum. Kirli yatak çarşaflarına iyice dolandım. Karnıma bir yumuşaklık değdi. Meğer akşamki âlemde haşlanmış patateslerden iki tanesini cebime atmışım.

Kütüphanedeki kızı düşündüm. Söz ettiği şarkıyı. Şehrin altında uzanıp giden tünellerin ucunu bıraktığımı düşündüm. Matrakçı Nasuh'un Fırat'ı akıttığı bir minyatürü, kurşun damlı evleri. Yapacağımız soygunu düşündüm. Ablam, annem ve kızkardeşimle daha çok konuşmam gerektiğini. Bu akşam, üstüne yatacağımız parayı annemin önüne koyduğum anı, o gece onar köfte yediğimizi, pilav yediğimizi, muz yediğimizi. Halamın ağzına eksik altın dişi ekletmeyi. Dondurma yemeyi. Kütüphanedeki kızla yatmayı. Ona her şeyi anlatmayı. Bir roman kahramanı olduğumu, yoksulluğun beni köşeye sıkıştırdığını, ince in-

ce kazdığım kaçış yollarının kitaplara, Matrakçı Nasuh'un minyatürlerine, yeraltındaki dehlizlere, bilmediğim şarkılara çıktığını...

Teyzemin kızını görmeyi düşündüm. Teyzemin kızıyla karşı karşıya oturup çay içmeyi. Onun uzun boynunu hafifçe yana eğdiğindeki masumluğunu. Parça parça olmuş kalbini çay tabağına koyup önüme getirdiğini düşündüm. Anlattığını düşündüm. Onu huzurlu ve sakin gördüğümü düşündüm. Aşk acılarının sona ermiş olduğunu düşündüm. Onun için sevindiğimi düşündüm. Sonra onunla alay ettim. "Âşıkmışsın, acı çekiyormuşsun, ezilmişsin yıllarca, bu nutuklarla yedin kızım beni!" diye bağırdım yüzüne karşı. "Bak ablam hâlâ yatak çarşaflarını sayıyor. Madem kalbin bin parçaya bölündü, sen de ablam gibi yoksulluğun koynuna uzanıp koca bekleseydin. Sürüden ayrılanı kurtlar kapar."

Ona böyle bağırdığım için üzüldüğümü düşündüm. Dünyaya kapılarını kapatıp ölü gibi yattığı zamanı düşündüm...

Aşk için böyle acı çekilir miydi? Bu kahreden acının kökünü kurutabilmek için yaptığı bir şey vardı: kâğıt bahçesi. Küçük bir kutunun içine yerleştirilmiş kâğıtlardan bir bahçe yapıyordu. Bu belki de yıllardır kimseyi sokmadığı bahçesinin bir benzeriydi. Renk renk kâğıtları jiletle ince ince kesiyordu. O yeşil kâğıtlardan defne yaprakları, kuşkonmazlar yaparken teyzemin yüreği güp güp atıyordu. "Ya jileti eflatun damarlarının göründüğü şeffaf bileklerine vurursa?" Annem, teyzeme akıl vermişti: "Böyle bir şey yaparsa iki mendille sıkıca bağla kollarından ki kan kaybetmesin. Sonra beni çağır, hastaneye kaldırırız."

Herkes hazırlıklıydı jileti bileklerine vurmasına. Ama o hiçbir zaman bunu yapmadı. Kâğıt üzerine çizilmiş yüzlerce motifi, çiçekleri ince ince keserek büyülü bir düş âlemi, bir cennet bahçesi yarattı kendisine. Yüksek ağaçlar vardı bahçesinde. Her birinin yaprakları, renkleri farklıydı.

Ağaçların gölgesinden akan dereyi yaldızla boyamıştı. Suyun çevresinde kuşlar, tavşanlar, tazılar vardı. Tazıların boynundaki tasmalar gümüş rengiydi. Bir dişi bir erkek tavus kuşu dereye uzanmış su içiyorlardı. Derenin üst kısmında meyve ağaçları vardı, çiçek açmış ağaçlar vardı. Bu ağaçların dallarında yuva yapmış kuşlar vardı. Uyuduğunda teyzem usulca odasına girer, kutuyu açıp bize bahçeyi gösterirdi. Bir defasında bahçeyi kendisi göstermişti. Bazen içine girip derede yıkanıyor, "Otların üzerinde kuruyorum," demişti. İnanmadığımı düşünmüştü. O yaldızla boyadığı deresinde yüzüp yıkandıkça iyileşti. Ben çok korktum bir gün Ofelya gibi boğulur diye. Ama o Nergis gibi, Daphne gibi derenin sularına saldı kendini. Saatlerce suda kendini seyretti. Kendisine döndü. Aşkın olmadığı başka bir dünya yaratmaya çalışıyordu. Delirmeye, aklını yitirmeye çalışıyordu. Saatlerce ağaçların rüzgârla dönüşünü izleyerek, güneşin kuşların kanatlarından yüzüne dökülüşünü izleyerek kendine geldi. Her gün aynı şeyleri yaptı. Aynı saatlerde uyudu, aynı saatlerde bahçesinin başına oturdu, küçük beyaz sayfalı not defterine aşkının son irin damlalarını akıttı. Ve bir gün,

– Ben çok iyiyim, dedi.

Ben, ona ne aşk acısıyla, ne unutmakla, ne de kendine gelmekle ilgili hiçbir şey söylemedim. Bana sorduğu sorulara kısa cevaplar verdim. Ona bisikleti-

mi verdim. Her sabah bisiklete bindi. Komik bir şey yapıp kâğıt bahçesinin içine bir de bisiklet yaptı. Bisikletin tekerleği suya değiyordu. Selesine de kuşlar konmuştu. Bir tilki de pedalı kokluyordu. O gün çok güldü.

Kâğıt bahçesini yerleştirdiği kutuyu boyadı. Kenarına yaldızlı şekiller çizdi. Kutunun ön kapağını yaldızlamaya üşendi. Ben de kütüphaneden Matrakçı Nasuh'un minyatürlerinden birisini yürütüp getirdim. Minyatürde bir gölcük ve onu besleyen iki ince su vardı. Ağaçlar yoktu, ama çiçekler vardı. Tıpkı bahçedeki gibi ceylanlar, kuşlar, ördekler. Otlar yemyeşil, çiçekler portakal rengiydi. Gölde yüzen balıklar, su içen kuşun gagasının yarattığı minik halkacıklar bile görünüyordu. Minyatürü, o uyurken, açılınca bahçenin göründüğü kutunun üzerine yapıştırdım. Kutuyu olduğu yere bıraktım. Teyzemin elbise dolabını sökmesine yardım etmek için gelmiştim. Uyanmasını bekledim. Uyandı. Saçları dağılmış, gözleri uyumaktan şişmiş, beyaz üzerine yeşil puanlı elbisesinin yakası kaymış, ağzından boyunca ateşler çıkarak geldi. Elinde bahçenin bulunduğu kutu, bambaşka bir insanmış gibi sordu:

– Bunu kim yaptı?

'Ben' dememe fırsat bırakmadan soruyu tekrarladı:

– Bunu kim yaptı, çabuk söyleyin?

Bu kez hızını aşıp söyledim:

– Ben.

Ağzına gelen her şeyi saydı döktü. Kutuyu ayaklarımın dibine fırlattı. Dünyası yıkılmış gibi odasına gitti. Teyzem, onun sinirini hiç dikkate almadı. Ona alaycı şeyler söyledi. Yüzüne karşı,

– Deli... N'olmuş sanki o resmi yapıştırdıysa? Terbiyesiz. Babaannesi gibi çirkef, dedi.

O, bütün bunları hiç duymamış gibi yapıp kendisini aşağılayan annesini bir böcek gibi ezip odasına çekildi. Ayağımın dibine fırlattığı kâğıt bahçesinden kopan iki üç balık, yaldız parçaları, kirli taşların üzerindeydi. Ben de taşların üzerinde can çekişen sudan çıkmış balık gibiydim. Kuyruğumu yere vurdukça biraz soluk alıyor, gövdemi kıpırdatamıyordum. Pullarım kuyruğumu vurduğum yere yapışıyor, yüzgeçlerimden kan damlıyordu.

Çocuk değiliz ki artık. Çocukken oynayabilirdim teyzemin kızıyla. O zaman bile bahçesine sokmazdı beni; beni de, başkalarını da. Şimdi kâğıt bahçesinin kapağını açtı açmasına da, yine kendine sakladığı şeyler olduğunu göstermek istedi. Ama bunu çok şiddetli yaptı. Neden böyle yaptı? Ağlıyorum. Hatırladığım bunca şeye mi, yatakta uzanmış kendime mi, neye ağladığımı bilmiyorum. Annem giriyor odaya, beni ağlar görüyor.

– Allahım! Birisi evde kaldım diye ağlar, birisi kız gibi ağlar. Ölü evi mi burası?

Birazcık daha uyuyorum. Ağzımda paslı bir demir. Ağzımda pas tadı. Küçük kızkardeşim giriyor odaya. Elinde bir tepsi. Yoğurt, içine ekmek doğranmış.

– Çalıştın mı dersini, diyorum.

Kısacık bir yanıt veriyor.

– En çok ne olmak istersin?

– Ben sandalye, masa ya da kitap olmak isterim. Konuşulanları duymayım, acıkmayım, bir şey istemeyim, babamı beklemeyim, altıma işemeyim diye.

Buz kesiyor vücudum.

Yoğurt ağzımdaki pas tadını alıyor. Kalkıp içeri gidiyorum. Halam gelmiş, annemle oturuyorlar.

– Ne bu hal, ne bu hal?.. diyor halam. Cevap vermiyorum.

– Aşktan mı?

Halama verebileceğim pek çok cevap düşünüyorum. Son tercihim sessiz kalmak.

– Enişten sana iş ayarlamaya çalışıyor. Bugün fabrikaya git, seni ustabaşıyla konuşturacak.

– Giderim, deyince, annem ütülü gömlekler çıkarıyor, ayakkabılarımın tozunu alıyor.

– Sen de gir yıkanıver, diyor.

Kaynar suları kafamdan aşağı döküyorum.

Annem banyo kapısını tıklatıp sesleniyor:

– Boynunu da iyice ovala, kirini dök.

Banyodan sonra giyiniyorum. Tam temiz çoraplarımı ayağıma geçirecekken parmak aralarımdaki su toplamış etlerim takılıyor gözüme. Tek tek yoluyorum onları. Bunu benden iyi kimse yapamaz.

Önce etimi tırnağımla sıkıştırıp su kabarcığını dağıtıyorum. Derimin altındaki su kabarcığı ne kadar büyürse o kadar mutlu oluyorum. Parmak aralarımda kabarıp bembeyaz olmuş deri kabarcıklarını patlatıyorum. Bunu yaparken annem görüyor,

– Maymun, maymun, diyor. Tıpkı bir maymun gibi çocukluğundan beri ayak bitlerini ayıklar gibi yoluyorsun derilerini.

Kapıdan çıkarken halamla ikisi üzerime eğilip üflüyorlar. Dillerini dişlerinin arasına sıkıştırıp birşeyler okuyorlar, sonra tekrar üflüyorlar. Sırtım sıvazlanıp uğurlanıyorum.

Gözlerimi kısıyorum güneşten. İsteksiz ve neşesizim. O fabrikaya girince bir daha çıkamayacak gibiyim. O fabrikada yağ kokularıyla çürüyecekmişim, saçlarım çinko boruların rengine dönene kadar gençliğimi, hayatımı dişlilerin ağzına verecekmişim gibi. Zaman geçtikçe Matrakçı Nasuh'u, şehrin tarihini, yeraltındaki dehlizleri, kütüphaneyi unutup bir tek çarpım tablosunu hatırlayacakmış gibiyim. Evde ablama çok benzeyen, kütüphanedeki kızla ilgisi olmayan bir kız beni bekleyecekmiş, bu kız adam başına beş köfte pişirecekmiş, ben de bu köfteleri yiyecekmiş gibiyim. Başıma gelecekleri biliyorum. İtiraz da etmiyorum. Ya öteki yüzüm başıma geleceklere itiraz eder alır başını giderse? Diğer tarafım Nasuh'un çizdiği şehirlere, doğuya bir yolculuk yapmak isterse? Kütüphanedeki kız da benimle gelirse? Fırat nehrini, çini damlı camileri görürsek? Sarı topraklı ovada kaçışan kertenkeleleri izlersek? Kim olduğumuzu bile unutursak? Ben, Başparmak'ı, çarşaflarını sayan ablamı, alınyazısını kendisinin yazdığını söyleyen annemi, ağzında kardeşimin kefen parası olan altın dişinin boşluğunu taşıyan halamı, elimden gelse bir düş bahçesinde yaşatacağım teyzemin kızını unutursam?.. Dalakları, ciğerleri, yürekleri, işkembeleri lime lime eden dayımı, dayımın öylesine ustalıkla doğrayamadığı pişmanlığını, yalnızlığını onun yerine ben unutursam? Dayımın, satılmasını istediği toprağın laneti kalkarsa? Belki kütüphanedeki kızı bile yanımda götürmem, unuturum.

Bir yaka kartı veriyorlar fabrikadan içeri girerken. Yağ kokusu, gürültü.

Yaşayabilmek için bu işi yapmak gerekiyorsa yaşamak nedir?

Enişte beni görünce seviniyor. Çocukluğumdan beri seviyor beni. Elleri yağ içinde. Darphanede çalıştığı on beş yılda edindiği tiki: İki eliyle üzerini arayıp duruyor. Birşeyle uğraşmadığı zaman beş dakikada bir bunu yapıyor. Darphanede, işten her çıkışta üzeri arana arana edinmiş bu tiki. Ustabaşının yanına gidiyor. Birlikte dar bir avluya çıkıyoruz. İkisi de sigara yakıyor. Ben de ikram edileni yakıyorum. Ustabaşı kaç yaşında olduğumu, nerede oturduğumu soruyor. Çoğunu enişte cevaplıyor. Ustabaşı,

– Gidip form dolduralım, diyor.

Eniştemi işinin başında bırakıp gidiyoruz.

Birden eniştemin yıllardır ne iş yaptığını merak edip dönüp bakıyorum. Düz bir çubuğa yağlı halkalar geçirip sıkıyor. Ustabaşı, eniştemin dört yıldır her gün bu işi yaptığını anlatıyor. Ondan önce yaptığı ise düz uzun metal parçalarına delikler açmakmış ki işe alınırsam uzun yıllar bu işi ben yapacakmışım. Benim işim yıllarca bir metal parçasını delmek olacakmış. Bütün bir gün açtığım delikleri, metal plakaları sayacakmışım.

Konuşurken fazlasıyla kibar olan kravatlının uzattığı formu dolduruyorum. On işçi alınacakmış. Ben ustabaşıyla geldiğim için çok şanslıymışım. Bu yüzden hiç beklenmedik bir şekilde işe alınıyorum. Ustabaşı şaşırıyor. Çok da seviniyor. Kravatlı,

– Bekleyin, formu onaylatayım, diyor.

Ustabaşı sevinçten ne yapacağını şaşırmış halde. Üç kuruşluk maaşını abarttıkça abartıyor.

– Çalışmak, alın teri ile para kazanmak gibisi var mı? diyor.

İçimden, "Var eşşoğlueşek," diyorum. Var! İki tane fırt çekip kafa bulmak var; tatlı sabah uykuları

var; başka hayatları gözlemek var; Dumanaltı Kahvede pineklemek var; kütüphanede kitapların arasına gömülmek, çok uzaklara gitmek, Nasuh'un peşinden doğuya gitmek var; teyzemin kızını düşünmek, annemle halamın konuşmalarını gizli gizli dinlemek, delirmeye, bilinci yok etmeye, ermeye, gelmeye çalışmak var...

Kravatlıyla ustabaşı, "Hayırlı olsun, yarın başlıyorsun," dedikçe boynuma bir ilmik geçiriliyor. Yarın başlıyorsun cümleciği ayaklarımın altında sallanan bir tabure. Boğulacak gibi oluyorum. Fabrikadan çıktığımda ağlıyorum. Gözyaşlarımı ceketimin koluna siliyorum. Kamyonların geçtiği, boş, çöplük gibi bir yol. Suları rengârenk pis kokulu derecikler akıyor sağlı sollu. Beni burada ağlarken kimse görmez. Hayatım hiç istemediğim bir denize dökülecek, bu pis rengârenk derecikler gibi. Oysa Nasuh'un minyatürlerinde her şey ne güzel. Akan dereler, gökyüzü, insansız ince yollar. Yarın delmeye başlayacağım deliklerden bir kaçını kalbime açmaya başladım.

Koşar adım Dumanaltı Kahveye gidiyorum. Başparmak yok. Evlerine uğruyorum. Asmaların oluşturduğu tünelden eğilerek geçiyorum. Buz gibi bir gölge, yıkanmış, üzerindeki suyu çeken beton. Annesi, çıplak ayak, betonun üzerinde birikmiş suları süpürüyor. Başparmak içeride kahvaltı ediyor. Masanın üzerinde bir öbek zeytin çekirdeği var. Bana da bir çay koyuyor. Sus işareti yapıyor eliyle. Pijamalarıyla komik görünüyor. İşsiz, sefil bir artistmiş gibi. Uzun zamandır film çeviremiyormuş gibi. Peşinden kovalayan varmışçasına kahvaltı ediyor. Benimle de konuşabilmek için en ilgisiz konuları seçiyor. Futboldan söz ediyor, tanımadığım insanlardan, hangi işte para ol-

duğundan. Pijamalarıyla başka bir insan gibi. Soygun yapmayı düşünemezmiş, esrarlı sigara içemezmiş gibi.

Annemi, gözleri boyasız gördüğüm ânı hatırlıyorum. Bir gün uyandım ki evde bir kadın dolaşıyor. Örgülü saçları, ince omuzları, kavruk karnı, elleri, sesi, annem. Ama yüzü başka bir insan. Çok yorgun, sakin, çok masum. Meğer annem gözlerini boyamamış o sabah. Kardeşimin yasını tuttuğu günler boyunca gözlerine siyah kalem çekmedi. Ancak bütün mahalleli ondan 'Kalemli' diye söz etmeye devam etti. Kalemlinin oğlu boğulmuş. Kalemlinin kocası gelmiş. Aylar sonra gözlerine siyah kalemleri yeniden çekti annem. Bu kez örgülerinin ucundaki bağları siyah bağladı. Yası saçlarından süzülüyordu. Aslında her siyah bağ bir başka acının ucunu tutuyordu. Birisi istemediği bir adamla evlenmesinin, diğeri çocuk yaşta doğurmanın, aç kalmanın, öteki annesini, babasını, doğduğu toprakları özlemenin, bir diğeri kendisini götürmeye gelen ağabeylerinin kocası tarafından vurulmasının, ağabeylerini vuranın kocası olduğunu bile bile susmak zorunda kalmasının, yoksulluğun, yalnızlığın, kendisini, altın dişli görümcesiyle avutmasının ucunu tutuyordu her siyah bağ.

Başparmak, az sonra olmak istediği gibi çıkıyor karşıma. Takım elbisesi, muntazam saçları, parlak ayakkabıları. Filmlerdeki çocuk oluyor yeniden ve tıpkı onlar gibi 'çıkalım' işareti yapıyor. Soygun için saat veriyor, ne yapacağımızı anlatıyor. Küçük bir planı olduğunu söylüyor hemen. Bir sigara yakıyor ve her zamanki gibi baş ve işaret parmağı ile tutarak içiyor. Sigara yarıya gelmeden atıyor.

– Kedici'nin arabasını ödünç alıyoruz. Gidip biraz benzin alacağız.

Kedici'nin yüzünü görmemek için barakasına girmiyorum. Oysa o pencereden sinsice bakıp kayboluyor. Barakanın ardına kadar açık kapısından dört kedi fırlıyor. Pencere kenarında da iki tane var. Kedilerle birlikte Başparmak da çıkıyor dışarı. Anahtarlar elinde pırıl pırıl. Elindeki bu pırıltıyla Başparmak daha havalı. Kedici'nin arabası pek yeni değil. Komik olan, aynanın altından sarkan beyaz bir kedi. Başparmak direksiyonu iki eliyle kavramıyor. Tek eliyle avucunun ortasında kaydırıyor.

– Benzin alırken sen arabada dur, ben para ödemek için içeri girdiğimde ortalığı kesicem.

Kendimi kurulu oyuncaklara benzetiyorum. Başparmak ne derse yapıyorum. Başparmak ne derse yapıyorum, çünkü işçi olmak istemiyorum. Bir-iki soygunla aylarca idare edebileceğimin hayalini kuruyorum. Bütün bir gün yağ kokulu o fabrikada delik açmak istemiyorum.

Kurtarıcım Başparmak!

Depoyu dolduran pompacıyla selamlaşıyoruz. Her gün aynı işi yapmak, keskin benzin kokusu. Belki bunlar ona kalbi duran asker oğlunun acısını unutturuyordur. Belki bu hayat onu uyuşturuyordur. Belki benim de böyle bir şeye ihtiyacım var.

Kıytırık bir benzin istasyonu burası. Paslı bir teneke kutusuna benziyor. Kasası da tamtakırdır. Başparmak bildik halisünasyonlarından birisini görüyor belki de. Pompacı nerede oturduğumu soruyor. Babamı soruyor. Birden babamı adamakıllı unuttuğumu düşünüyorum. Sanki bir yalan söylemişim ve bu ya-

lanla ilgili bana bir soru sorulduğunda kemküm ediyormuşum gibi. Hiç sevmediğim ayakkabılarımı evin bir köşesine atıp orada unutmuşum, nerede olduğunu bilmiyormuşum gibi. Babam olduğunu unutmuşum. Babam deyince aklıma ne geliyor: iki fotoğraf, kardeşimin cenazesi, bıyıkları, bileğindeki deri kayış, gümüş künye, içinde kurumuş bir balık bulunan anahtarlık. Beni babama bağlayan, içinde kurumuş minik kırmızı bir balığın bulunduğu bu anahtarlıktı. Kocaman bir hava kabarcığının kuyruğundan ittirdiği balık, anahtarlığın yavaş bir hareketiyle bir aşağı bir yukarı giderdi. Babam bu anahtarlığı askerden almış ve yanından hiç ayırmamış. Babamın anneme, çocuklarına ve hayata karşı tüm iyi niyeti bu küçük hava kabarcığı kadardı ve o da kırmızı ölü bir balığın yüzdüğü ilaçlı suyun içinde hapsedilmişti. Bu anahtarlığı kaybedeceğim için oynamama izin yoktu. Babam her defasında beni tokatlayarak elimden alırdı balıklı anahtarlığı. Ama ben ne yaptım onu son gördüğümde? Balıklı anahtarlığı çaldım. Bu yüzden babam evi yakmaya kalktı. Dayım, cenaze evinde bu yapılır mı deyip ağzına bir tane geçirdi. Kimse anahtarlığı benim çaldığımı ve tuvalete atıp sifonu çektiğimi bilmedi. Balıklı anahtarlığı tuvalete attığım için çok üzüldüm. Oysa çocukluktan beri ulaşmak istediğimi avucumun içine almıştım. Onunla daha uzun zaman geçirebilirdim. Babam tek başına olmak istiyordu. Çocukları, karısı bir kabustu onun için. Çareyi kaçmakta bulmuştu. Şehirden şehire dolaşıp duruyordu. Sarı saçlı kadınları seviyordu. Annem son zamanlarda düşünce hastalığı diye bir şeye yakalandığını anlatıyordu. Kafasına anlamsız şeyleri takıyormuş. İki yıl önce gördüğü bir şehirdeki saat kulesinin damı çinko muy-

muş, yoksa kiremit miymiş? Bu yüzden günlerce uyuyamıyormuş ve çareyi o şehire gidip saat kulesinin damına bakmakta buluyormuş. Sürekli buna benzer şeyler oluyormuş ve babamın bakışları bir su gibi donmuş. Annem ağzından alevler çıkartarak,

– Deli olmuş, divane olmuş, diyor.

Annemin bedduasını kucaklayan alevlerin sıcaklığı bile babamın buz olmuş bakışlarını eritmeye yetmiyor.

Bir keresinde halam altın dişlerinin pırıltısını nasıl olduysa körelterek,

– Senin bu anan cadı, demişti. Saçlarını yüz bin kere bedduayla ördü, kardeşimi delirtti.

Annem, cadılığı olsa, yoksulluğun başını örmek istediğini söyledi.

– Öremezsin, öremezsin, dedi halam.

Bu kez altın dişlerinin pırıltısı gözlerimizi kamaştırdı.

– Yoksulluk yedi canlıdır, ezersin ezersin ölmez. Paraya kavuştum, kurtuldum yoksulluktan dersin ruhun yoksul kalır.

Benzincide çalışan pompacı da yoksul. Birdenbire çok zengin olsa yine yoksul. Temiz ve pahalı elbiselerinin içinde yüzünde aynı sessizlik oldukça, yoksullara yakışan bir ölümü, kalbi duran asker oğlunu unutmadıkça pompacı hep yoksul kalacaktır.

Benzincinin kapısından dans eder gibi çıkan Başparmak, yoksulluğunu kolayca unutacak adamlardan. Arabaya binip kolunu açık camdan sarkıtıyor. Pompacıya bahşiş uzatıp gülümsüyor. İşte tam bir zengin Başparmak.

– Eski dostum kertenkele, bu iş çocuk oyuncağı, diyor.

Bunu şarkı söyler gibi söylüyor:

– Eski dostum kertenkele bu iş çocuk oyuncağı, eski dostum kertenkele bu iş çocuk oyuncağı.

Ben sürücü koltuğunun yanında oturan bir kertenkeleyim. Dikiz aynasından çipil gözlerimi ve yassı burnumu görüyorum. Pompacı gibi yoksul yüzlüyüm ben. Ne kadar soygun yaparsak yapalım, çuval dolusu paralar kaldıralım ve zengin olalım, ben hep yoksul kalırım. Asansörlü apatmanlarda otursam, lağım kokmayan sokaklarda yürüsem, ablama bin tane ipek çarşaf alacak param olsa ben yine yoksulumdur.

Zenginliğin kendisine çok yakışacağından emin olduğum Başparmak gezmeye karar veriyor. Geniş otoyola çıkıyoruz. Hızlandıkça hızlanıyor Başparmak. Araba hızlandıkça aynanın altından sarkan kedicik daha hızlı sallanıyor. Bu otoyolda ezilip kalmış bir kertenkele olmak istiyorum. Arabalar üzerimden hızla yol alıp geçtikçe sıcak asfalta daha çok yapışayım. Kâğıt inceliğine gelsin parçalanmış vücudum. Kalıntım oluşsun ve öylece yaşamın içinden çıkıp gideyim. Ama belki aramız olur, kütüphanedeki kızla müthiş bir aşk yaşarız, annem mutlu olur; teyzemin kızıyla dost oluruz. Teyzemin kızına çay içmeye giderim, onu daha huzurlu görüp sevinirim, kocasının onu çok sevdiğini, onu üzmediğini görüp sevinirim, benim ona yakın yüzümü görüp şaşırır, ancak şaşırdığını belli etmez. İşte tüm bunlardan dolayı bir kertenkele olarak otoyolu daha hızlı geçmeliyim. Bunu yapmalıyım ki hain bir tekerlek altında kalıp sıcak asfalta yapışmayayım. Hayattan ayrılmayayım.

Otoyolun kenarında uzanan yeşillik, birkaç ağaç, Nasuh'un minyatürlerindeki gibi. Başparmak bir balık ziyafeti çekeceğimizi söylüyor. Şehrin biraz dışında sıralanan et lokantalarının arasından geçip önünde akvaryuma benzer cam bir havuz olan lokantanın önünde duruyoruz. Alabalıklar, otoyolun hemen kenarındaki havuzun içinde gergin mavi karınlarıyla yüzüyorlar. Huzurlu ve rahat görünüyorlar. Ağaçların altına kurulmuş tahta masalardan birisine geçip oturuyoruz. Oturduğumuz yerden alabalıkla dolu cam havuzu görebiliyoruz. Siparişimiz iki alabalık. Bir kepçe ile talihsiz alabalıklar gözlerimizin önünde yakalanıyor. Susuzluk çıldırtıyor ikisini de. Kepçenin içinde delice çırpınıyorlar. Bir an, 'Balık yemekten vazgeçtim,' demeyi düşünüyorum. Böylece şanslı balık bir süre daha havuzda yaşamanın keyfini çıkarır. Vazgeçiyorum. Her şeyin zamanı vardır derler. Şimdi alabalıkların ölme zamanı. İki bira açtırıyoruz. Başparmak, Kedici ile geçirdiğimiz geceden söz ediyor. Rus kadınlarını anlatıyor. Birasının köpüğünü iştahla hüpleyip ağzına bira tadı kadar tatlı ekşi gelen soruyu soruyor:

– Kertenkele lan, sen âşık mısın?

– Bana neden Kertenkele deyip duruyorsun? diye azarlıyorum Başparmak'ı.

Oysa kızgınlığım aşka. Demek âşık olmuşum ve bunu Başparmak bile fark etmiş. Ben bile farkında değilim âşık olduğumun.

– Evet, âşığım Başparmak.

Başparmak, ona kalbimi açtığım için mutlu. Yüzü aydınlanıyor birden.

– Ama o kız, bizim aramızdan biri değil, değil mi?

Başparmak ele geçirdiği ipuçlarını hızla birbirine bağlamaya çalışıyor:

– Zengin, değil mi?

– Sanmıyorum. Ama bizim gibi değil. Onların yoksulluğu bizim gibi değil. Belki onların yoksulluğu bizim zenginliğimiz.

Başparmak ağzımdan bu kadar çok laf aldığı için keyifleniyor. Garsonun getirdiği alabalıkları bile görmüyor gözü. Çaresiz olduğumu düşünüp bana yardım etmek istiyor. Filmlerden ezberlediği bir cümleyi söylüyor ve önüne gelen alabalıkla birlikte komik oluyor.

– Onların dünyasında da aşk vardır.

Sonra beni şaşırtıyor:

– Ama ben bu kızı tanıyorum.

Alabalığımın yumuşamış parlak derisini sıyırdığım çatalı düşürüyorum.

Tabağımdaki şaşkın alabalıkla göz göze geliyoruz.

– Teyzenin kızı değil mi? diye tamamlıyor cümlesini Başparmak.

– Ona çok benziyor, ama o değil.

Başparmak kesin cevabı aldığı için susuyor.

"Peki, kim?" diye sormaya da cesaret edemiyor.

Salatanın içinde Başparmak'ın yemediği yeşil biberleri itina ile toplayıp yiyorum. Çevremizde aşkla yakından uzaktan ilgisi olan insanlar var ve onlar da lokantanın tek yemeği olan alabalığı yiyorlar. Kimileri çok belli ki kötü giden ilişkilerini düzeltmek için alabalık yiyor. Kimileri aşklarını ispatlamak için. Aralarında birbirlerini kandırıp bunun üzerine bir alabalık ısmarlayanlar da var.

– Bu yemek neyin şerefine? diye soruyorum Başparmak'a.

Cevap tabağımızda kılçıkları duran alabalıklar kadar iyi pişmiş:

– Soygunun.

Hesabı Başparmak ödüyor.

– Sen paranı nereye harcadın?

– Hiç, deyip geçiştiriyorum.

Cebimdeki parayı yoklayıp neye harcayacağımı düşünüyorum.

Yemekten sonra arabayla dolaşmaya devam ediyoruz. Deniz kenarına iniyoruz, kalabalık caddelerden geçiyoruz, fazla konuşmuyoruz. Ama Başparmak şaşırtıcı bir şey söylüyor:

– İyi ki bir kıza âşık olduğunu itiraf ettin.

Direksiyonu tam yukarıdan sıkıca kavrayıp devam ediyor:

– Yoksa seni ibne sanacaktım.

Sinirlenmiyorum. Sinirlenmeden kalabalık caddeyi, vitrinleri seyrediyorum.

– Bunu aşk meselesini konuşurken söyleyemedim. Oracıkta, çatalının yanında duran kör bıçakla beni doğrarsın, diye düşündüm.

Cebimden, ucu nazar boncuklu çakımı çıkarıyorum:

– Aynı şeyi şimdi de yapabilirim Başparmak.

Başparmak, gözlerini dehşetle açıyor. Gaz pedalının üzerindeki ayağı kasılıyor. Bıçağı kalçasına doğru yaklaştırıp çekiyorum. Korkuyla gaza basıyor. Kendi çığlığı yerine arabanın lastik gıcırtısını duyunca rahatlıyor.

– Tıpkı filmlerdeki gibi yaptın. Korkuttun beni.

– Ben seni çizer miyim hiç Başparmak? Sen, benim en yakın arkadaşımsın.

Çakıyı cebime koymadan önce, aynanın altından sarkan kediciğin pamuklu ipliğini kesip bu aptal aksesuarı camdan dışarı fırlatıyorum. Başparmak ciddi bir fren yapıyor.

– Ne yaptın, onu nereye attın? diye bağırarak arabadan iniyor.

Arabaların arasından sıyrılıp asfaltın ortasında yatan kedi aksesuarı kapıp geliyor. Üzerinden kaşla göz arasında tekerlek geçmiş olan kedicik biraz ezilmiş. Başparmak itinayla kediciğin yamulmuş kafasını ve karnını düzeltiyor, eski yerine asıyor. Çok şey söyleyebilir, ama susuyor. Ona, "En yakın arkadaşım," dediğim için susuyor. Ben de Kedici'nin, arabasındaki bu minik aksesuarın olmadığını fark ettiğinde ne yapacağını düşünmeye başlıyorum. Kedici, takıntılı bir tip olmalıydı. Babam balıklı anahtarlığını bulamadığında nasıl evi yakmaya kalkışmışsa, Kedici de aynanın altında sallanır halde bulamadığı kedisi için Başparmak'la beni ikiye ayırabilirdi. Sonra bizi, okuduğum bir kitaptaki gibi birleştirip tam ortadan dikebilirlerdi. Vücutlarımızın yarısı Başparmak'la doğru şekilde birleşirse ben tek kişilikli bir mahalle delikanlısı, Başparmak da Nasuh'un minyatürlerinde gezinen, kütüphanedeki kıza âşık, şehrin altındaki dehlizleri merak eden, sonra da soygun yapmaya kalkışan bir aptala dönüşürdü. Aynanın altında sallanıp duran kediciğe iki parmağımla bir tık atıp ön cama yapıştırıyorum.

Başparmak biraz kızgın yüzüme bakıyor.

Gidip arabayı teslim ediyoruz.

– Akşam seni ararım, deyip uzaklaşıyor.

Paniğe kapılıyorum. Ya soygundan vazgeçerse? Soygunu tek başına da yapabilir. Ama ben o olmadan yapamam. Yarın fabrikada çalışmaya başlamak zorunda kalırım. Arkasından koşup onu durdurmak, belki özür dilemek istiyorum, ama bunu yapmak kötü geliyor. Kapıdan içeri girdiğimde içimden, 'Keşke içinde Kertenkele şarkısının bulunduğu kaseti alsaydım,' diye geçiriyorum. 'Alsam da nerede dinlerdim?' diye düşünüyorum. Belki Başparmak'ın müzik setinde. Ama elimde İngilizce bir kasetle onun kapısına gittiğimde, benden daha fazla kıllanmaya başlayabilir. Benim kendisi gibi olmadığımdan, ona benzeyen tarafımı da kaybettiğimden korkabilir. Kertenkele şarkısı da büyük bir olasılıkla kertenkeleye benzeyen bir adamı anlatıyordur. Üstelik kız, "Yarın beni durakta bekle, sana şarkıyı dinleteyim," dedi.

– Kapıda durmuş ne yapıyorsun?

Annem saçlarının örgülerini çözmüş. Bu yüzden saçları kabarmış. Elinde yeşil bir tarak, saçlarını tarayıp duruyor.

– Düşünüyorum, diyorum anneme.

– Kapıda korkuluk gibi durmuş düşünülür mü?

– Sen saçlarını teker teker örerken nasıl düşünüyorsan, ben de ayakta durmuş öyle düşünüyorum.

– Demek benim saçlarımı tararken hayal kurduğumu, örerken de düşündüğümü anladın.

– Saçlarını tararken hayal kurduğunu bilmiyordum.

– Saçlarımı örerken düşündüğümü bildin ama.

– Şimdi ne hayal ediyorsun?

– Neden bana hiç anne demiyorsun oğlum? Neden şimdi ne hayal ediyorsun anne, demiyorsun?

Annem, yeşil tarağı saçlarına daha hızlı vurarak devam etti:

– Başka bir insan olmayı hayal ediyorum. Günah işliyorum. Alınyazımda olmayan şeyleri düşünüyorum. Kendimi yeniden dünyaya getiriyorum. Aynı tende aynı vücutta. Sonra benim için yazılmış olanı değiştiriyorum. Allah beni affetsin.

Yatağıma uzanıyorum. Annem koşarak odaya giriyor,

– Aklım başımda değil, unuttum sormayı. N'oldu fabrika işi?

– Oldu.

– Doğru söyle!

– Oldu diyorum ya.

– Baştan söylesene. Kapıdan girer girmez düşüneceğine.

– Yarın gel başla, dediler.

– Yarın işbaşı o zaman.

– Bilmiyorum. Başka bir iş daha var. Bu gece Başparmak'la birlikte gidip konuşacağız.

– Ne işiymiş bu?

– Gece işi?

– Başparmak tekin bir çocuk değil. Kuryelik filan mı yapacaksınız, ne bok yiyeceksiniz?

– Fedailik gibi bir şey. Çok para var.

– İşçi olsan, her ay paranı alsan, gittiğin yer belli olsa kötü mü olur?

– Kötü olur.

– Cehennemin dibine git!

Annem, elindeki yeşil tarağı odanın ortasına fırlatıp gidiyor. Ben de bir sigara yakıp tavanı seyretmeye başlıyorum. Tavanda şehrin altındaki dehlizleri

gösteren harita beliriyor. Surların altında, yarısı toprakla dolu saraya inen sekiz merdivenin en uçta olanının altındaki gizli kapağı açıp dehlize iniyorum. Koşuyorum. Yerler kaygan ve ıslak. İnce taşlarla örülmüş dehliz karanlık. Belirli aralıklarla meşaleler beliriyor. Anlıyorum ki arkeolog da dehlizde. Şehrin hangi ucuna doğru koştuğumu kestirebiliyorum. Şehrin kalbine indikçe uğultular artıyor. Korkuyorum. Sanki başka insanlar da varmış ve hepsi dehlizlerin bir başka ucuna doğru koşmaya başlamış gibi. Ya da kör karanlıklarda sırtlarını duvara dayamış, benim koşarak önlerinden geçişimi izliyorlarmış gibi. Başparmak'la birlikte dehlizlere indiğimizde o da aynı şeyi söylemişti, sanki izleniyorduk. Bu gizli yeraltı geçitlerinin tarihten çok uyuşturucu koktuğunu söylemişti. Anlattığım arkeoloğun yeraltına nasıl korkusuzca inebildiğine şaştığını söylemişti Başparmak. Acaba kız da babasıyla birlikte yeraltına inmiş miydi? Haritada bütün tünelleri hızla takip eden parmağına bakılırsa buraları avcunun içi gibi biliyordu. Ben de bunu düşünüp Başparmak'a, "Oğlum, arkeoloğun kızı bile burada gözünü kırpmadan, korkudan osurmadan dolaşıyormuş, utan..." demiştim. O da, "Kızı tanıyor musun?" diye sormuştu.

Sıçrıyorum. Hep aynı şey, uykuyla uyanıklık arası. Annem odanın kapısından başını uzatıyor. Saçlarının örgüsünü bitirmiş.

– Gel, telefon...

Telefonu elime dehlizin içinde dolaştığım tedirginlikle alıyorum.

Teyzemin kızı. Bana nasıl olduğumu soruyor. Sonra annemin benden dert yandığını söyleyip bir anneymiş gibi konuşuyor. Sürekli birbirine benzer

cümleler kuruyor ve konuşmayı uzatıyor. Fabrikada işçiliğin iyiliğinden söz ediyor. Bir "Bütün işçiler aziz" demediği kalıyor. Gece âleminden, uyuşturucudan, kuryelikten, serserilikten de söz ediyor.

– Ben ne yaptığımı biliyorum, diyorum.

Bu cümle ona çok şiddetli gelmiş olmalı ki bir an sesi kesiliyor.

– Bu benim hayatım, hangi işle vakit geçireceğime ben karar veririm.

Başka bir şey söylemiyor teyzemin kızı. Benim sessiz kalacağımı, konuşmayacağımı düşünerek söylemişti bütün bunları. Benden hiç beklemediği şeyler duydu ve kendini aptal durumuna düşürdü. Çünkü benim, ondan çok farklı, hatta biraz aptal olduğumu düşünüp böyle konuşmaya karar vermişti. Küçük bir anne gibi. Telefonu kapattığımda annem,

– Neden söylediklerini dinlemiyorsun? Bak ne akıllı kız, sana ne güzel akıl verdi, diye söyleniyor.

– Siktirsin gitsin! diyorum.

Annem arkadan,

– Allahın belası diye tıslıyor.

Bu bedduayı ederken 'hın' hecesi dişlerinin arasından çıkıyor.

Odama girdiğimde annem bir sinir krizi geçiriyormuş gibi bağırıp duruyor. Benim babama benzememden korkuyor. Babam gibi onları bırakıp gitmemden korkuyor. Kapıyı kilitliyorum. Uyumak üzere yatağıma uzanıyorum. Annemi üzdüğüm için, teyzemin kızını benzettiğim için hiç üzgün değilim. Ama yine de kalbimin derinliklerinden, denizin dibinden güzel bir kabuk çıkarır gibi, teyzemin kızına olan zaafımı çıkarıyorum. Onun kendini hep yeni-

den yeniden onarırken ne kadar çok yaşlandığını düşünüyorum. Okuduğu bir kitabın '18'inde yaşlandım' cümlesinin altını çizdiğini düşünüyorum. Sevdiği adam için hep yeterli ve eşit olmaya çalıştıkça azarlandığını, bazen aşağılandığını düşünüyorum. Hep birşeyleri düşünüp pişman olduğunu, sevdiği adamın, "Bazı insanların birilerine zaafı olabilir, bunu neden anlamıyorsun?" dediğini hatırladıkça kahrolduğunu düşünüyorum. Ne olursa olsun, kâğıt bahçesinin içine girip oyununa kaldığı yerden devam etmekten hiç vazgeçmiyor teyzemin kızı. Adama olan aşkıyla hayata daha sıkı tutunuyor. Kendine yeni hikâyeler buluyor. Âşık olduğu adamın zaafı olduğunu söylediği kadının geride bıraktığı parçaları birleştirerek bütünü yaratıyor. Hiç görmediği, tanışmadığı bir kadını yaratıyor ve o kadının en yakın dostlarının bile ağzını bir karış açık bırakıyor. Yaşadığı evde, evcilik oynayan bir çocuk gibi dolaşıp duruyor. Bir arkadaşının, "Aşkla bu kadar çok uğraştığın için delirebilirsin," sözünü kâğıt parçalarına yazıyor. Annesini özlüyor. Kedisini eksik sandığında genç olduğunu düşünüp rahatlıyor.

Kızkardeşim kapıyı çalıp annemin odanın ortasına fırlattığı yeşil tarağı istiyor. Kapıyı açıyorum. Tarağı alıp çıkıyor. Anlaşılan annem yine hayal kurup sonra düşünecek.

Kızı söylediği yerde beklesem mi, 'Kertenkele' adlı şarkıyı dinlesem mi? Ya bu gece soygunu yapamazsak? Yarın fabrikada bir işçi olarak yanımda getirdiğim kumanyayı yiyor olursam? Kütüphaneye gidecek vaktim olmazsa? Kızla yaşadığımız kara parçası birbirinden iyice ayrılırsa? Dönüp durup aynı şeyleri düşünüyorum. Kafam beton dökülmüş gibi ağırlaşı-

yor. Bayılacak gibi oluyorum. Kızın verdiği saatte durakta olmayacağım. Burada yatağımda kalacağım.

Göğsümde aynı hırıltı. Yine içim sıkışıyor. Nasuh'un minyatürlerini, teyzemin kızının kâğıt bahçesini düşünüyorum, hiçbir şey ferahlatmıyor beni. Koşarak dışarı çıkıyorum. Hızlı hızlı yürüyorum. Üst sokakta bir kalabalık görüyorum. Oraya koşuyorum. Merak ediyorum, daha hızlı koşuyorum. Tiz çığlıklar duyuyorum. Ölen sekiz yaşında bir çocuk. Herkes teker teker anlatıyor hikâyesini:

– Şuradaki trafoya girmiş.

– Adamlar, şarapçılar kandırıp götürmüşler.

– Tecavüz etmişler.

– Yok be tecavüz filan etmemişler.

– Çocuk kendisi girmiş trafoya. Annesinden kaçıyormuş.

– Elektriğe tutulmuş, anında kömür olmuş.

– İki gün trafoda saklanmış. Sonra yüksek gerilim gelince yanmış.

– Gördünüz mü, ölüsü trafodan çıkarılırken? Kömürden bir heykel.

Sekiz yaşında kömürden bir heykelcik olarak ölmüş. Ölüm bizi nerede bekliyor? Ölmek istemiyorum. Zamansız ölmek istemiyorum. Nasuh'un minyatürlerini görmek istiyorum, kütüphanedeki kızı görmek istiyorum, teyzemin kızını düşünmek istiyorum, annemin gizli hayatına süzülmek istiyorum, hayatımın geçip gittiğini görmek istiyorum, Başparmak'la takılmak istiyorum.

Caddeye çıkıyorum. Kafamda bir düşünce. Gittikçe ağırlaşıyor kafam. Islak ıslak beton dökülüyor-

muş, beton kurudukça şiddetli bir ağırlık yapıyormuş gibi.

Birahaneye gidip oturuyorum. Cebimdeki parayı yokluyorum. Başlıyorum içmeye. Cebimdeki parayla ne yapsam? Hep içsem mi? Buradakilere bir bira da benden mi desem? Üç bardak biradan sonra gidip biraz mal almaya karar veriyorum. Gidip bir vesikalık çektiriyorum. Polaroid. Dört tane. Dudaklarım büzülmüş, gözlerim küçücük çıkıyor. Saçlarım daha sarı, burnum nasıl olduysa daha küçük ve kulaklarım şaşırtıcı biçimde olduğundan daha kepçe. Nerdeyse tramvayın altında kalacakken karşı kaldırıma atlayıp kitapçıya giriyorum. Nasuh'un albümünü evirip çeviriyorum. Ezbere bildiğim minyatürler. Ama yatağımın altına saklasam fena mı olur? Aynısı kütüphanede de var. Madem bu gece soygun yapacağız, öyleyse daha sonra kütüphanedekini çalarım. Bu kitapçıdan şu kitabı ya da bunu, hafif ve uygun olanı çalamam mı? Şehirle ilgili, şehri kuşatan surlarla ilgili, saat kuleleriyle ilgili... Ama burası bir mabet değil mi?

Başparmak'la birlikte yediğimiz alabalık midemde yüzmek istiyor. Ancak öyle büyük ki, midemi doldurmuş, hatta kuyruğu biraz kıvrılmış durumda. Parlak gövdesini hareket ettirdikçe midem bulanıyor. Bir çöp tenekesine yetişip kusuyorum. Kocaman alabalık ağzımdan fırlıyor. Şimdi bira yoğunluklu bir peltenin içinde. Burada uzun süre yaşayabilir.

Dayıma uğruyorum. Fazla konuşmuyor. Onu seyrediyorum. Gelenleri seyrediyorum. Ciğer peşindeki kedileri seyrediyorum.

Eve geliyorum. Yemek yemiyorum. Odama girip kapının altını paspasla iyice tıkıyorum. Bir sigara sarıp içiyorum. Kendimi iyi hissedip uyuyorum. Kı-

sacık rüyamda kızın beni durakta beklediğini görüyorum. Sonra tek başına eve gittiğini, küçük bir kavunu kestiğini, üzerinde kedi resmi olan plastik tepsiye taze peynir ve ekmek koyduğunu, kavun tabağını düştü düşecek gibi tepsinin kenarına iliştirdiğini görüyorum. Kertenkele şarkısını çaldığını ve mırıldandığını duyuyor, çok mutlu oluyorum.

Her şey gerçek gibi.

Başparmak'ın geldiğini haber verip uyandırdılar. Bahçe kapısına koştuğumda, Başparmak yağan yağmuru işaret etti. Dönüp mavi yağmurluğumu aldım. Kapıdan çıkarken annem kolumdan çekti, yüzümü elleri arasına alıp alnımdan öptü. Mor uzun bir elbise giymişti ve bu haliyle Bizanslı soylulara benziyordu. Ablam televizyon seyrediyor, kardeşim muşamba örtülü masanın üzerinde birtakım eşyaları, bardağı, makası ya da el aynasını birbiriyle konuşturduğu oyunu oynuyordu. Annem, elinden bıraktığı beyaz gömleğimi yerden alıp,

– Yakasını ters yüz ediyorum. Yarın fabrikadaki işe giderken giyersin, dedi.

Bu kez gözüme, dokuz katlı şehir Troya'da oğlunu tanrılarla savaşa gönderen bir kadın gibi göründü. Kızkardeşim makasa ya da aynaya, su bardağına da olabilir,

– Abim dışarı çıkıyor, dedirtti.

Ağlayacak gibi oldum.

Ama Başparmak komikti. Beni güldürdü. Kahvenin önüne gittik. Kavak ağaçlarının altında bir sigara sardık. Başparmak sigarayı çok kolay sarıyordu. Baş ve işaret parmağı sihirliymiş gibi hareket ediyordu. Yürürken de ayakları öyle görünüyordu. Soygun planını anlatmaya başladı. Baktım peltek peltek konuşu-

yor. Belli ki bir artistin konuşmasını taklit ediyor. Sözünü sigara kâğıdını yalamak için yarım bırakıyor. Bunu iki kez yapıyor. Başparmak soygunu anlattıkça heyecanlanıyorum. Deniz görmüş çocuklar gibi oluyorum. Hemen paralara kavuşmak istiyorum. Başparmak ustalıkla peltek konuşmasını sürdürüyor. Benzin istasyonunun sahibinden "Terli şişko," diye söz ediyor. Ara sıra da "İbne," diyor.

– Para sıçıyor para...

Peltek konuşmasını ustalıkla devam ettirmesi beni çok şaşırtıyor. Nerede kendisi gibi konuşacak, diye merakla bekliyorum.

– Herif istasyonu gece çalıştırmaya bile yanaşmıyor. Götünü kaldırmak zor geliyor. Paraları sayıp yanına bile almıyormuş. Sadece bir deste binliği kırıştırıp götoşluyormuş. Haftada bir çantayla taşıyormuş paraları. Anlayacağın, eski dostum kertenkele, paracıklar kasanın gözünde, tezgâhta yatan palamutlar gibi.

Başparmak, "Paraları sayıp," ve "Anlayacağın dostum," derken kendisi gibi konuşuyor. Bir süre sessiz kalıyoruz. Aşkı, açlığı, umudu, hayalleri, gerçekle ilgisi olmayan şeyleri, düş kırıklıklarını bastırmak için sesi sonuna kadar açılmış televizyonda kadının teki şarkı söylüyor:

Boyuna dert yüzü görmekmiş kaderim.

Şarkının nakaratında da,

Sen de, kısa ömürlü sevgili dostum, sen de, diyor.[1]

Ancak nakaratın sonu bir türlü bağlanmıyor. Dosta söylenmek istenen şey yarım kalıyor. Başparmak şarkıyı belli ki biliyor. O da, 'Sevgili dostum sen de'nin sonunu getiremiyor. Şarkı böyle olmalı. Ama

[1] Homeros; İlyada

kısa ömürlü dosta mutlaka bir şey söylenmeli. Bu söylenenler kalınca bir kitapta da yazıyor. Şimdi yüzlerce sözcüğü, ezbere bildiğim bir yazıtı günlerce içimden mırıldanamam. Üstelik her dize başka bir sayfadan. Sevgili dosta söylenecek en uygun şey ne olabilir?

Hem sana ağlarım bu yüzden,
Hem talihsiz başıma ağlarım.[1]

– Bunlar bir kitapta yazıyor, diye sevinerek bağırıyorum.

– Nereden biliyorsun? diye soruyor Başparmak.

Mutlu oluyorum. İyi ki, "Sen kitap mı okuyorsun?" diye sormadı.

Halamın sesini duyuyorum:

– Sokakta bir köpekler, bir de siz varsınız...

– Nereden böyle?

– Gezmeden. Ama geçe kaldık. Enişten, beni gözden çıkarmış gibi yolun ortasında bırakıp arkadaşlarıyla içki masasına oturdu. Annen evde mi?

– Evde, ama uyudular, diye yalan söylüyorum. Bunu annemi kıskandığım için yapıyorum.

– Olsun, ben onu uyandırırım. Canım eve gitmek istemiyor.

Ağzından dökülen pırıltılar, yanıbaşındaki mazgalın üzerine saçılıp bok çukurunu boyluyor.

Korkusu, sessiz sokaklarda kaçırılmak. Altın dişleri için kaçırılacağını düşünüyor. Hırsızlar onu kolundan tuttuğu gibi mahalle mezarlığına götürüp altın dişlerini teker teker sökecekler. Bu korku diş ağrısı gibi içine oturuyor. Sık sık susadığı için çantasında bir şişe su taşıyor. İçindeki ses, "Hadi susadın, su iç," diyor. Bir başka ses, "Su içmek için ağzını açtığında

[1] Homeros; İlyada.

hırsızlar altın dişlerini görür, eve kadar sabret," diyor. Altın dişleri kor parçalarına dönüşüyor, susuzluk içini yakıyor. Bu sıkıntıyla kendini bize atıyor her defasında. Annemin, babam geldiğinde yattığı odada birlikte uyuyorlar. Annem, kocasız yatağını yıllardır altın dişli halamla paylaşıyor. Halamın ağzından dökülen her söz altın. Kadifeler getiriyor anneme, işli terlikler. Kadifelere sarıyor annemi, ayaklarına işli terlikler geçiriyor. Omuzlarını, boynunu ovuyor annemin, geçmeyen sızılarına elveriyor. Annem, babamı beklemeye devam ettikçe, "Yanımızda olsaydı, başımızda olsaydı," dedikçe, halam ateş oluyor.

Kardeşimin, aynayla tarağı konuştururken sorduğu, "Hep kadın erkek mi birbirine âşık olur?" sorusuna halamın verdiği cevap ağzındaki pırıltı sayesinde masum kalmıştı: "Bülbül güle, insan Allah'a, ben annene, sen aynayla tarağa, ablan kumaş parçalarına, insan her şeye âşık olabilir." Benim de bilip bilmediğim bir aşktı bu. Gölgeler kadar yalandı. Ama gölgeler gibi vardı. Annemin babamı beklediği zamanlarda halam gerçek aşklar peşinde koştu, ama bula bula film artistlerinin sesini buldu. Annemi odasına dolan bu seslerle aldattı. Bütün âşıkların söylediği gibi aşk başkaydı.

Başparmak'ın gölgesini izliyorum.

– Soyguna kadar vakit öldürelim. Nasuh'a gidelim, Nasuh'u seversin, diyor.

Buz oldum. Eridim. Gölgem kayboldu. Anlatmaya başladı Başparmak:

– Nasuh'un sohbeti iyidir. Abimin arkadaşı. Nasuh'un tekkesi derler. Gidip oturuyorum. Ağır ağır akan bir su gibi Nasuh.

Başparmak'ın gölgesi merdivenlerde uzuyor. Bir apartmanın bodrumuna iniyoruz. Başparmak gölgesiyle birlikte kapıyı tıklatıyor. Kapı açılıyor içeri geçiyoruz. Biraz kambur duran seyrek sakallı bir adam. Gülümseyen bir yüzü var. Oturduğu yerin önünde yığınlarca ayakkabı. Bir tanesi kucağında, altını zımparalıyor. İçeride tutkal kokusu. Buğusu odaya yayılan çayı gösteriyor Başparmak'a. Yaldızı ufalanmış bardaklarla önümüze geliyor çay. Nasuh'un gölgesini izliyorum. Gölgedeki eller de hızlı.

– Gözünü yerden al kertenkele, iyi değildir, hayat kısaltır.

– Gölgen bedeninden daha hızlı gibi.

– Olur mu öyle şey, diyor Nasuh. Beden de gölge de birdir.

– Gölge ışığa bağlıdır. Işık yoksa gölge de yoktur.

– Gölge varsa beden de vardır. İkisi birdir. İkisi bir olan şeyi ışık yok etmez.

– Dipsiz karanlıkta da gölge hep bedenin ayakları altında mıdır, karanlık duvarlarda mıdır? Nerededir?

– Gölge bedendir.

– Aşk da gölge gibidir bana kalırsa. Aşk da bedendir.

– Aşk hep içindedir.

– Aşk da gölgeler gibi keskin, yumuşak, silik, ama hep var. Dipsiz karanlıklarda bile var.

– Sen kaybolmuşum.

– Sen neredeysen ben de oradayım.

Başparmak'ın parlak ayakkabılarını, onun koyu gri gölgelerini izliyorum.

– Kaybolursam her şey benim için yeni olur, değil mi Nasuh?

Nasuh rüyamdaki gibi gülümsüyor. Yaldızı dökük çay bardaklarıyla beş bardak çay içiyoruz. Nasuh, vişne çürüğü bir ayakkabının ucunu zımparalıyor. Başparmak, yılan derisi bir ayakkabıdan söz ediyor. Yılan derisi bir çift ayakkabısı olmasını istiyormuş. Bir filmde görmüş. Bu ayakkabıları giyen adam korkusuzmuş, güçlüymüş. Herkes ondan korkuyormuş. Sarı saçlı bir sevgilisi varmış. Tozlu yollarda lacivert eski bir Cadillacla yol alıyormuş. Yılan derisi ayakkabıları sarı yumuşak tozların arasında bile çok gösterişliymiş. Sonra yılan derisinden ayakkabısı olan adam –şanssızlık işte– vuruluyormuş. Ayakkabılar da canlıymış ve onunla birlikte ölmüş gibi duruyorlarmış. Başparmak o zaman, eşyalarımızın sessiz canlılar olduğuna inanmış, bir tespitini bize aktarıyor:

– 'Dili olsa da anlatsa' sözü nereden çıkmış sanıyorsunuz?

– Bu ayakkabılar bizi dinliyorlar mı şimdi Nasuh? diyorum.

Başparmak, gerilip bırakılmış bir ip parçası gibi ayağa kalkıyor. Biryantinli saçlarının yumuşak kokusunu yutuyorum. Yüz yüze geliyoruz. Gölgesini göremiyorum.

– Sen bir başkasısın. Hep korktum. Kuşkulandım. "Hayır, kertenkele dostum benim gibidir, gerçektir," dedim. Öyle değilsin. Âşık olmuşsun. Başka bir yerde, başka bir insansın. Benimle muhabbetin başka. Nasuh'a, 'Ayakkabılar bizi dinliyorlar mı?' diye soruyorsun. Sen Nasuh gibisin. Ulan abimin arkadaşı Nasuh'tan farkın yok.

Yaldızlı çay bardağı elimde, okyanusun ortasında minik bir sandal gibi.

– Başparmak benim, kertenkele.

Sesim bile bir başkasınınki gibi çıkıyor. İlk defa kendime kertenkele, diyorum. Şimdi daha da yabancıyım. Başparmak söylediklerinden pişman olmuş gibi mırıldanıyor:

– Ama benim dostumsun kertenkele. Eski dostum kertenkelesin.

Nasuh yüzümüze doğru savurduğu dumanın üzerine aklından geçenleri oturtuyor:

– O seni anlatabilir. Sen onu bilemezsin Başparmak. Bütün kızgınlığın buna değil mi?

Nasuh elindeki ayakkabıyı zımparaladıkça rengi kum rengine, şeffaf bir sürüngen rengine, lavabodaki akrep yavrularının rengine dönüşüyor.

Kendimi gölgesiz hissediyorum. Yanımda oturan Başparmak büyüdükçe büyüyor.

– İşimiz var, kalkalım.

Çıkışta yılan derisi ayakkabıları hatırlatıyor Başparmak.

– Öyle bir ayakkabı bulursan bana ayır.

Yürürken bir sigara yakıyor. Sevdiğim gibi, adını taşıdığı parmağı ve işaret parmağıyla kavrayarak içiyor sigarayı. Konuşmuyoruz. Kötü oluyorum. Hep Başparmak'ın bana söylediklerini, ne olacağını, soygunu yapıp yapamayacağımızı düşünüyorum. Başparmak'ın ayağında yılan derisi ayakkabılar hayal ediyorum. O aramızdaki uzaklığı aşıveriyor:

– Benzin istasyonundaki sarı kızı gördün mü?

– Bir kez dışarıdan.

– İstasyonun sahibi şişko ibneni altına yatmak zorunda kalıyor. Orada çalışması da göstermelik. Şiş-

ko onu dövüp duruyor. Bugün gittiğimde yüzü mosmordu.

– O kıza âşık mısın?

– Âşığım. Kanımızda var. Hep orospulara âşık oluyoruz. Annem de eski bir orospu. Babam, onu on altı yaşındayken kaçırıp kurtarmış.

– Orospular iyi kalpli olur.

– Orospular iyi kalpli ve sarı saçlı olur Kertenkele.

– Senin de başka bir hayatın var değil mi Başparmak. Bana olan öfken de bundan. Nasuh'un söyledikleri doğru değildi değil mi Başparmak?

– Nasuh, diyor Başparmak gözlerini kısıp şaşkınca bakarak.

Söylediklerini hatırlamaya çalışıyor, hatırlatıyorum.

– O seni anlatabilir, sen onu bilemezsin.

Başparmak'ın gölgesi ıslak taşlarda yok oluyor.

– Ne dediğini anlamadım.

– O kızla evlensene Başparmak.

– Ne diye?

– Sevmiyor musun?

– Seviyorum. Filmlerdeki kızlara benziyor. Ama bütün orospular belalıdır.

– Senin beladan uzak bir hayatın olabilir mi?

– Bir orospu yüzünden başımı belaya sokmak istemem.

Başparmak saati söylüyor. Heyecanlandığını fark ediyorum.

– Bir saat sonra, diyor.

Banka oturuyoruz. Elimde olmadan soruyorum:

– İstasyonda geceleri birisi kalmıyor değil mi?

– Kalmıyor. Dün gece bakındım.

– Nasıl bakındın?

– Hem gidip baktım, hem de istasyona telefon ettim.

– Hızlı çalışmışsın.

– Aslında soygunu tek başıma yapabilirim.

Korkuyorum. Ya beni soyguna almazsa? Paralar? Sessizce,

– Senin bileceğin iş, diyorum.

Başparmak'ın ayağında yılan derisi ayakkabılar tekrar beliriyor.

– Ama bütün filmlerde soyguncuların ortağı var.

– Ortağın, sarı saçlı kız da olabilirdi. Soygunu da tereyağdan kıl çeker gibi yapardınız.

– O kızı sadece sevmek isterim. Ben bir iş yaparken kadın düşünmem. Miki miki ayrı bir iştir. Kadın evden çıktığında senin ne yaptığını bilmemeli. Bir kadına âşıksan iki hayatın olmalı.

Boktan şeyler konuşuyoruz.

Sigarasını ıslak taşların üzerine atıyor. Kanatlarını açmış yırtıcı bir kuş gibi duruyor. Şimdi benzin istasyonunun önündeyiz. Bedenlerimizi bırakıp gölgelerimizin peşine takılıyoruz. Benzin istasyonunun arkasında bir tuvalet penceresi var. Başparmak sırtımda yükseliyor. Pencere açılmayınca kırıyor. El büyüklüğünde bir cam parçası yere düşerken kafama çarpıyor, nedense kulağımı kesiyor. Sıcak ince bir yol çiziliyor yanağımda. Başparmak beline kadar sarkıp beni de içeri çekiyor. Ayağı tuvaletin içine girince küfrediyor. Soluk soluğa kalıyoruz tuvalette. Sidik kokusu uyuşturuyor ikimizi de. Dar bir koridora, oradan da ön tarafa çıkıyoruz. Birkaç şey devriliyor kasaya doğru ilerlerken. Başparmak sarsıyor kasayı. Neredeyse kucaklayıp duvara fırlatacak.

– Dur! diye kolundan tutup itiyorum.

Dayımın ciğerci dükkânında gördüğüm şeyi yapıyorum. Kasayı hafifçe kaldırıp altında bir yere dokunuyorum. Tatlı bir zil sesi duyuluyor. Kasanın önündeki ince çekmece içinde destelerce parayla açılıyor. Hayal gibi sesler duyuyoruz.

– Buradan girdiler, gördüm!.. diyen.

Başparmak paraları aceleyle ceplerine sıkıştırıyor. Ben de paraları göğsüme bastırıyorum. Başparmak tuvalet penceresinden çıkamayacağımızı söylüyor. Kasanın yanındaki cama tekme atıyorum. Başparmak dışarıda. Ben kasanın içinde kalan bozuk paraları görüyorum. Onları da almak istiyorum. Onlarca otobüs bileti onlar. Başparmak ıslık çalıyor.

– Buradalar, kaçıyorlar! diyen kadının sesi tekrar duyuluyor.

İşte her şey, her şey o kadının yüzünden oldu. Ne güzel paraları göğsüme bastırmıştım. Yumuşacıktılar. Başparmak ıslık çalar çalmaz dışarıdaydım. Sonra anlattığım gibi gümüş rengi yolda koştum, ama tazı beylere yakalandım. Şimdi Başparmak'ı, götürüleceğim yeri merak ediyorum. Yanımdaki tazı beyler konuşuyorlar. Komiser iyi bir insanmış, benzin istasyonunun sahibi şişko, karakola gelmiş, bana temiz bir dayak çekecekmiş. Komiser, "Burada değil, gönderdik cezaevine," demiş.

– Ne diye başınızı belaya sokarsınız oğlum, diyor, öbür tazı bey.

Müşfik aptal bir polis. Götü yese anamdan emdiğim sütü burnumdan getirir ama o sünepe.

– Neden arkadaşını ele vermedin? Paralar onunla gitti değil mi? diyor. Yaktın kendini. Onun için de fazladan yatarsın artık.

Cezaevi büyük. Başparmak'ın abisini bulamam. Duman gibi süzülüyorum rutubet kokulu koridorlarda. Gıcırtı, kapanan kapıların sesi, anahtarların şıngırtısı. Yatağımı gösteriyorlar. Pek çok insan var. Uykum var. "Minik tavşan şimdi uyuyor," diyorum içimden. Saatimin üzerindeki rakamları bile göremiyorum. Masaldaki tavşan bana kıyak yapıp saati fısıldıyor: "Saat beş."

Zengin olma umuduyla başladığın gün daha bitmedi.

Sabah uyandığımda yastığımın kana bulandığını gördüm. Boğazımı kestiklerini, ölmek üzere olduğumu düşündüm. Böyle bir şey olsun istemedim. Ölmek istemedim. Sonra nerede olduğumu bilemedim. Gözlerimi kapayıp açtım. Kulağımı bir cam parçası kesmişti. Yaram açılmış olmalı. Ama karakolda bir şey yoktu. Buraya geldiğimde de pansuman yapmışlardı.

– İşkencede mi kaldın? diye sordu adamın biri.

Gözlerinin rengi yok gibiydi. Belki maviydi gözleri, ama gökyüzünün renginin olmadığı günlerdeki gibi görünüyordu. Yalan gibiydi.

–Yok, dedim.

– Ne bu kan? deyip yanağımı çevirdi. Oğlum benden korkma. Benim kim olduğumu biliyor musun?

Sakalları, bıyıkları fırça gibi çıkmıştı. Kaşları bitişik, hiç gülemez gibiydi.

– Gel bir çay iç, sonra anlatırsın

Nasuh'un evindeki gibi yaldızlı bardaklara koydu çayları. Koğuştakilerden bir ikisi bana çok dikkatli bakıyordu. En köşedeki ranzada uzanmış olanı Baş-

parmak'ın abisine benzettim. Heyecanlandım. Bu yüzden yaldızlı bardaktaki çayı elime döktüm. Yanımdakinin gözlerinin rengi yavaşça maviye dönmeye başlamıştı. Yarama baktı.

– Biraz açıldığı için böyle olmuş.

Elindeki çayı bir dikişte bitirdi. Çayı tortularına kadar içti.

– Hangi örgüttensin?

– Ben hırsızlık yaptım.

– Örgüt için mi?

– Örgütten değilim.

– Çok mu işkence gördün? Benden korkma.

Konuşmuyorum. Bir sigara veriyor. Sigara içen bir tavşan olduğumu sanıp gülüyorum.

– Bak kendine geldin işte, deyip yeniden anlatmaya başlıyor: Ben polis değilim. Bizimkiler onları ihbar ettiğimi sandılar. Oysa ben söylememiştim. Polisle çalışan ben değildim. Sana da anlattılar değil mi?

– Ben örgütten falan değilim. Kendim için hırsızlık yapıp yakalandım.

– Senin gibi bir sürü militan yetiştirdim ben. Hepsine bombanın fünyesini nasıl çekeceklerini, silahların adını öğrettim. Beni zamanla tanıyacaksın. Her şeyi o zaman anlatırsın.

Kedici'ye benzer bir adam yaklaşıyor yanıma. Korkuyorum. Çünkü beni isterse dövermiş gibi yaklaşıyor. Beyaz gömleğinin üzerinde koyu sarı lekeler var.

– Siyasi misin?

– Değilim.

– Kan mı var?

– Hırsızlık yaptım.

– Sakın burada bir şey çalayım deme, taşaklarını patlatırım.

Sağdaki ranzada pinekleyen üç adama işaret ediyor.

– Velet sizden.

Örgütten olan fısıltıyla konuşmaya devam ediyor. İnanıyorum ki ses tonu böyle:

– On sekiz'den küçük müsün?

– On altı yaşındayım.

– Seni sübyan koğuşuna göndermeleri gerekirdi. Ama siyasi olduğun için buraya getirildin değil mi?

– Bilmiyorum, deyip teslim oluyorum.

Gözlerinin mavisi bir ton daha koyulaşıyor. Bazı insanlar tek tek önüme kadar gelip

– Allah kurtarsın, diyorlar.

– Buradaki tek siyasi sen misin?

– Sen ve ben, ikimiz, diyor.

Gülümsüyorum çatlağın inadına.

Bugün işe başlayacaktım. Bambaşka bir hayatım olacaktı. Ama olsun, yine bambaşka bir hayatım var.

Başparmak'ı enginara benzeyen yelkenlinin içinde Amerika'ya giderken hayal ediyorum. Onu pırıl pırıl elbiseler giymiş kızları kucağına oturturken hayal ediyorum. Beyaz bir arabaya biniyor. Yılan derisi ayakkabılardan bulamadığı için beyaz ucu sivri bir ayakkabı giymiş. "Ama burada, Amerika'da yılan derisi ayakkabılardan bulurum," diyor.

Gardiyan dışarı çağırıp koltuğumun altına tanıdığım bir yorganı sıkıştırıyor. Elime paketi veriyor. İnce bir zarfı bana doğru uzatırken geri çekiyor. Zarfı açıp içindeki paraların bir kısmını alıyor. Annemle dayımın bıraktığı paketi açıyorum. Ablamın çeyizlik

çarşaflarından birisi, çamaşır, üst baş. Zarftan çıkan mektup çok kısa. Kâğıdı terli gibi, yapış yapış. Pakete tekrar bakıyorum. Açılmış sigara kartonundan bana iki üç paket kalmış. Tam bir tanesini yakacakken elimden düşüyor. Titremeye başlıyorum ve kendimi kaybediyorum. Şişkin bir balonmuşum ve şiddetle hava kaçırıyormuşum gibi. Sesleri duyuyorum:

– Çocuk hastalandı.

Bembeyaz bir odadayım. Hâlâ titriyorum ve vücudumun sadece bir tarafının terlediğini hissediyorum. İşemişim, ama sidiğimin kokusu burnuma gelmiyor. Doktor kollarıma, bacaklarıma, apış arama, koltuk altlarıma bakıyor.

– Uyuşturucu kullanmıyorsun değil mi?

Hep böyle titreyerek kalmak istiyorum. Her şeye böyle daha kolay katlanabilirim. Kimseyi özlemem, dışarıda olmak istemem. Sadece iyileşmek isterim. İğne vuruyorlar. Doktor telefonda benimle ilgili konuşuyor. Dışarıdan ve hastaneden söz ediyor. Hayır, hep böyle kalmak istiyorum. Koğuşa götürüyorlar. Hafif bir titreme var. Herkes uyuşturucu komasına girdiğime inanmış. Bir-iki tanesi yatağımın ucuna gelip ne kadar param olduğunu soruyor,

– Yılanın dili de zehiri de bizde, diyorlar.

Tuvalete gittiğimde de sıkıştırıyorlar beni. Bu defa şırıngayı gösteriyorlar. İğnenin parlak ucuyla kolumun içini çiziyorlar. Nasuh'un nehirleri gibi çatallanmış turkuvaz damarlarımın üzerinde gezdiriyorlar iğnenin parlak ucunu.

– Borcun olsun. Daha sonrakilerle ödersin.

– Hayır, deyip çekiyorum kolumu.

Çenem titreyip durmasa, uyuşturucu kullanmıyorum da diyeceğim. Ama kapıda durup, onlara sormamın anlamsız olduğu soruyu soruyorum:

– Burada daha ne kadar kalırım?

Bu soruyu sorabildiğime göre, uyuşturucu kullanmıyorum da diyebilirdim. Niye bu soruyu sormayı tercih ettim? Elinde şırıngayı tutan cevap veriyor:

– Günlerce. Ama günler çok uzundur. Uzun yıllar da günlerden oluşur.

Yatağıma uzandığımda yanıma çok zayıf bir adam geliyor.

– İnme indi sana üzüntüden. Yüzün çarpıldı. Ama geçer. Şu aynaya bakarak ağzını aç-kapa, gözlerini yum-aç yüzün düzelir. Sol kolunu da indir-kaldır. Parmaklarını aç-kapa. Hadi evladım...

Adamın, göğsümün üzerine bıraktığı aynayı yüzüme doğrultuyorum. Yüzüm öyle komik ki... Yüzümün bir tarafı benim değil gibi. Ağlıyorum, ama yüzümün sol tarafı gülüyor. Adamın söylediklerini yapıyorum. Bana bakıp "Delirdi," diyenler var, ama umurumda değil.

Delilik hikâyeleri anlatıyorlar; hepsini duyuyorum. Ama delirmek, kaybolmak gibi, yeniden başlamak, başkası olmak değil midir? Belki kurtuluştur. Burada günlerce kalırsam bilincimi yitirip sonra onu yeniden yaratmalıyım.

Saatlerce ağzımı açıp kapıyorum.

Başparmak'ı özlüyorum.

Gözlerimi açıp kapıyorum ki bir tanesi tam kapanmıyor.

Başparmak'ın sigara içişi geliyor aklıma.

Belki bir filmdeyim, Başparmak beni izliyor.

Yılan derisi ayakkabılardan bulup geçirmiş ayaklarına.

Ayaklarını da dayamış mı sinema koltuğunun tepesine.

Adını taşıdığı parmağını, bütün parmaklarına teker teker değdirip fal bakıyor.

Çocukken ben öğrettim bunu ona.

– Kurtulacak, kurtulmayacak, kurtulacak, kurtulmayacak.

Aynadaki yüzüm bir tavşan yüzüne dönüşüyor.

Başparmak bunu şaşkınlıkla izliyor.

Yılan derisi ayakkabıları gözden kayboluyor.

– Hani sen bir kertenkeleydin!

Ben masum bir tavşana dönüşmüşüm.

Üstelik korkuyorum.

Bu yüzden bıyıklarımı kıpırdatıp gözlerimi kırpıştırıyorum.

Başparmak'ı bir kez daha aldattım.

Aynayı veren adam aynayı geri alıyor.

– Yarın tekrar veririm, biraz daha yüz jimnastiği yaparsın, diyor.

Başparmak beni hiç arayıp sormazsa onu çok özlerim. Abisini ziyarete geldiğinde beni de görse... Sis çöküyor koğuşa. Örgütten olan yanımda bitiyor.

– Havalandırmaya çıkalım, diyor.

Kalkacak halim yok beni neredeyse kucaklıyor.

Adamlar,

– Hasta çocuğu ne diye havalandırmaya çıkarıyorsun? diye azarlıyorlar onu.

Aynacı,

– Olsun, hava alsın, iyi gelir, diyor. Ama rüzgâr yemesin. Yüzünü güneşe döndür.

Dar bir avluya çıkıyoruz. Duvarın dibine oturtuyor beni. Aynacının dediği gibi yüzümü güneşe döndürüyor. Kendisi şarkı söylüyor. Pantolonumdan sidik kokusu geliyor. Örgütten olanın gözleri yine yalan gibi:

– Mahkemeye çıktın mı?

– 27'sinde.

– Mahkemeden sonra seni buraya vermezler.

– Nereye giderim?

– Serbest kalmazsın tabii. Sübyan koğuşuna gidersin. Orası daha zordur.

– Bu koğuşta kalamaz mıyım?

– Sübyan koğuşunda yer yoksa kalırsın. Benim de siyasiler koğuşunda olmam gerek hesapta.

– Neden orada değilsin?

– Söyledim ya. Sen de salak mısın nesin, her şeyi unutuyorsun.

– Sen siyasi değilsin, değil mi?

– Sen de iş yok oğlum. Biz de sana ağabeylik yapalım, dedik.

– Burada delirdin, değil mi?

– Ben örgütün beyniydim.

– Olabilir. Ama burada delirdin, değil mi?

Yanımdan kalkıp volta atmaya başlıyor. Bunu, başını neredeyse yere gömerek yapıyor. İçinden birşeyler mırıldanıyor.

Başka birisi gelip oturuyor yanıma,

– Neyin var kardeş?

– Hastayım.

– Kendine dikkat et! Hapishane insanı çürütür. Bak bana, on altı yıldır buradayım. Geçen yıl ciğerlerim parça parça döküldü ağzımdan.

Elinin büyüklüğünü işaret ediyor.

– Bu kadar bu kadar kan pıhtıları. Ciğerlerimdi onlar.

Sesini boğuklaştırıyor, gözlerini kısıyor.

– Ciğerlerim döküldü, ama bak yine soluk alabiliyorum. Öldürmeyen Allah öldürmüyor, acı çektirip süründürüyor. Aç bakayım ağzını.

Ağzımı sanki ağzım demirdenmiş ve açılmıyormuş gibi zorlayarak açıyorum. Parlak gözleri ağzımdan içeri iki boncuk bilya gibi kayıyor.

– Hadi iyisin. Ciğerlerin yerinde duruyor.

– Ciğerlerim tazı beylerden kaçarken çoktan havaya uçtu.

– Yanılmışsın arkadaşım, yerinde duruyorlar işte.

Örgütten olan yanımıza geliyor.

– Affettim seni, gençliğine verdim, diyor.

Susuyoruz. Güneş hafifçe terletiyor. İçeri girme zamanı geliyor. Bacaklarım yine tahtaymış gibi. Onları sürüyerek ilerliyorum. Avluda gölgelerimizi izliyorum. Gölgelerimizi, bırakıp içeri giriyoruz.

Yatağıma uzanıyorum. Çay geliyor. Para işareti yapıyor çayı getiren. Cebimden zarfı çıkarıp veriyorum parasını. İçeceğim bütün çayların parasını. Birileri de boncuk işliyor. Yataklarının üzerinde bağdaş kurmuşlar, doğrayıp içeri düştükleri kadınlar gibi ellerinde iğneler, boncuk örüyorlar. Pırıl pırıl renkler var yatağın üzerinde. Gidip avuçlamak istiyorum renkli boncukları. İçlerinden bir tanesi boncuklardan yaptığı kuşu parmağında yükseltiyor. Boncuklardan çiçekler örüyorlar. 'Allah korusun'lar, 'maşallah'lar yazıyorlar. Kimseyi duymuyorlar, boncuk içinde bir dünyaya kapatmışlar kendilerini. Ablamın çeyizinden çıkarıp gönderdiği çarşafın naftalin kokusu sidik

kokumu bastırıyor. Ablamın beklemişliğinin, bakireliğinin, yalnızlığının, kurulup kurulup yıkılan hayallerinin, derin iç çekişlerinde nefesinin kokusu. Bu çiçekli, pembeli, yeşilli çarşaf beni avutabilir mi? Günlerce burada kalacağım.

– Gün uzun zaman. Uzun yıllar da günlerden oluşuyor, diyorlar.

O zaman bu çarşafın kokusu mu çıkar tenimden? Ablamın, sevdiği adamın altına sereceği çarşafı hapse düşen kardeşine göndereceği içinden geçmiş midir? Bu düşünce, çarşaftaki güllerin pembesi kadar imkânsız. Ablam, teyzemin kızına da böyle bir çarşaf göndermişti. Teyzem bize uğramıştı ve böyle bir hediyeyi göndermek ablamın aklına o zaman gelmişti. Çarşafı gazete kâğıtlarına sardı,

– Mutluluklar dile, benim için öp, dedi.

Teyzemin arkasından fırçayı yedi:

– Üç kuruşluk halimizle hediye çarşaf gönderiyorsun. Üstelik ipek çarşaflar üstünde yatan birine...

Teyzemin kızı ipek çarşaflar üzerinde mi uyuyordu? Sanmam. Bizden daha iyi yaşadığı kesindi. Ama zengin değildi. Teyzemin kızının uyuduğu çarşaflar acaba nasıl kokuyordu?

– Fazla düşünme, fazla düşünme.

Ciğerlerinin parça parça ağzından döküldüğünü söyleyen, böyle fısıldıyor,

– Gel muhabbete.

Ranza köşelerine oturmuş adamların yanına gidiyorum. Hepsi tek tek, "Allah kurtarsın," diyorlar.

– Allah kurtarsın.

– Allah kurtarsın.

– Allah kurtarsın.

– Allah kurtarsın.

Allah, beni kurtarır mı? Allahın, beni kurtarması için ne yapması gerekir?

Saçları oksit sarısı gibi olan soruyor:

– Nasıl düştün?

– Hırsızlık.

– Benim cezam az, yakında çıkacağım.

Fırça gibi kafası olan söylüyor bunu.

– Ölüme sebebiyetten buradayım ben. Boku bokuna yani.

Bir an kimse konuşmuyor ve fırça gibi kafası olan, herkesin bildiği hikâyesini bana da anlatmaya başlıyor:

– Kadının teki bana âşık. Ben de onunla takılıyorum. Ama kadın bildiğin gibi değil. Eskiden benimle adaşmış. Sonra Pembe olmuş. Ailem beni evlendirmeye kalktı. "Tamam," dedim. Pembe de bunu duyunca çıldırdı. Berber dükkânı çalıştırıyordum, bastı dükkânı. Elinde kirli bir bidon. Gazmış meğer. "Yakıcam kendimi, sakın evlenme," diyor. "Pembe çek git," diyorum, "benim sevdiğim kadına böyle şeyler yakışmaz." Gazı döktü kafasından aşağıya. Yağ tenekesine düşmüş fareye döndü. Çantasından bir çakmak çıkardı. "Yakıyorum, beni sevdiğini söyle," dedi. "Sen kimsin ki seni seveyim, karı diye seni mi alacaktım," dedim. Bunu kalpten söylemedim. Bu, bana öğretilmiş, yeri geldiğinde söyle denildiğinde söylenen bir şeydi. Birden ateş topuna döndü Pembe. Yanımdakiler tetik çıktılar, sandalyeleri ters çevirip Pembe'yi itekleyip dükkândan çıkardılar. Dükkân yanmaktan kurtuldu. Pembe öyle alev alev yanarken cansız bir şeymiş, plastik bir bebek ya da deri eldivenmiş gibi göründü gözüme. Sanki alevlerini söndürsek yeniden dirilecek ya da tırnağının ucu bile

yanmamış, karşımızda duracakmış gibiydi. Ama öldü. Meğer Pembe'nin de canı varmış.

– Ben de hırsızlıktan yatıyorum. Çok çaldım. Krallar gibi yaşadım. Gezdim eğlendim. Bu kadar sefanın cefası da olacaktır elbette.

Ötekiler de hikâyelerini anlatıyorlar, dinlemiyorum. Boncuk örenleri izliyorum. Boncukların sessizce dizilişini, kuş olmalarını, dile gelmelerini. Onların yanına gidiyorum, boncuk işleyenlerin.

– Sen de işle. Vakit geçiyor, diyor ön dişleri olmayan.

Aynacı da boncuk işleyenler arasında. Vakit geçirmek değil, başka bir yerde olmak boncuk işlemek. Bu işlerle dışarı çıkmak, kalabalık çarşılarda gezinmek. Üzerine kadın eli değmesi, yollar görmek, dolaşmak, deniz görmek. Asıldığı yerde sallandıkça daha başka daha başka şeyler görmek. Boncuk işleyenlerin hepsi ermiş yüzlü. Sabırlılar. İnce boncukları ipe dizerken sabırlılar. Belli ki sabretmeyi yeni öğrenmişler. Daha önce sabredebilseler burada olmazlarmış.

Ah, kütüphanedeki kız! Ah aşk!.. Alçak duvarlar, alçak demir kapılar, parmaklıklar. Aşkımı dışarı sızdırmıyorsunuz. Alınyazımın üzerine bir şişe mürekkebi boca etmek istiyorum.

Kütüphanedeki kız, sen benim için hem hafiflik, hem ağırlıksın. Hızlı hareket etmeksin, seri konuşmaksın. Umursamamaksın. Uzun yol almayı istemeksin. Nasuh'un nehirlerisin. O nehirlerin mavisisin. Gümüş damların ışıltısı, sarı duvarların sıcaklığısın. İnce yolların kıvrımı, su içen hayvanların dokunulmazlığısın. Yüzü olmayan peygamberlerin ulaşılmazlığı, kapalı kapılar ardındaki saklısın. Kendine

güneşte bir yer arayanların kurduğu sarayın içindekisin. Kütüphanedeki kız, sen aşksın.

Nasuh'un geçtiği yolları nasıl biliyorsam aşkı da biliyorum. Aşkı ve senin için acı çekeceğimi biliyorum. Zehrimi akıtmak için, avunmak için, aşk için yazılmış yazıtları, şiirleri okuyacağımı, şu adamların işledikleri boncuklu kuşların sallandığı kirli kırmızı kamyonlarda söylenen aşk şarkılarında ağlayacağımı biliyorum. Kendimi senden korumaya çalıştıkça aşk bedenime daha şiddetli saplanıyor. Şimdi sen hiç yoksun. Önceden de olmadığın gibi sen hiç yoksun. Aşk artık bütün bedenim. Sen zalimsin! Başparmak da zalim! Boncuklu kuşların çok iyi bildiği şarkıdaki gibi her şey. Teyzemin kızı da bilse o şarkıyı, dinlese ağlardı. Teyzemin kızı bedenini aşka verdiğinde onu ayağa kaldıran şey neydi? Aşkın önüne geçen neydi? Kâğıt bahçesiyle mi avunmuştu? Yoksa aşk için gönüllü müydü? Gölgesi aşk mıydı? Şimdi aşktan kaçıp benzer insanlar arasına karışmıştı. Bamyaları, sümükleri akmasın diye özenle soyuyordu. Bütün tarihini silmişti. Kim olduğuna inanamıyordu. Âşık olduğu adam yanında uyuyordu. Karşısındakinin, âşık olduğunun bedenine aşkı yavaş yavaş şırınga etmişti. Kendi bedenindeki aşkı ona akıtmıştı. Hayatı yıldız haritasındaki kadar karışık olacaktı. Bütün gezegenler birbirine düşecekti, yıldızlar birbirlerine çarpıp parçalanacaklardı. Talihsizliğini biliyordu. Ancak kızgın meteorlar henüz dünyanın mavisine değmemişlerdi. Aşk, onu yatağa düşürmekten çok uzaktaydı. Aşkının zamanla başka bir şeye dönüşmesini, toz duman bulutu arasında kaybolmasını, o kızgın meteorlar gibi dünyanın mavisine değip parçalanışını aşk acısından daha büyük bir acıyla izliyordu.

Hiçbir şey yiyemiyorum. Yaşadığı ortamdan ayrılınca on gün ağzına bir şey koymayan sürüngenler gibiyim. Ben gerçekten bir kertenkeleyim. Başparmak'ı da kütüphanedeki kız kadar çok özlüyorum. Kendi yatağımda uyuduğumu sanıyorum arasıra. Başparmak'ın ıslığıyla uyanıyorum. Beni bahçe kapısında bekliyor. Artist taklitleri yapıyor ve hiç tekkmiyor. Ayağında istediği yılan derisi ayakkabıları görüyorum. Kahvenin önündeki duvarın üzerine tünüyoruz. Lastik ayakkabılarımı çıkartıyor, kendi ayakkabılarını elleriyle giydiriyor bana. Tükürüp ceketinin kol ağzıyla parlatıyor. Yılan derisi ayakkabılar ayağımda parlıyor. Sokak lambasının kör edici beyazlığı sümük gibi yapışıp kalıyor güzelim ayakkabının üzerine.

– Ne güzel yakıştı sana. Böyle güzel bir ayakkabı sadece bir kertenkelenin ayağına yakışabilirdi.

Kuyruğumu kesip Başparmak'a vermek istiyorum. Bunu yapmak istiyorum ki kendine gerçek kertenkele derisinden bir çift ayakkabı yaptırsın. Ama Başparmak ağlamaya başlıyor.

– Senin için çok kötü oldu, diyor sürekli.

O ağladıkça ben de ağlıyorum. Kalbi duran asker geçiyor önümüzden. Durup soruyor:

– Neden ağlıyor?

– Sen ölmedin mi? diyorum. Anneni, babanı gördüğünde kalbin durmadı mı senin? Çığın altında saatlerce nasıl kaldın? Kalbin böyle bir kalleşliği sana nasıl yaptı?

– Ben hayaletim, diyor kalbi duran asker. İyi ki savaşta ölmedim. Kafam iki parçaya ayrılmadı. Tertemiz öldüm.

Başparmak, hayalet askeri dinlemiyor. Ağlıyor. Hayalet asker beni kucaklıyor. Korkuyorum.

– Sen de hayalet olacaksın, diyor.

Yüzü duman gibi dağılıyor.

Uyandım. Uyandığımı kimse duymadı. Ellerimi kokladım. Yemin ederim Başparmak'ın biryantinli saçlarının kokusu vardı.

Öğlene kadar burnumu avucumun arasına gömdüm. Kokladıkça kokladım Başparmak'ın kokusunu. Birden kokunun içinden incecik bir iplik gibi kütüphanedeki kızın kolonya kokusunu çektim. Hikâyeler kurdum: Meğer Başparmak beni izliyormuş. Kütüphaneye gittiğimi biliyormuş. O kıza âşık olduğumu biliyormuş. Ben yakalanıp da o kaçınca, cebinde tomar tomar paralarla kıza gitmiş. Her şeyi anlatmış. Birlikte otobüse binip kızın evine gitmişler. Kızın evinin kapı anahtarlarından birisi mormuş. Kız buna çay yapmış. Sonra Kertenkele şarkısını dinleyip beni hatırlamışlar. Kız, Başparmak'ın kucağına oturmuş. Bütün bir gece kolonyalı teni Başparmak'a değe değe, Başparmak'ın biryantinli saçları kızın kolonyalı koltuk altlarına gire gire kolonya kokusu sinmiş saçlarına.

Sinirlenmiyorum. Bu hikâyeleri kurdukça zevk duyuyorum. Kütüphanedeki kızla Başparmak'ı birbirine yakıştırıyorum. Emin olmak için avuç içimi 'örgütten olana' koklatıyorum.

– Elimde kolonya kokusu var mı?

– Yok, diyor.

Hiçbir şey hissetmiyorum. Ziyaretçim olduğunu söylüyorlar. Elim ayağıma kavuşuyor. Başparmak'ın yanında kızla birlikte geldiğini hayal ediyorum.

Gelen Nasuh. Karşılıklı oturuyoruz.

– Buldun mu Başparmak'a yılan derisi ayakkabı?

– Bulamadım.

– Nasıl Başparmak? O mu gönderdi seni?

– Başparmak kötü.

– Benden de mi kötü? Paralarla kaçamadı mı? Parayı sarı saçlı kızlara yediremedi mi?

– Başparmak'ı istasyonun sahibi enseledi. Karakola vermediler. Kendileri karakol kurmuşlar istasyonun arkasında. Seni de polisten istemişler. Savcıya götürüldüğün için yırttın.

– Ne yaptılar Başparmak'a?

– .....

– Çok mu kötü davranmışlar?

– Dövmüşler. Konuşmuyor Başparmak. Hiçbir şey anlatmıyor. Bir ölü gibi yüzüstü yatıyor.

– Yaralanmış mı?

– Kötü şeyler olmuş Kertenkele.

– Kendine gelir iyileşir. Her şeyin ilacı var, öyle değil mi?

– Kötü olan da bu. Ayakkabıların rengini değiştiririm. Sonra vurduğum renk çatlar alttaki renk görünür. Her şeyin ilacı da böyledir.

– Bu yüzden ayakkabıları gerçek renginde bırakmayı mı öğrendin Nasuh?

– Bunu öğrendim.

– Nasuh, bu bir rastlantı değil mi?

Nasuh susuyor. Gitmek üzereyken ikinci işareti veriyor:

– Git dolaş çocuk, için çok sıkılmış.

– Nasuh, Başparmak'a yılan derisi ayakkabı bul.

Ellerini tutuyorum Nasuh'un. Renkleri gerçek renginde bırakan ellerini.

– Keşke, diyorum, keşke senin gibi hayatın üstünde yükselebilseydik. Felaketleri görseydik. Ve olduğumuz yerde kalsaydık.

Ağlıyorum. Umurumda değil duvarlar, demir kapılar, gıcırtılar, gardiyanlar. Gözyaşlarım yaldızlı izler bırakıyor loş koridorda. Nasuh'un nehirlerini çiziyorum hayalime. Kıyılarına iniyorum nehirlerin. Uykumu ağaçların gölgesinde bırakıyorum. Başparmak gibi yüzüstü uzanıyorum yatağıma. Kuyruksokumumda bir acı.

Hayatın yerle bir ettiği bütün insanlar gibi, kollarım açık, yüzüstü. Yatak böyle zamanlarda mezardan farksız. Nasuh'un minyatürleri bile avutmuyor beni. Geniş bahçelere saklamalıyım kendimi. Yatağımın altındaki kâğıtları çıkarıyorum. Oturup dallar, çiçekler, ağaçlar çiziyorum. Tıraş bıçağımla ince ince kesiyorum hepsini. Kâğıdın üzerine dikiyorum selvileri, kayınları, ıhlamurları. Sığ bir su akıtıyorum ağaçların diplerinden. Tazıları, tavşanları salıyorum. Tazıların boynuna yaldızlı tasmalar takıyorum. Sigara paketinin içinden çıkardığım yaldızlı kâğıttan balıklar yapıp suya döküyorum onları. Balıklar parlak gergin karınlarını gösteriyorlar. Bahçemde dolaşıyorum. Suyun içinden yürüyerek yapıyorum bunu. Başparmak'ı arıyorum bahçemde. Bulamıyorum.

Aynacı yüzümü çeviriyor.

– Kâğıtları kesip kesip durma. Aklını kaybetme, aklın sana lazım.

Kâğıtları kesip duran ellerime sarılıyor.

– Sevdiklerinin hatırına kendine gel oğlum.

– Sevdiklerim acı çekiyor.

– Her acı unutulur oğlum. Elindeki ilk kesiğin acısını hatırlıyor musun?

– Ama bu böyle değil. Senin aynan göstermez içimdeki acıyı. Çek aynanı yüzümden.

– Aynam senin acını çekiyor. Mıknatıs gibidir bu ayna.

Aynacıyı tekmeliyorum. Boncuk işleyenler boncuklarını savurup tepemde bitiyorlar. Yumrukluyorlar beni. Sonra birileri ayırıyor. Adamlar yere eğilip boncuklarını topluyorlar. Boncuklu kuşlardan birisi ranzamın dibinde. Onu kanadından çekip alıyorum. Bahçeme salıyorum. Gardiyana,

– Bir şey yok, diyorlar.

O da çıkıp gidiyor.

Bahçemde, ıhlamur ağacının dibinde teyzemin kızına rastlıyorum.

Sarsarak uyandırıyorlar. Ziyaretçim var. Yüzüm kuruyan kanlardan gerilmiş.

Gardiyan,

– Git yıka şu yüzünü, diyor. Sana yasak koymak gerekirdi, ama uğraşamadım zabıt tutmakla.

Koridorda dün bıraktığım yaldızlı gözyaşı izlerini takip ediyorum. Demir kapının ardı, bir bahçeye dönüşüyor. Tahta sandalyeler birer ağaç. Ihlamur kokusu, ıhlamur ağacı, teyzemin kızı sarı ıhlamur çiçeği. Karşılıklı oturuyoruz. Ellerimi tutuyor.

– Nasılsın?

Ne güzel soruyor. Ne çok özlemişim onu. Başparmak kadar, kütüphanedeki kız kadar.

– Duyunca çok üzüldüm. Buraya geldiğimde seni göremezsem diye korktum.

Önümüzde ansızın bir kan lekesi beliriyor. Şiddetle açıyor gözlerini. Çantasından mendil çıkarıyor.

– Niye kanıyor burnun? Doktor var mı burada?

Burnumu çekiyorum. Kanım içime akıyor.

– Sen nasılsın? diyorum.

Bunu sorarken ağlıyorum aptal gibi. Başımı ıhlamur dalları gibi ince kollarının arasına alıyor.

– Ben çok iyiyim.

– Senin geleceğini hiç düşünmezdim.

– Ama ben seni çok seviyorum.

– Seni böyle gördüğüm iyi oldu. Aklımda, uyurken, acıyla uyurken kaldın. Rüyamda gördüm seni.

– Nasıl gördün?

– Başparmak'la birlikte evine getirdiğimiz dolabı geri göndermişsin. Bahçede duruyordu. Bizim horoz içine girmişti. Dolabın yanına gittiğimde horoz benimle konuştu. Bana seni anlattı. Neler yaptığını, nasıl yaşadığını... Komik şeyler söyledi, bacak bacak üstüne attı. Biraz da dert yandı.

Gülüyor. O güldükçe ıhlamur kokusu keskinleşiyor. Yüksekteki pencerelerden güneş bizi hedef alıyor. Güneş gözlerine geliyor, gözlerini kısıyor. Gülüşü komik. Elbisesinin mavisi eriyip gidiyor. Kocasını soruyorum, evliliğini.

– Çok iyi bir insan, diyor kocası için.

Mutlu olduğunu söylüyor. Üzerinde hep aynı tedirginlik. Sinirleniyorum.

– Her şey sonra kötü olursa? diyor.

– Sen de yatar uyursun.

Yine gülüyor. Sandalyeye iyice yaslanmış, bir eli gövdesinden uzakta, bana yakın.

– Görüşme bitti, diyorlar.

Kalkıyor.

– Başparmak'ın durumu kötüymüş, diyorum.

– Öyleymiş, iyi çocuktu.

Arkasından bakıyorum. İçinde oturduğumuz bahçe dağılıyor, toz toprak oluyor.

İyi çocuktu. Öldü mü? Başparmak yatağında yaralı yüzüstü yatarken de iyi çocuk. Arkasından koşuyorum. Görevliler asılıyor kollarıma:

– Başparmak öldü mü?

– Hayır! Hayır! diye bağırıyor.

Doğru mu söylüyor. Yoksa dağılan bahçe gibi yalan mı bu da?..

Havalandırmaya çıkıyorum. Güneşe veriyorum yüzümü. Aynacıyı tekmelediğim için üzülüyorum.

Kayan yüzüm onun yüzünü güneşe çevir demesiyle düzeldi. Belki dediği doğruydu. Ayna içimdeki acıyı da mıknatıs gibi çekip alacaktı.

Başparmak hayatta mıdır?

Teyzemin kızı, bana yalan söylememiştir.

Nasuh, bana yalan söylememiştir.

Kendimi karşıma oturtup konuşuyorum. Aklımı kaçırmak istemiyorum. Buradan çıktığımda eskisi gibi olmak istiyorum. Başparmak'ın da eskisi gibi olmasını istiyorum. Sigara yakıyorum. Dumanı halka halka üflüyorum. Rüzgâr dağıtıyor, kırıyor halkalarımı.

– Avukatın gelmiş, diye çağırıyorlar.

– İyi aile çocuğu, diyorlar arkamdan. Gelen gelene...

Avukat şişmanca. Terli. Sarışın. Kel kafalı. Gözleri küçük. Birisi hafif kayık. Gömleği biraz kirli. Kravatının modası geçmiş. Takım elbisesi tüylenmiş. Benimle pek ilgilenmiyor. Önündeki kâğıtları karıştırıp duruyor. Yanında dayım var. Dayıma sarılıyorum. Dayım heyecanlı. Sanki beni alıp gidecekmiş gibi. Sanki avukatın tutulmasıyla iş bitmiş gibi. Parayı nereden bulduklarını merak ediyorum. Yoksa halamın altın dişlerinden birisi daha mı mendile sarılıp kuyumcuya götürüldü? Ama dayım sabırsız. Sevinci anlaşıldı. Kayınvalidesinin arazisi satılmış. Payına düşeni almış. O paranın birazıyla da avukat tutmuş.

– İyi etmişim, değil mi? diyor.

– İyi etmişsin dayı.

Avukat, pişman olduğumu söylememi tembihliyor. Hakime saygılı davranmamı. Temiz giyinmemi.

Dayım temizlikten söz edilince elindeki paketi uzatıyor. Kendisinin eski elbiselerinden birisi. Annem temizleyip küçültmüş.

Avukat, her şeyi ezberlemiş gibi anlatıyor.

– Soygunu bir arkadaşınla birlikte yaptığını mahkemede mutlaka söyle, diyor.

– Ama Başparmak'ı polise teslim etmemişler.

– Ne dedin adını?

– Başparmak.

– Takma adı mı? O çocuğu polise teslim etmemişler. Şimdi mahkemenin göndereceği polisler onu almalı.

– Başparmak'ı dövenler o zaman cezalandırılabilir mi?

– Cezalandırılması gerekir. Ama o zor.

– Nasıl zor?

– Çünkü soymak istediğiniz benzin istasyonunun sahibinin polisle de, ötekilerle de arası iyi. Gider polise yanlış bir tutanak tutturur, başımızı daha çok derde sokar.

– Ama o ibneler Başparmak'ı çok kötü dövmüşler.

– Olabilir. Şansın varmış kurtulmuşsun.

– Götünüze girsin bu dünya.

– Ne diyorsun sen, sokak iti?

Avukat ayağa kalkıyor. Bir elini bana doğru uzatmış.

Dayım onu yatıştırıyor.

– Avukat Bey, çocuk günlerdir içeride, sinirleri bozuk.

– Böyle terbiyesizleri çıkarmayacaksın içeriden.

Sigara yakıyor. Sinirli. Ama oynuyor.

– Dediklerimi unutma. Mahkemen yarın sabah.

Dayım, avukatın peşinen koşturuyor. Yüzü bir kaşık ekşi marmelat yemiş gibi.

Arkasından sesleniyorum:

– Başparmak nasıl?

– Filmlerde gördüğü bir şeyi yapmış. Bileklerini ısırarak ölmek istemiş.

– Sonra?..

– Kan kaybından ölüyormuş, kurtarmışlar.

Ne arkadaş, ne anı, ne aşk...
Bunların hepsi tuzak.

Mezarıma gömülüyorum. Annem böyle ağladığımı görse ne çok üzülürdü. Onu hep saçlarını tarayıp tarayıp örerken hayal ediyorum. Kardeşimi bardaklarla çatallarla masa bacaklarıyla konuşurken görüyorum. Birisi omzumdan dürtüyor.

– Kalk bir sigara içelim.

Şimdiye kadar koğuşta hiç görmediğim bir adam.

– Çok sıkıntılısın. Kendine gel ki hayatta kalabilesin.

Sesimi çıkarmadan dinliyorum onu. Dinleyebildiğime şaşırıyorum.

– Yirmi üç yıldır buradayım. Ama bak yaşıyorum. Sigara içiyorum, yanında çay. Hayal kuruyorum. Her gün evime gidiyorum, bir kadınla sevişiyorum, güzel yemekler yiyorum. Trene biniyorum, bilmediğim istasyonlarda iniyorum, denize açılıyorum. Ölümlerden yaşama döndüm ben. Az kalsın ölüyordum pek çok durumda. Bak hâlâ hayattayım.

Sigarasının uzayan külüne bakıyor.

– Denizciydim ben. Uzun seferlere çıkıyordum. Yolcu gemisindeydim, ama yük de taşıyorduk. Bir gün kaçırıldı gemimiz. Makine dairesindeydim öğrendiğimde. Silahlı adamlar yanımıza geldiler. Korkmadım. Sonra "Eyvah!" dedim, "kuduz iğnelerim ya aksarsa?" Sefere çıkmadan üç gün önce köpek ısırmıştı. Alışveriş yapmış, gemiye dönüyordum. Limanın girişinde boz renkli bir köpek havlamaya başladı. Çev-

remde dolandı. Köpekten korkmam, ama köpeğin gözleri kan çanağına dönmüş. Ağzından salyalar akıyordu. Dedim, "Bu köpek kuduz." Köpek sürekli çevremde dönüp durdu. Başımı döndürdü. Ağzına bir tekme koydum köpeğin, o da bileğimi yakaladı. Gemiye gittim. Yıkadık sabunlu suyla. Doktora çıktım. Kuduz iğnesi verdi. Önce iplemedim. Bir-iki kişiden kuduz hikâyesi dinleyince çıldıracak gibi oldum. Yanımda, gemide vurdurmak için iki aşı vardı. Gemiyi kaçıranlar bizi güvertede topladılar. Rotamız değişti. Anladım ki benim kuduz aşım aksadı. Üç gün açık denizde yol aldık. Tik başladı bende. Kasılıp kaldığımı düşündükçe bacağımı, kolumu sallıyordum. Dördüncü gün vücudum parça parça kırmızı oldu. Beşinci gün bunlar iyice kızardı. Altıncı gün vücudum yara içindeydi. Bunları kuduz alameti sanıp kendimi denize atmaya kalktım. Yedinci gün gemiyi kaçıranlar teslim oldu. Kuduzdan ölmedim. Kurtuldum. Sonra başıma daha kötü şeyler geldi. Adam öldürdüm. Karım, gemilere yük bindiren şirketi çalıştıran patronla yatmaya başladı. Ben içerideyim. Namusuyla iş yapamıyor. Üç yıl o adamla yatmak zorunda kalmış. Sonra felç olmuş durup dururken. Görünürde hiçbir şey yokmuş, ama belden aşağısı tutmuyormuş. Ruhsal demiş doktorlar. Konuşmadığı abisi gelip almış çocuklarla birlikte. Şimdi yürüyebiliyormuş. Yüzüme bakamayacağını söyleyip ziyarete gelmiyor. Çocukları da en son üç yıl önce gördüm. Bak ben yaşıyorum. Köpekler ısırdı, karım boynuzladı, çocuklarımı özlüyorum, denizi göremiyorum, ama yaşıyorum. Sen de yaşa.

– Burada yaşamak istemiyorum.

– Hayat artık senin için burada. Sen burada yaşayacaksın.

– Senin yerinde olsam yaşamazdım. Cesur değilsin. Bir arkadaşım, kendisine yapılanları unutamayacağını bildiği için ölmek istedi. Bileklerini ısırarak.

– Çok cesurmuş. Ama sen arkadaşlarını düşünme artık. Kendini düşün. Başkaları hep tuzaktır. Kadınlar, dostlar, anılar, çocuklar hep tuzaktır.

– Ben tuzaklara düşmek, o tuzaklarda ölmek istiyorum.

– Yalan söyleme.

"Elvend Dağı aşılup konuldu. Sadabad'a aşılan yerde bir iniş vardır ki gözler görmüş değildir."[1]

Nasuh'un peşine takılıyorum. Şehirler, köyler, sular, toprak. Sıcak toprağa uzanıyorum yüzü koyun. Şiddetli bir rüzgâr çıkıyor. Görüyorum ki Nasuh ilerideki ağacın gölgesinde. Yüzü yine görünmüyor. Önündeki kâğıtta turkuvaz sular akıyor, meyveli ağaçlar dal veriyor.

– Susadım Nasuh, dememle Nasuh'un ayaklarımın dibine su akıtması bir oluyor.

Başımı daldırıyorum suya. İçinden balık sürüleri geçiyor. Sessiz. Başparmak'la yediğimiz alabalıklar gibi. Şaşkın suratlılar hepsi. Başımı sudan çıkardığımda,

– Nasuh, ben aslında burada değilim, diyorum.

Suyun uğultusu kulaklarımdan gitmediği için bunu bağırarak söylüyorum.

– Olmak istediğin yerdesin.

– Düşlerim beni delirtecek Nasuh. Ben burada değilim. Hapishanede mezarımdayım.

– Ruhun burada, suyun içinde.

[1] Matrakçı Nasuh. (*Beyân-ı Menâzil-i Sefer-i Irâkeyn*)

– Gölgem de burada Nasuh, bak!

– Gölgen burada olduğuna göre demek bedenin de burada.

– Şimdi Başparmak'ın da olduğu hayatta yok muyum? Hapishanedeki yumuşak mezarımda kim yatıyor Nasuh?

– Öteki yüzün yatıyor çocuk.

– O bedenimi de, o bedendeki ruhumu da istiyorum Nasuh?

– Bedenin çoktan ikiye bölünmüş. Bölündüğü yerler et bağlamış. Artık birleşemezler.

– Nasuh yeniden yaz alınyazımı. Bir bedende yarat beni.

– Ben Tanrı mıyım?

– Kâğıdın mürekkebin var ama Nasuh?

– Senin alınyazın öteki tarafta yazılmış. Düşlerindeki alınyazını sen yazıyorsun.

– Nasuh, bak alnım tertemiz. Değdir mürekkebini. Yeniden yazılmış alınyazımla uyanayım.

– Olmak istediğin yer neresi?

Nasuh'un kalem tutan eli titriyor. Çenemden tutup biraz daha kendisine yaklaştırıyor beni.

– Olmak istediğin yer neresi?

– Senin yanın Nasuh.

– Benim yanımda aşk yok, dost yok.

– Bunların hepsi tuzak Nasuh.

Nasuh, alınyazımı yeniden yazıyor. Kalem yumuşak alnıma batıyor. Kısa sürüyor yazdıkları. Sanki sadece bir sözcük yazıyor. Sonra sırtını ağaca dayıyor. Çok yorgunmuş gibi iç çekiyor. Ne yazdığını sormuyorum.

– Başparmak da kütüphanedeki kız da artık yoklar, değil mi?

– Yoklar.

– Bir tek ben ve gölgem varım.

Nasuh söylediğimi tekrar ediyor.

– Özlemem mi onları Nasuh?

– Onların olmadığı yerde aşka ait hiçbir şey olmaz.

Nasuh'un yüzünü hatırlıyorum

Uyandığımda Nasuh'un yüzünü hatırlıyorum. Nasuh alınyazımı yeniden yazdıktan sonra yüzünü gördüm. Elimin tersini alnıma bastırıyorum. Mürekkep. Siyah mürekkepli kıvrık bir yazı. Nasuh'un minyatürlerindeki yazısı.

– Aynacı, aynanı ver!

Aynacıyı uyandırıyorum.

– Aynacı, aynanı ver!

Uykulu gözlerini kırpıştırıyor. Yastığının altındaki aynasını uzatıyor. Yarı karanlıkta aynayı yüzüme tutuyorum. Korkuyla yapıyorum bunu. Alınyazım. Ne yazdığını anlayamıyorum Nasuh'un. Aynayı kendi yastığımın altına koyup uyuyorum.

Aynacının telaşı, koğuşun sabah uykusunu pırıl pırıl bir kılıçla parçalıyor. Aynacı aynasını arıyor. Elimle yastığımın altını yokluyorum. Ayna soğuk ve kaygan. Götürüp aynacıya veriyorum. Saldırmaya korktuğu için bağırıyor:

– Hırsız! Çalmıştın değil mi, sihirli aynamı çalmıştın değil mi?

Gidip işiyorum. Tuvaletteki kırık aynaya bakınca alnımda hiçbir şey görünmüyor. Tıraş oluyorum. Saçlarımı ıslatıp tarıyorum. Pas kokan suyla yüzümü sabunluyorum. Nasuh'un yazdığı alınyazım silinir mi diye korkuyorum.

Annemin gönderdiği paketten oksijen kokulu gömleği çıkarıyorum, ütülü pantolonu. Ceketi giyiyorum, kolları kısa kalıyor. Dışarıda yağmur varmış. Bugün avluya çıkamayız diyenlerden öğreniyorum. Yine onlardan saçlarına, tenlerine yıllardır yağmur düşmediğini öğreniyorum. Örgütten olan, on iki yıl önce durup dururken yağmur yağdığını, o sırada avludakilerin ıslandığını söylüyor.

– Şanslısın, diyorlar bana. Arabaya inip binerken kafana da bir-iki damla düşer.

Ama yaz yağmuru bu. Belki hava hemen açar. Mavi yağmurluğumu giyiyorum, yağmuru bahane edip. Yatağıma oturup bekliyorum. Yine bir tavşana dönüşüyorum. Bir tavşan kadar sessiz bekliyorum. Patilerim kucağımda öyle bekliyorum. Gardiyan dışarı çağırıyor beni. Demir kapının önünde ellerimi kelepçeliyorlar. Tam dışarı çıkacakken müdür çağırıyor emri geliyor. Yanımda iki jandarma, müdürün yanına çıkıyoruz. Müdür sinirli. Kocaman bıyıkları var. Yüzü küçük olduğu için bıyıkları daha kocaman duruyor.

– Sen ortalığı birbirine kattın. Koğuştakiler senden çok rahatsız. Mahkemen görülsün, gel sana sübyan koğuşunda yer açtıracağım. Deli numarası yapıp yırtmaya da çalışma. Daha burada uzun zaman misafirimiz olacaksın.

Sessiz bir tavşan olarak dinliyorum müdürü.

Geldiğimiz arabaya bindirip götürüyorlar. Gerçekten de arabaya binerken iki-üç damla yağmur düşüyor üstüme. Arabanın yüksekte kalan tel örgülü boşluğundan bakıyorum. Koşmak istiyor canım. Araba aniden duruyor, sarsılıyoruz. Jandarmalar gülüşüyor. Bu şoförle jandarmalar arasında küçük eğlenceli

bir oyun olmalı. Ellerim yok gibi. Kelepçeler suçlu olduğumu tanımlıyor:

– Acaba ne yaptı bu genç çocuk?

– Birisini mi öldürdü?

– Ama yüzü çok temiz.

– Siyasi mi?

– Hırsızlık, tecavüz...

Bir odaya, sonra odanın içinde ki bir başka odaya geçiyoruz. Avukatım beni bekliyor. Kirli elbisesinin üzerinde cüppesi var. Sigara içiyor. Kol düğmelerini fark edip şaşırıyorum. Kirli gömleğinin kol ağızlarında sarı, üstü mavi işli kol düğmeleri. Sarısına bakılırsa altın değil. Kol düğmeleri ucuz. Ama takmasının bir anlamı olmalı? Anlamsız şeyler düşünüp kendimi yoruyorum. Başıyla otur işareti yapıyor bana. Yanındakiyle konuşması bitince bana dönüyor,

– Baban gelmiş, seni görecek.

Başını kapıdan uzatıp bakınıyor. Bir el işareti yapıyor. Dayım ve babam odaya giriyorlar. Babamı hatırlıyorum birden. Ve nedense babamı görür görmez ağlamaya başlıyorum. Hemen yakama yapışıyor. Dayım giriyor aramıza.

– İt, it! diye bağırıyor. Ulan hırsızlık yap diye mi yetiştirdik seni!

Sonra hızlı hızlı soluyor. Bir sigara yakıyor. Dayım sırtını sıvazlayıp anlamsız bir şefkat gösteriyor babama. Odanın ortasında bir-iki döndükten sonra burnumun dibinde bitiyor yeniden. Olup bitenler jandarmalara eğlence.

– Balıklı anahtarı da sen çalmıştın değil mi?

– Ben çalmıştım baba.

'Baba' dememe mi, cevap vermeme mi bilmem, çok şaşırıyor.

– O anahtarlığı ne yaptın lan?

Dişlerini kenetlemiş, tıslıyor. Cevap vermek üzereyken avukatın kolunu kaldırmasıyla kol düğmelerinin ışıltısını görüyorum.

– Balıklı anahtarlığı tuvalete attım baba.

Babam yumruğuyla dişlerini aynı anda daha şiddetli sıkıyor.

– Sen de öyle bok çukuruna düş! Hapishanelerde sürün! Yirmi beş yıl yatacakmışsın, biliyor musun?

Avukata bakıyorum. Sigarasından derin bir nefes çekiyor. Yüzünde babamı yalanlar bir ifade yok. Dayım araya giriyor,

– Korkutma çocuğu. Cezası neyse yatacak.

– Cezası yirmi beş yılmış, diyor babam.

Ses tonu hastalıklı, kendinden geçmiş.

– Hesaplayalım bakalım kaç yaşında dışarı çıkacaksın?

Tombul parmaklarıyla bir hesap yapıyor. Sayarken dudağında tükürük balonları patlayıp sönüyor.

– On altı, yirmi altı, otuz altı, kırk bir; tam kırk bir yaşında olacaksın dışarı çıktığında. Gün yüzü görmemiş bir ihtiyar delikanlı anlayacağın. Anahtarlıktaki zavallı balık gibi duvarların arasına sıkışıp yaşayacaksın. Ben yıllarca nasıl anahtarlığımı aradıysam, gezdiğim bütün şehirlere anahtarlığımı bulabilme umuduyla yeniden gittiysem, sen de özgürlüğünü böyle arayacaksın.

Dayım, babamı dışarı çıkartıyor. Beni küçük bir odaya kilitliyorlar. Duvara dayalı yatak gibi bir şeyin üzerine oturuyorum. Kapı demirli. Yüksekteki pencereyi fark ediyorum. Başparmak'la benzin istasyonuna girdiğimiz pencereye benziyor. Üzerinde otur-

duğum yatağı yan çevirip pencereye yükseliyorum. Penceredeki parmaklığı sarsıyorum, ama açılacak gibi görünmüyor. Demir parmaklıklara sarılıyorum sıkıca. Kelepçe sadece bir elimde. Özgür kalan elimle önce bir demir parmaklığı sonra öbürünü iyice eğiyorum açtırıyorum. Gücüme şaşırıp seviniyorum. Pencere boşluğunda iki büklüm olup önce ayaklarımı demir parmaklıkların arasından geçiriyorum. Sonra yüzüstü dönüp tek elimle demir parmaklıkları sıkıca tutmaya devam ediyorum. Sallandığım boşluk yüksek. Ama kendimi bırakıyorum. Kendimi özgürlüğe bırakıyorum.

Öteki binanın bitişiğinde bir yer burası. Koşmaya başlıyorum. Başparmak'ı çok özlediğim için, kütüphanedeki kıza âşık olduğum için hızlı koşuyorum. Koşmayı çok özlediğim için daha hızlı koşuyorum. Tazı beylerden kaçtığım soygun gecesinden daha da hızlı koşuyorum.

Bir apartmanın içine girip mavi yağmurluğumu çıkarıyorum. Tek elimdeki kelepçeyi de zorluyorum, ama imkânsız. Yağmurluğumu apartmanın girişine bırakıp koşmaya devam ediyorum.

Şaşırtmaca. Bir filmde Steve Mc Queen öyle yapıyordu.

Başımı gövdemin gerisine atıp mutlulukla koşuyorum.

Canavar gibi bir çöp kamyonu imdadıma yetişiyor. Arkasına asılıp Nasuh'un evine yakın bir yerde iniyorum. Çöp kamyonunun içinden çekiştirdiğim bir torbayla kelepçeli elimi sarmam işe yaradı. Koştuğum kalabalık caddede tek elimdeki kelepçe olduğu fark edilmiyor.

Nasuh, beni karşısında görünce şaşırmıyor. Nasuh herhalde böyle bir insan. Kelepçemi eğeyle kesmeye çalışıyor, olmuyor. Tel parçasını anahtar niyetine kullanıyor, yine açamıyor. Sonunda demir ustası olan bir arkadaşından demirkesiciyi alıyor. Keseyim derken etimi sıkıştırıyor, bileğim kanıyor. Ama kelepçeden kurtuluyorum. Nasuh iç çekerek ayakkabı yığınının başına oturuyor. Biraz sonra sigarasını arıyor. Aramızda gizli bir şey geçmiş de konuşmuyormuşuz gibi. Sigara sarıyor. Bir nefesiyle küf kokusunun yumuşak sırtına keskin, sıcak, saklı koku biniyor. Sigarayı bana uzattığında içimden, onun da deli olduğunu yineleyip sorumu soruyorum:

– Alınyazımda ne yazıyor Nasuh?

– Yaşamadan bilinmez.

– Alınyazımda ne yazıyor Nasuh?

– Tuzakların olmadığı bir hayat.

– Başparmak'ı, aşkı, dostluğu, buradaki hayatı özlemekten çok korkuyorum.

– Alınyazının mürekkebi silinmez.

– Sana sil diyen kim?

– Pişmansın... pişmansın. El ele gezdiğin bu pişmanlıkla çok sıkıcısın.

Nasuh beni şaşırtıyor. Benden çok iğrenmiş gibi yüzünü buruşturarak söylüyor tüm bunları.

– Başparmak hiçbir şey için pişman değil. Seni görmek gibi bir derdi de yok. Sonunda kendi kendine kaldı o. Yirmi tane kapısız kafes yaptı ve ortadan kayboldu.

– Bir film görmüştüm Nasuh. Filmde bir çocuk, kıza âşıktı. Başparmak'a da anlatmıştım bu filmi. Niçin anlatmıştım?.. Neden sinemaya gitmek istemedi-

ğimi anlatmak içindi. Her şey karışıyor kafamda.. O filmde çocuk, kıza âşık olduğunu söylüyor. Kız ne diyor Nasuh, biliyor musun? "Yarın manastıra giriyorum," diyor. İmkânsız, olanaksız.

– Ortadan kayboldu işte...

– Bunu yeniden söyleme Nasuh, sus! Bu kâğıt kesiği gibi küçük görünen, ama zor bir acı.

– Onu bulabilir misin?

– Kendisini benden saklamıştır.

– Bu şehirde kalacağım dedi ama.

– Şehir o kadar küçük mü?

– Dünya küçük.

– Şehrin altında yedi kat şehir daha var.

– Anlatmıştı senin yeraltındaki şehrini. Surların dibinde bir delikten girmişsiniz. Şehrin ortasına kadar yürümüşsünüz. Başparmak çok korkmuş.

– Korkmuş mu? Hiç belli etmemişti. Ben, ona kimsesizlerin, yalnızların, âşıkların, aklını yiyenlerin, ölümden korkup kendinden kaçanların yeraltına indiğini söylemiştim. Belki vazgeçmiştir şehirde kalma kararından. Kaçıp ışıklı bir şehire gitmiştir.

– Onu arayacak mısın?

– Nasuh neden kapısız kafesler yapmış?

– Kapılar almaktır, girmektir, tecavüz etmektir, zaman zaman davettir. Girecek hiçbir yer, hiçbir kapı olmazsa bunlar da olmaz.

Nasuh biraz para veriyor. Nereye gideceğimi sormuyor. Kütüphanedeki kıza gidiyorum. Açlığım, aşkımın önüne geçiyor, bol acılı bir kokoreç ekmek yemek için duruyorum.

Başparmak'ı bulup alınyazımı sileceğim.

Kütüphanenin önüne geldiğimde bacaklarım tazı beylerden kaçarken olduğu gibi tahtaya dönüşüyor. Durup soluk alıyorum. Kütüphaneye girişte kimlik istiyorlar, ancak üzerimde para dışında hiçbir şey yok. Görevli değişmiş, beni tanımıyor.

– Memurlar tanır, diyorum.

Kabarık saçlı kadını çağırıyor. Kadın eliyle bırak işareti yapıyor. Kız görünürlerde yok.

– Arkadaşım burada değil mi? diyorum.

Kabarık saçlı kadın, "Arkadaşınız kimdi?" diye sorsa çuvallayacağım. Çuvallayacağım, çünkü kızın adını bilmiyorum. Kadın da onun adını söylemeden konuşuyor. Adını öğrenemiyorum.

– Ortadan kayboldu.

Biraz sarhoşmuş gibi söylüyor bunu. İçime çektiğim hava katılaşıyor. Tekrar kâğıt kesiği acısı. En yumuşak yerimde, başparmağımla işaret parmağım arasındaki gerginliğin ortasında.

– Evine adam gönderdik, yok. Sınavları var, stajını bitirmesi gerek, ortada yok. İki gündür her yerde aradık.

– Babası olacak o adam deli. Şimdi yerin altındadır. Belki tam kütüphanenin altındadır.

– Belki kızıyla birliktedir.

– O öyle bir kız değil. O yerin dibine inip üstünü kirletmez.

Kütüphane memurunun sesi iyice yumuşuyor. Gidip Matrakçı Nasuh'un kitabını okumaya koyuluyorum:

'Mezkûr konak ziyade uzak olub, dereler, tepeler aşılur.'

Kâğıt parçasının sıkıştırıldığı sayfaya geliyorum.

KERTENKELE. Kâğıdın üzerinde büyük harflerle kertenkele yazıyor.

Su kenarında bir kertenkele.

Kertenkele su içiyor.

Güneş kalın derisinden işlemiyor.

Kertenkelenin boşlukta kapladığı bir yer var.

Üstelik alınyazısı da...

Alınyazısını silemediği için burada zaten.

Alınyazısı olduğu için doğuda ve bir su kenarında bu kertenkele.

Oysa alınyazısı yeniden yazılmadan önce o kertenkele ruhlu bir insandı.

Ama yine doğudaydı.

Şimdi balıkların ışıltısına bulanan sudan içiyor kertenkele.

Bir kertenkele olarak ve yalnız.

Tıpkı alınyazısında yazıldığı gibi.

Şarkı buydu. Kızın söz ettiği Kertenkele şarkısı. Sayfada Nasuh'un çizdiği bir minyatür. Su içen kertenkele.

Bana tuzak kurdular.
Bana tuzak kurdular.

Zamanla ahenkli çıkıyor sesim. Şarkı söyler gibi mırıldanıyorum:

Bana tuzak kurdular.

Başparmak'la, kız dehlizlerde el ele dolaşıyorlar.

Kızın deli babası şehrin kalbine götürüyor onları.

Yedi kat dibe iniyorlar.

Yedinci şehre de iniyorlar.

Nasuh'da onlarla.
Onlar için bir vaha yaratmış dehlizlerde.
Yeraltında
Başparmak'ın kocaman bir beyaz arabası var.
Yılan derisi ayakkabıları var Başparmak'ın.
Kız yalınayak.
Başparmak fısıldıyor:
'Eski dostum kertenkele,
Eski dostum kertenkele...
'Vur kendini yerden yere.
'Eski dostum kertenkele.'

Eve gidiyorum. Annem elinde yeşil tarak, başını halamın dizlerine koymuş. Halamın altın dişlerinin pırıltısı yok. Şaşırıyorlar beni görünce. Titremeye başlıyorlar.

– Başparmak'la kızı bulacağım, diyorum anneme.

Onlara kızmıyorum. Haklılar, yeni alınyazımın yazılmasını istedim. Gideceğim yerde onlar yoktu. Çok pişmanım, onlara anlatacağım.

Annem beni tokatlıyor:

– Delirme, sakın delirme! Kendine gel, kendine gel!

Tir tir titriyorum, hapishanede olduğu gibi. Sıcacık oluyor vücudum.

– Oğlum sıkıntıdan, düşünmekten delirmiş. Allah'ın melekleri aklını geri getirsin. Peygamberimin hakkı, oğlumun temiz kalbi niyetine...

– Tamam anne. Başparmak kaçıp gitmiştir. Kız zaten yeraltına inmezmiş, üstü kirlenirmiş.

Halam karanlık ağzıyla konuşuyor:

– Oğlum buradan kaç git. Jandarmalar geldi sen kaçar kaçmaz. Seni aradılar. Televizyon resmini gös-

terdi. Peşinden koşan jandarmaları gösterdiler. Mavi yağmurluğunu atmışsın yolun kenarına. Kaç oğlum.

Gölgeli sokakta koşuyorum. Ciğerlerim yine patlamak üzere. Karanlık kolumdan tutup çekiyor, yığılıyorum.

Kedici.

Kucağında bembeyaz bir kedi. Usulca okşuyor onu Kedici.

– Başparmak bekliyor seni. Surların dibinde.

Özgürlük, pantolonumun cebine giriyor. Başparmak'la kaçarız. Amerika'ya gideriz. O Al Pacino'dan daha yakışıklı. Kesin artist olur. Kütüphanedeki kız bana âşık. Ben de ona âşığım.

Kızkardeşim koşarak yanıma geliyor.

– Annem çağırıyor.

Birlikte eve gidiyoruz. Evde askerler var, şaşırıyorum. Annem yalınayak kapının önünde tutuyor kolumdan,

– Oğlum, hiçbir şey yapmayacaklarmış. Kaçarsan daha kötüymüş. Altı ay yatıp çıkacakmışsın. Hep kaçak yaşanmaz.

Bir asker çay içiyor. Diğer ikisi ayakta onun yanında. Çay içen askerin sivilceleri var. Şapkasını çıkarıp dizinin üstüne koymuş. Zayıf. Bacakları uzun, omuzları dar. Ceketinin düğmeleri kararmış. Birbirimize bakıyoruz.

– Bizi peşinden çok koşturdun. Sayende televizyonlara çıktık, rezil olduk, diyor.

Annem elinde yeşil tarağı heyecanlı heyecanlı konuşuyor:

– O da bir anne evladı oğlum, sen de. Bak oturdu çayımızı içiyor, büyüklük etti sana. Teslim alıp götürecek seni.

Asker, düğmelerinin pırıltısı dökük asker, elindeki çay bardağını ablama uzatıyor.

– Hadi istersen kaç, diyor bana. Hadi aslanım istersen koş.

Sonra gövdesini sarsan bir sesle bağırıyor.

– Dön arkanı. Çık kapıdan. Haydi kaç!

Başparmak, beni bekliyor. Aşk, beni bekliyor. Hepsi kapının dışında. Tavşan kaç, tazı tut oyunuysa bu, Tanrıdan dilerim bacaklarım yine tahta olur, kaçarım.

Kapıyı açıyorum.

Kapıdan çıkıyorum.

Başparmak'ın beni beklediğini bildiğim için, kütüphanedeki kızın işten kaytardığına kendimi inandırdığım için, hayatta olduğum için mutluyum. Teyzemin kızını aşk acılarından arınmış gördüğüm için mutluyum. Birden çok şiddetli bir ışık vuruyor yüzüme. Aşkın, dostluğun, kitaplarda kurduğum dünyanın, bozulan kötü büyünün ışığı bu. Ellerimi kaldırıp dönüyorum askere doğru.

Hadi götürün beni.

Ama sıska askerin gövdesi şiddetle sarsılıyor. Silahının sesi susmak bilmiyor. Kâğıt kesiği gibi bir acı. Gerçekten bir kertenkeleymişim ben. Bacaklarım bir kuyruk gibi kımıldıyor. Kanımın rengi turkuvaz. Yoksa düşte su içen bir kertenkele miyim? Sıska asker gıcır pabucunu göğsümün üstüne bastırıyor. Silahı kara bir böcek gibi. Başparmak beni beklemese... Kız, bana ne olduğunu bilmese... Alınyazım bozulduğu için gülümsüyorum.

Ölümün şiddetli ışığı yüzüme vuruyor.

Mayıs - Temmuz 1996
Cihangir